

Konjunktur läget

Mars 2021

Konjunkturläget
Mars 2021

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier, Working paper, PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

STRUKTUREN I KONJUNKURLÄGET

I den ordinarie löptexten redovisas ett antal *rutor* som normalt skiljer sig från löptexten, det kan vara en kortare beskrivning inom något område eller en mer teknisk beskrivning. Dessutom publiceras mer djuplodande analyser i så kallade *fördjupningar*. Löptexten kompletteras också av en *tabellbilaga* med mer detaljerade prognoser.

I högermarginalen redovisas *diagram* och ibland även så kallade *marginalrutor*. Marginalrutorna har ungefär samma funktion som rutor i löptexten och redovisas också sist i Konjunkturläget i en bilaga.

Alla fördjupningar redovisas också samlat på nätet, diagram i PowerPointformat finns också att ta del av. Dessutom kan siffror till alla diagram inklusive rubriker, underrubriker, källor och eventuella fotnoter laddas ner. Allt detta återfinns under www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget.

Förord

I Konjunkturläget mars 2021 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2021–2022 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2023–2030, varav 2023–2025 beskrivs i rapporten. Prognosen och scenariot för hela perioden 2020–2030, samt mer detaljerade prognoser, finns att hämta i Konjunkturinstitutets prognosdatabas.

I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget december 2020.

I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 26 mars 2021. Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl.

Stockholm 31 mars 2021

Urban Hansson Brusewitz
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Prognosrevideringar 2021–2022.....	9
Internationell konjunkturutveckling.....	11
Prognos för 2021–2022.....	11
Scenario 2023–2025.....	16
Konjunktturen i Sverige 2021–2022.....	18
Arbetsmarknad och resursutnyttjande.....	24
Löner och inflation.....	28
Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik.....	32
Scenario för svensk ekonomi 2023–2025.....	32
Ekonomisk politik 2021–2025.....	34
Offentliga finanser.....	37
Prognos för 2021 och 2022.....	37
Offentligfinansiella förutsättningar och budgetutrymme.....	41
Finanspolitik för bibehållet åtagande.....	43
Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2021–2025.....	44
Osäkerhet i prognosen.....	50
Prognosfelens storlek.....	53
Alternativscenarier.....	54
Implementerade förändringar och precisionsförbättringar i AKU.....	60
RUTOR	
Återhämtningen på god väg i Norden.....	13
Nytt handelsavtal mellan Storbritannien och EU.....	15
Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år.....	23
Höga fraktkostnader ger högre varupriser.....	29
Ny strategi för Riksbankens valutareserv minskar Maastrichtskulden.....	40
Makroekonomisk kostnad av en försenad vaccinering i Sverige.....	52
FÖRDJUPNINGAR	
Förändringar i Arbetskraftsundersökningarna 2021.....	60
En uppdatering av den makroekonomiska modellen SELMA.....	64
TABELLBILAGA	
Tabellbilaga.....	67
BILAGA MARGINALRUTOR	
Grundläggande antaganden för prognosen.....	83
Så mäts offentlig konsumtion.....	83
Vad skiljer scenario från prognos?.....	84
Prognos och scenario.....	84
Begrepp och antaganden.....	84
Offentlig sektor och Maastrichtskulden.....	85
Det finanspolitiska ramverket.....	85
Offentlig konsumtion vid oförändrade regler.....	86
Vad är ett alternativscenario?.....	86
En uppdaterad SELMA.....	86
Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och den nya ramlagen.....	87

Sammanfattning

En andra våg av smittspridning och skärpta restriktioner ledde till att konjunkturåterhämtningen i Sverige bröts det fjärde kvartalet i fjol. Fortsatta skärpta restriktioner och en tredje våg av smittspridning bidrar till att tillväxten blir dämpad det första kvartalet i år. Återhämtningen kommer i gång igen så smått det andra kvartalet, trots att produktionen i delar av industrin då hämmas av leveransproblem. Det tredje kvartalet, när nästan alla vuxna erbjudits vaccin och smittspridningen är lägre, ökar hushållen konsumtionen snabbt och konjunkturen vänder tydligt uppåt. Lågkonjunkturen förblir trots detta djup under 2021 och arbetslösheten ligger fortfarande väl över 8 procent vid slutet av året. Trots mycket omfattande ofinansierade åtgärder i år är de offentliga finanserna fortsatt starka. Skulle ekonomin utvecklas sämre än prognostiserat finns det fortfarande ett stort utrymme att stödja ekonomin ytterligare med offentliga medel.

En andra våg av smittspridning och skärpta restriktioner bidrog till att den snabba återhämtning som inleddes i Sverige förra sommaren kom av sig det fjärde kvartalet och BNP minskade då något (se diagram 1). Under inledningen av det här året har smittspridningen varit fortsatt hög och Sverige är på väg in i en tredje våg. Smittspridningen väntas dock börja avta en bit in på det andra kvartalet när vädret blir varmare och allt fler blivit vaccinerade mot covid-19 (se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen”).

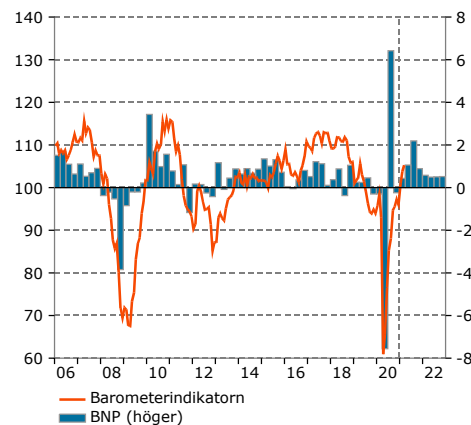
Nyinkommen statistik och indikatorer tyder på att BNP åter börjar öka det första kvartalet i år. Den så kallade barometerindikatorn, som speglar stämningsläget i ekonomin som helhet, har stigit till en nivå som ligger väl över det historiska medelvärdet (se diagram 1). Uppgången i barometerindikatorn förklaras till stor del av den allt starkare optimismen inom industrin (se diagram 2). Industriproduktionen hämmas dock för närvarande av den globala bristen på halvledare och containerfrakt, vilket håller tillbaka BNP-tillväxten något framför allt de två första kvartalen i år. Det första kvartalet hålls BNP-tillväxten också tillbaka av att hushållen fortsätter att dra ner något på konsumtionen, bland annat på grund av färre nybilsinköp och skärpta restriktioner till följd av covid-19. Det andra kvartalet ökar hushållen konsumtionen igen. Det bidrar till att BNP-tillväxten då blir högre och att konjunkturåterhämtningen åter kommer i gång.

ARBETSLÖSHETEN MINSKAR DET ANDRA KVARTALET

När återhämtningen startade förra sommaren var många sysselsatta korttidspermitterade i någon omfattning. Under det andra halvåret i fjol avvecklades en stor del av permitteringen och antalet arbetade timmar ökade mycket mer än sysselsättningen (se diagram 3). Antalet arbetade timmar fortsätter att öka det första kvartalet i år men den uppmätta sysselsättningen väntas

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Grundläggande antaganden för prognosen

Covid-19-pandemin innebär att den föreliggande prognosen är mer osäker än normalt. Prognosen baseras på ett antal grundläggande antaganden för hur den påbudna sociala distanseringen och myndigheternas andra åtgärder påverkar ekonomin. De mest betydande antagandena är:

- Tillgången till godkända vaccin mot covid-19 i Sverige och hos våra viktigaste handelspartners antas bli betydligt högre det andra kvartalet i år än det första kvartalet. I stort sett alla vuxna i Sverige antas ha erbjudits vaccin senast det tredje kvartalet.
- Covid-19-pandemin fortsätter under året. Smittspridningen mattas dock successivt av i många länder, delvis som en följd av en stigande vaccinationsgrad.
- De restriktioner som införts i omvärlden kommer till stor del att ligga kvar det andra kvartalet 2021.
- Spridningen av covid-19 i Sverige ligger på en relativt hög nivå under våren. Fortsatta restriktioner och påbud om social distansering, fler vaccinerade samt varmare väder bidrar till att smittspridningen börjar dämpas en bit in på det andra kvartalet. Därefter fortsätter smittspridningen att minska, delvis som en följd av att en stor andel av den vuxna befolkningen vaccinerats.
- De restriktioner som införts och de påbud om social distansering som utfärdats i Sverige kommer i allt väsentligt att ligga kvar fram till och med maj. Restriktionerna kommer därefter att fasas ut i takt med att smittspridningen minskar.
- I förskolor och låg- och mellanstadieskolor bedrivs undervisningen i huvudsak på plats i skolorna, medan andra utbildningsenheter i viss utsträckning förlitar sig på distansundervisning fram till sommaren.
- Restriktioner och självpåtagen distansering i Sverige och omvärlden innebär att det dröjer till efter sommaren innan resandet börjar återhämta sig. Till hösten återgår gränshandeln till mer normala nivåer.

däremot minska markant. Nedgången är en följd av att SCB, med start i januari, byter metod för arbetskraftsundersökningarna (se fördjupningen ”Förändringar i Arbetskraftsundersökningarna 2021”). Metodbytet innebär att färre personer räknas in i arbetskraften och som sysselsatta. Statistiken för januari och februari indikerar dock att den underliggande sysselsättningen fortsätter att öka det första kvartalet i år. Arbetslösheten, som troligen inte påverkas nämnvärt av metodbytet, stiger trots detta något det första kvartalet (se diagram 4). När konjunkturåterhämtningen kommer i gång igen det andra kvartalet gör detta avtryck även på arbetsmarknaden och arbetslösheten börjar då falla tillbaka.

Tabell 1 Nyckeltal

Procentuell förändring om inget annat anges

	Utfall	Prognos		Scenario		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP till marknadspris	-2,8	3,7	3,4	2,0	1,9	1,7
BNP per invånare	-3,7	2,9	2,6	1,3	1,2	1,1
BNP, kalenderkorrigerad	-3,1	3,6	3,4	2,2	1,9	1,9
BNP i världen	-3,6	5,5	4,0	3,3	3,2	3,2
Bytesbalans ¹	5,4	5,5	5,0	4,6	4,0	3,6
Arbetade timmar ²	-3,8	2,5	2,9	1,2	0,8	0,7
Sysselsättning	-1,3	-0,7	1,5	1,2	0,7	0,7
Arbetslöshet ³	8,3	8,6	7,7	7,1	7,0	7,0
Arbetsmarknadsgap ⁴	-4,5	-2,7	-0,6	-0,1	0,0	0,0
BNP-gap ⁵	-4,0	-2,3	-0,5	-0,1	0,0	0,0
Timlön ⁶	2,0	2,6	2,3	2,5	3,0	3,2
Arbetskostnad per timme ^{2,7}	3,8	1,2	2,3	2,8	3,0	3,2
Produktivitet ²	0,5	1,2	0,5	1,0	1,1	1,2
KPI	0,5	1,6	1,4	2,2	2,2	2,5
KPIF	0,5	1,8	1,5	2,1	2,0	2,0
Reporänta ^{8,9}	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,50
Tioårig statsobligationsränta ⁸	0,0	0,5	0,8	1,2	1,5	1,8
Kronindex (KIX) ¹⁰	118,5	114,4	114,6	114,5	114,4	114,7
Offentligt finansiellt sparande ¹	-3,3	-2,1	-0,6	0,3	0,3	0,4
Strukturellt sparande ¹¹	-1,2	-1,0	-0,3	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld ¹	40,5	38,9	36,1	34,1	33,3	32,7

¹ Procent av BNP. ² Kalenderkorrigerad. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁶ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁷ Avser anställdas timmar. ⁸ Procent. ⁹ Vid årets slut. Beslut i slutet av december implementeras i januari. ¹⁰ Index 1992-11-18=100. ¹¹ Procent av potentiell BNP.

Anm. Utvecklingstalet för sysselsättning 2021 påverkas av SCB:s metodbyte för AKU.

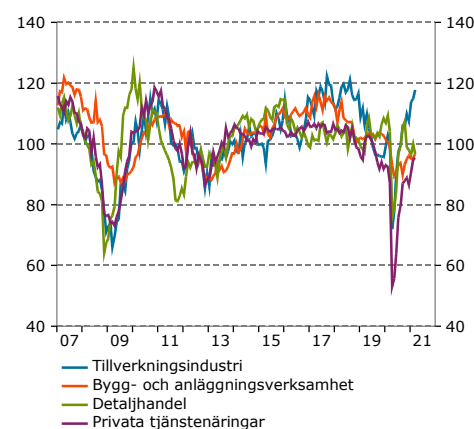
Källor: IMF, Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet

TILLFÄLLIG INBROMSNING ÄVEN I OMVÄRLDEN

Under senare delen av 2020 ledde ökad smittspridning till nya och skärpta restriktioner i många länder. Det påverkade den

Diagram 2 Konfidensindikatorer för näringslivet

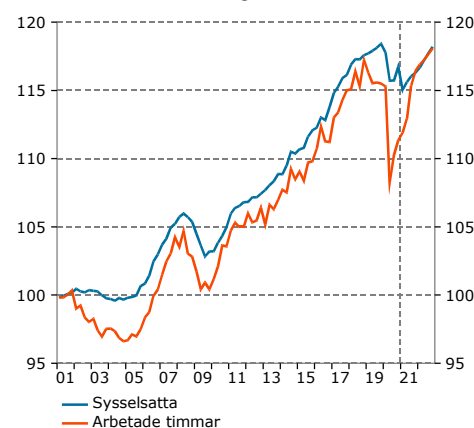
Index, medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 3 Sysselsatta och arbetade timmar

Index 2001=100, säsongrensade kvartalsvärden

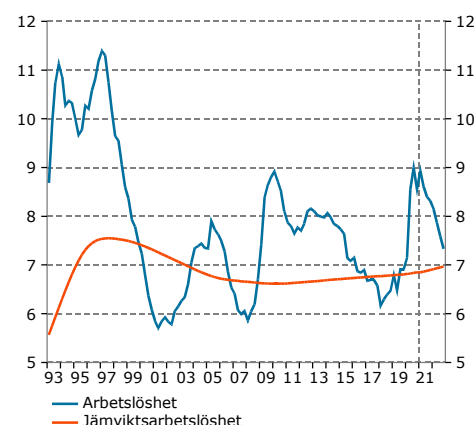

Anm. Tidsseriebrott för sysselsatta 2021 kvartal 1 till följd av SCB:s metodbyte för AKU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 4 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften respektive procent av potentiell arbetskraft, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ekonomiska aktiviteten negativt, inte minst i euroområdet där detaljhandelsförsäljningen har minskat påtagligt den senaste tiden (se diagram 5). De nya restriktionerna drabbar dock inte industrin särskilt hårt och den globala industrikonjunkturen är fortsatt stark, trots brist på halvledare och containerfrakt, vilket avspeglas i optimistiska inköpschefer (se diagram 6).

I euroområdet föll BNP det fjärde kvartalet i fjol och nedgången fortsätter det första kvartalet i år. Den ekonomiska politiken är tydligt inriktad på att stödja återhämtningen. Tillsammans med en stigande vaccinationsgrad och en minskad smittspridning bidrar detta till att konsumtionen ökar igen det andra kvartalet, men det dröjer till det tredje kvartalet innan återhämtningen i euroområdet tar mera fart.

Även i USA innebar den ökade smittspridningen att försäljningen i detaljhandeln utvecklades svagt mot slutet av förra året. I januari fick hushållen en engångsutbetalning från staten och försäljningen i detaljhandeln tog då fart igen. I mars beslutades om ytterligare finanspolitiska stimulanser motsvarande ca 10 procent av BNP för att hjälpa hushåll, mindre företag och sjukvården samt ge stöd åt delstaterna. Tillsammans med en jämförelsevis snabb vaccineringsprocess – ca 25 procent hade fått vaccin i slutet av mars – bidrar detta till att återhämtningen går snabbt och att resursutnyttjandet i ekonomin som helhet normaliseras under det andra halvåret i år.

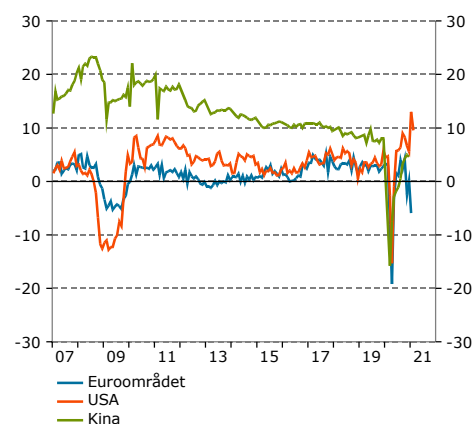
Den starka industrikonjunkturen har bidragit till att driva upp råvarupriserna till höga nivåer, vilket i förlängningen sätter press uppåt på konsumentpriserna. Den svaga konjunkturen gör att inflationen förblir dämpad i euroområdet i år och nästa år, men i USA stiger inflationen redan i år till väl över 2 procent. Federal Reserve lämnar trots detta styrrentan oförändrad de närmaste åren, liksom ECB, och lågräntepolitiken består.

FINANSPOLITIKEN GER FORTSATT STÖD ÅT DEN SVENSKA EKONOMIN

De kraftfulla stödåtgärder som genomfördes i Sverige i fjol för att lindra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin för hushåll, företag och kommuner bidrog till att det strukturella sparandet, det vill säga det offentligfinansiella sparandet korrigerat för konjunkturen, minskade kraftigt (se diagram 7). Konjunkturinstitutets bedömning är att den ordinarie budgeten för 2021 och de extra ändringsbudgetar som antagits sammantaget innebär ofinansierade åtgärder om 155 miljarder kronor i år, varav merparten är temporära åtgärder. Finanspolitiken ger därmed stöd åt ekonomin även i år och det strukturella sparandet förblir lågt. De temporära åtgärderna faller bort de närmaste åren. Det finns därför utrymme att bibehålla personaltätheten och ha en normal standardhöjning i de offentliga välfärdstjänsterna, samtidigt som sparandet ökar till att vara i linje med överskottsmålet 2023.

Diagram 5 Detaljhandeln i valda länder och regioner

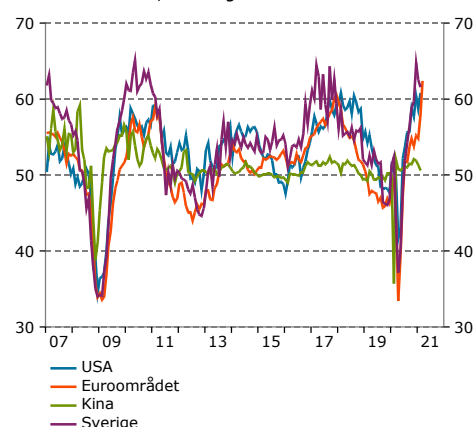
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: National Bureau of Statistics of China, Eurostat och U.S. Census Bureau.

Diagram 6 Inköpscheffsindex i tillverkningsindustrin

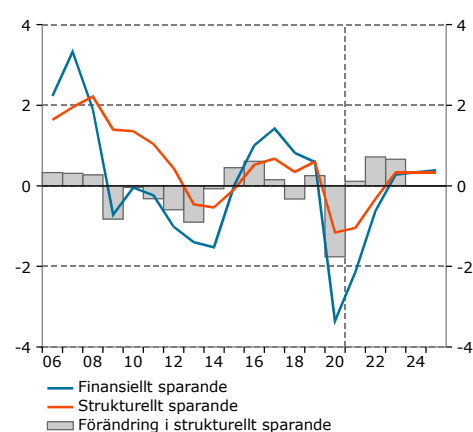
Diffusionsindex, säsongrensade månadsvärden

Källor: Institute for Supply Management, NTC Research Ltd, National Bureau of Statistics of China och Macrobond.

Diagram 7 Finansiellt sparande och strukturellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

LÅGKONJUNKTUREN EBBAR UT UNDER NÄSTA ÅR

Återhämtningen i omvärlden innebär att den svenska exportmarknaden växer starkt i år och nästa år, vilket ger draghjälp åt den svenska exportnäringen (se diagram 8). Efter en svag inledning i år tar tillväxten i exporten åter fart och exporten blir en avgörande drivkraft för återhämtningen i Sverige i år och nästa år (se diagram 9).

Även de inhemska förutsättningarna är gynnsamma för en fortsatt konjunkturåterhämtning det andra halvåret i år och nästa år. Hushållen har ökat sitt sparande till rekordhöga nivåer under pandemin, när ökad osäkerhet, restriktioner och självpåtagen distansering har hållit tillbaka konsumtionen, samtidigt som olika tillgångspriser har stigit. Tillsammans med vändningen på arbetsmarknaden gör detta att hushållen ökar konsumtionen snabbt när smittspridningen minskar och myndigheternas restriktioner börjar fasa ut under sommaren. Inte minst hushållens konsumtion av kontaktnära tjänster ökar då snabbt. Produktionen av tjänster, som fortfarande är betydligt lägre än innan pandemin bröt ut, kommer då att återhämta sig snabbare (se diagram 10). Näringslivets investeringar har påverkats överraskande lite under pandemin och de ökar därför relativt långsamt i år. Samtidigt fortsätter de offentliga investeringarna att växa starkt och sammantaget ger investeringarna ett betydande bidrag till tillväxten i år (se diagram 9).

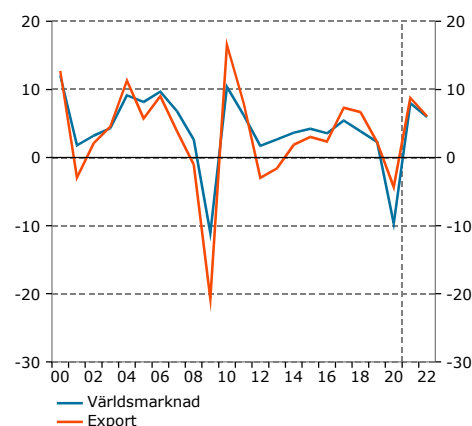
BNP ökar i år med en bit under 4 procent och tillväxten minskar sedan något nästa år (se tabell 1). Resursutnyttjandet i ekonomin som helhet, mätt som BNP-gapet, blir i det närmaste balanserat mot slutet av nästa år. Detta bidrar till att löner och priser stiger snabbare under scenarioåren 2023–2025 och att BNP-tillväxten då dämpas till mer normala nivåer (se tabell 1).

Dämpade löneökningar bidrar till att KPIF-inflationen förblir lägre än 2 procent i år och nästa år, trots uppgången i råvarupriserna och högre inflation i omvärlden. KPIF-inflationen väntas stiga till något över 2 procent 2023 för att sedan falla tillbaka till 2 procent. Riksbanken har kommunicerat att inflationen kan komma att tillåtas skjuta över målet temporärt för att inflationsförväntningarna ska stabiliseras nära inflationsmålet. Riksbanken bedöms därför avvakta med att höja reporäntan till 2024.

Den prognosticerade utvecklingen för i år och nästa år är avhängig av att pandemin och vaccineringskampanjerna utvecklas i linje med de antaganden som görs (se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen”). Antagandena motsvarar enligt Konjunkturinstitutet den mest sannolika utvecklingen. Samtidigt bedöms sannolikheten för en sämre utveckling, till exempel till följd av spridning av nya mutationer av viruset eller fortsatta förseningar av vaccineringskampanjerna, vara större än sannolikheten för en gynnsammare utveckling. Detta betyder att det är troligare att ekonomin utvecklas svagare än vad som prognosticerats än att det blir en starkare utveckling.

Diagram 8 Världsmarknad och svensk export

Procentuell förändring, fasta priser

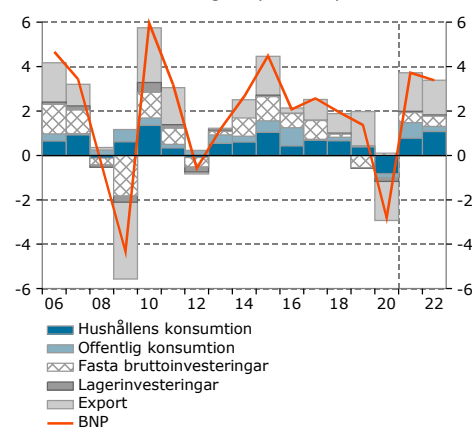

Anm. Världsmarknaden beräknas med svenska exportvikter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

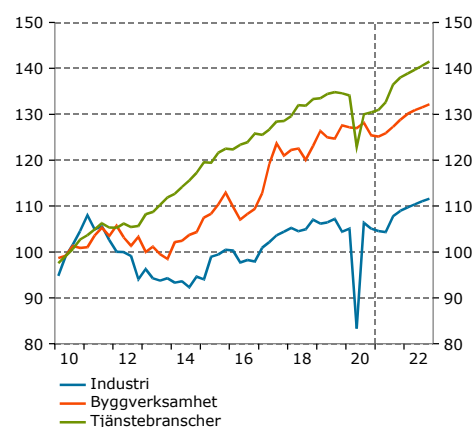
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 10 Produktion i näringslivet

Index 2010=100, fasta priser, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

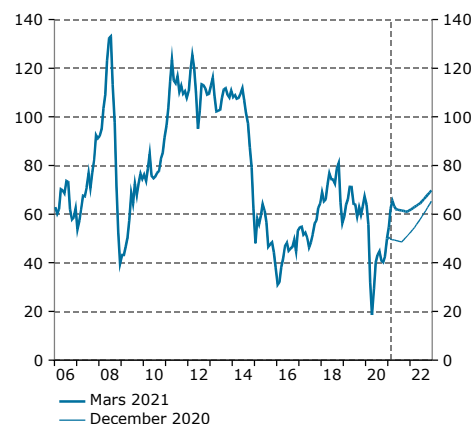
Prognosrevideringar 2021–2022

Sedan Konjunkturläget december 2020 publicerades har de ekonomiska utsikterna generellt sett förbättrats något, trots att vaccineringen mot covid-19 har gått långsammare än väntat i bland annat Sverige. Nedan beskrivs kortfattat några av de mest betydelsefulla revideringarna (se tabell 2).

- BNP-tillväxten i år i omvärlden har reviderats upp med 0,5 procentenheter i KIX-vägda termer. Upprevidering drivs främst av en starkare tillväxt i USA, där snabb vaccinering och mycket expansiv finanspolitik gör att återhämtningen går fortare än tidigare förutsett.
- Inflationen i omvärlden blir högre i år än vad som förutsågs i december. I KIX-vägda termer revideras den upp med 0,4 procentenheter. Upprevideringen förklaras bland annat av att den globala konjunkturåterhämtningen går snabbare än väntat och att priset på olja och andra råvaror har stigit markant den senaste tiden (se diagram 11).
- Den snabba konjunkturåterhämtningen i omvärlden medför att efterfrågan på svensk export utvecklas starkt. Exporten ökade betydligt snabbare det andra halvåret i fjol än vad som prognosticerades i december, vilket spillar över på helåret 2021. Detta har föranlett en betydande upprevidering av exporttillväxten för 2021, trots att brist på halvledare och containerfrakt hämmar delar av exportindustrins produktion i närtid.
- Den svenska BNP-tillväxten för 2021 har reviderats upp med 0,5 procentenheter, framför allt som en följd av den starkare exportutvecklingen. BNP-gapet blir därmed mindre negativt både 2021 och 2022 än vad som förutsågs i december.
- Den snabbare konjunkturåterhämtningen gör även avtryck på arbetsmarknaden och arbetslösheten blir betydligt lägre i år och nästa år jämfört med vad som förutsågs i december (se diagram 12).
- Starkare inhemsk konjunktur och högre inflation i omvärlden bidrar till att KPIF-inflationen blir högre i år än vad som förutsågs i december (se diagram 13).
- Högre tillväxt och lägre arbetslöshet bidrar till att det offentligfinansiella sparandet blir betydligt mindre negativt i år och nästa år än vad som förutsågs i december.

Diagram 11 Oljepris

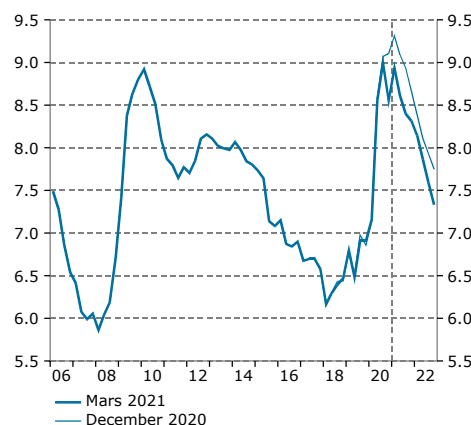
Brentolja, dollar per fat, månadsvärden

Källor: Macrobond, U.S. Energy Information Administration och Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 13 KPIF

Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 2 Prognos och revideringar jämfört med prognosen i december 2020

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2021			2022		
	Mar	Dec	Diff	Mar	Dec	Diff
Internationellt						
BNP i världen	5,5	4,6	0,9	4,0	3,9	0,1
BNP, KIX-vägd ¹	4,9	4,4	0,5	4,2	3,9	0,3
BNP i euroområdet	4,1	4,2	-0,1	4,3	4,0	0,3
BNP i USA	6,3	3,6	2,7	4,4	3,4	1,0
BNP i Kina	7,9	8,3	-0,3	5,0	5,1	-0,1
Federal funds target rate ^{2,3}	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0
ECB:s refinansränta ^{2,3}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljepris ⁴	61,5	49,8	11,7	65,4	58,7	6,7
KPI, KIX-vägd ¹	1,8	1,4	0,4	1,9	1,9	0,1
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	3,6	3,1	0,5	3,4	3,5	-0,2
BNP	3,7	3,2	0,5	3,4	3,5	-0,2
Hushållens konsumtionsutgifter	2,9	3,1	-0,2	4,8	5,1	-0,3
Offentliga konsumtionsutgifter	3,0	3,1	-0,1	1,0	0,8	0,2
Fasta bruttoinvesteringar	2,9	3,0	-0,1	3,5	3,4	0,1
Lagerinvesteringar ⁵	0,4	0,1	0,3	0,1	0,1	0,0
Export	7,0	5,5	1,5	5,8	6,5	-0,8
Import	6,6	5,9	0,7	6,3	6,9	-0,5
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁶	2,5	1,9	0,7	2,9	3,0	-0,1
Sysselsättning	-0,7	0,1	-0,8	1,5	1,9	-0,4
Arbetslöshet ⁷	8,6	9,0	-0,4	7,7	8,0	-0,3
Arbetsmarknadsgap ⁸	-2,7	-3,4	0,7	-0,6	-1,1	0,5
BNP-gap ⁹	-2,3	-2,5	0,2	-0,5	-0,7	0,2
Produktivitet ⁶	1,2	1,4	-0,2	0,5	0,5	0,1
Timlön ¹⁰	2,6	2,6	0,0	2,3	2,3	-0,1
KPI	1,6	0,9	0,7	1,4	1,3	0,1
KPIF	1,8	1,1	0,8	1,5	1,4	0,1
Reporänta ^{2,3}	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ²	0,5	0,2	0,3	0,8	0,6	0,3
Kronindex (KIX) ¹¹	114,4	114,3	0,1	114,6	113,0	1,6
Bytesbalans ¹²	5,5	4,1	1,4	5,0	4,6	0,4
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	-2,1	-2,8	0,6	-0,6	-1,1	0,5

¹ KIX-vägd är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners ² Procent. ³ Vid årets slut. ⁴ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁵ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁶ Kalenderkorrigerade värden. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ¹⁰ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹¹ Index 1992–11–18=100. ¹² Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i december 2020. Ett positivt värde innebär en upprevidering. Utvecklingstalet för sysselsättning 2021 påverkas av SCB:s metodbyte för AKU.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Internationell konjunkturutveckling

Återhämtningen i världsekonomin gick långsamt under pandemins andra våg i slutet av 2020 och inledningen av 2021. De omfattande vaccinationsprogram som är i gång bidrar till att återhämtningen fortsätter framöver och tillväxten blir hög i år och nästa år. Stora finanspolitiska stödpaket och fortsatta penningpolitiska stimulanser stärker den globala efterfrågan. Industriproduktionen går fortsatt bra och under andra halvåret av 2021 tar tjänstesektorn över som draglok. Ökad efterfrågan och högre råvarupriser leder till att inflationen stiger framöver. Både högre tillväxt och inflation leder till att styrräntor i delar av omvärlden höjs 2023. Den höga tillväxten i Sveriges exportländer medför att den svenska exportmarknaden växer snabbt 2021.

Prognos för 2021–2022

VACCINERINGEN LYFTER GLOBAL EFTERFRÅGAN

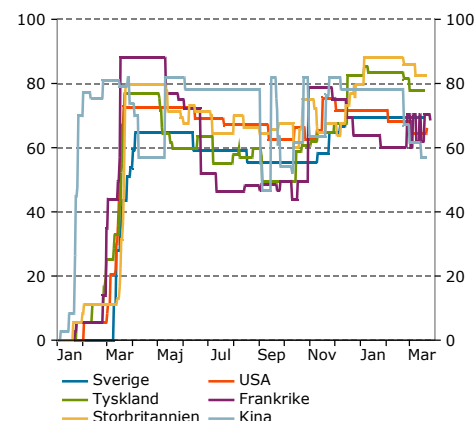
Den globala ekonomiska utvecklingen fortsätter att präglas av covid-19-pandemin. Mot slutet av 2020 hade flera länder infört nya restriktioner (se diagram 14), vilket påverkade den ekonomiska aktiviteten negativt det fjärde kvartalet. Detta syntes bland annat i detaljhandelsförsäljningen som i många länder utvecklades svagt (se diagram 15). Jämfört med våren 2020 har smittspridningen och de smittspridningsreducerande åtgärderna påverkat industriföretagens produktion i mindre utsträckning. Detta har bidragit till stigande industriproduktion bland Sveriges viktigaste handelspartners och minskat risken för leveransproblem för svensk och internationell tillverkningsindustri (se diagram 16).

När återhämtningen påbörjades det tredje kvartalet 2020 ökade efterfrågan på varor kraftigt och den globala industriproduktionen och världshandeln steg snabbt (se diagram 17). En stor efterfrågan på och en felallokering av containrar har lett till att priset på containerfrakt har stigit kraftigt och att leveranstiderna blivit längre, vilket sätter press på företagen (se diagram 18). Små lager och just-in-time-leveranser innebär att företag är känsligare för leveransproblem genom både containerbrist och varubrist hos leverantörer.

Hög efterfrågan har lett till brist på halvledare. Bristen på halvledare bidrog till att den amerikanska industriproduktionen minskade i februari (se diagram 16), även om de svåra vinterstormarna var den främsta anledningen till minskningen. Bristen riskerar även att orsaka produktionsstörningar i andra länder, däribland Sverige (se rutan ”Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år” i kapitlet ”Konjunkturer i Sverige 2021–2022”).

Diagram 14 Stringency index

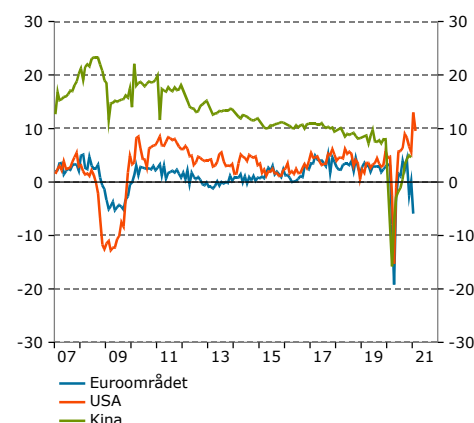
Index, dagsvärden

Källa: Macrobond.

Diagram 15 Detaljhandeln i valda länder och regioner

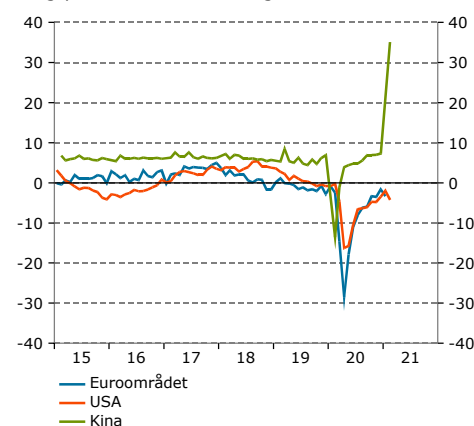
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: National Bureau of Statistics of China, Eurostat och U.S. Census Bureau.

Diagram 16 Industriproduktion i valda länder och regioner

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Anm. Sista utfall för Kina är januari och februari 2021.

Källor: Eurostat, Federal Reserve och Konjunkturinstitutet.

Hur covid-19-pandemin utvecklas kommer även fortsättningsvis till stor del att styra den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. En viktig faktor för hur väl världsekonomin återhämtar sig är hur snabbt vaccinationskampanjerna fortskrider. I EU hade knappt 10 av 100 personer fått minst en dos vaccin den 25 mars och troligen måste en del personer vänta tills hösten innan de kan bli vaccinerade (se diagram 19). Hotet från covid-19 kvarstår dock även efter 2021 då vaccintillgången i fattigare länder inte är lika god, vilket gör att det kommer finnas en risk för spridning av muterade former av viruset under en lång tid framöver.

I USA togs i mars ett beslut om ett nytt finanspolitiskt stöd-paket som fått stor effekt på förväntningarna på amerikansk ekonomi. Förväntningar om hög tillväxt, lägre arbetslöshet och priser som stiger snabbare har lett till att långa marknadsräntor har stigit i många länder. De stigande räntorna har i sin tur lett till ökad oro på börserna under februari och mars. Kraftiga finanspolitiska åtgärder i USA tillsammans med en växande andel vaccinerade och en minskad smittspridning leder till att världsekonomin fortsätter att återhämta sig under 2021 och 2022 (se tabell 4). Det innebär att världsekonomin har tagit igen en stor del av nedgången till slutet av 2021. Världshandeln gynnas av ökad ekonomisk aktivitet och svensk exportmarknad växer (se tabell 4).

ÅTERHÄMTNINGEN HAR STANNAT AV I EUROOMRÅDET

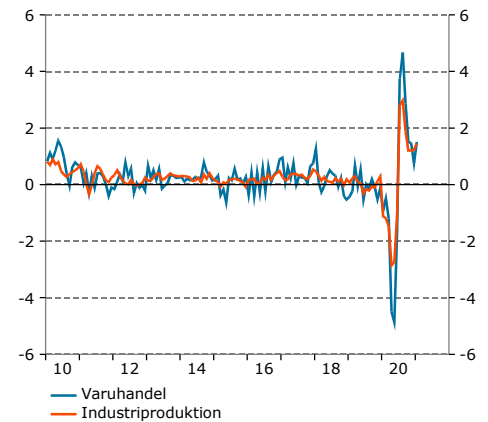
Ökade restriktioner till följd av den snabba smittspridningen under hösten och vintern har slagit hårt mot ekonomin i euroområdet. Den hastiga återhämtningen det tredje kvartalet, då BNP steg med drygt 12 procent, följdes av ett fall i BNP med knappt 1 procent det fjärde kvartalet. Skillnaden mellan ländernas utveckling har varit stora. Tysk BNP var knappt 4 procent lägre det fjärde kvartalet än före pandemin. Motsvarande siffra för Spanien och Italien var 9 respektive 7 procent. För en genomgång av hur de nordiska länderna har utvecklats, se rutan ”Återhämtningen på god väg i Norden”.

BNP i euroområdet bedöms fortsätta att minska det första kvartalet i år som en följd av de nya restriktionerna. Tjänstesektorn och hushållens konsumtion har fortsatt att utvecklas svagt. Detaljhandeln föll med drygt 6 procent på årsbasis i januari. Inköschefsindex var under 50-nivån både i januari och februari, men steg till 52,5 i mars (se diagram 20). För tillverkningsindustrin har aktiviteten fortsatt att vara på en hög nivå med ett inköschefsindex klart över 50-nivån.

Från och med det andra kvartalet tar återhämtningen fart igen, bland annat som en följd av att allt fler vaccinerats och att smittspridningen minskar. Återhämtningen blir försiktig det andra kvartalet men tar sedan mer fart det tredje kvartalet. Tillväxten drivs främst av att hushållen ökar sin konsumtion och att företagen ökar sina investeringar när osäkerheten kring

Diagram 17 Global varuhandel och industriproduktion

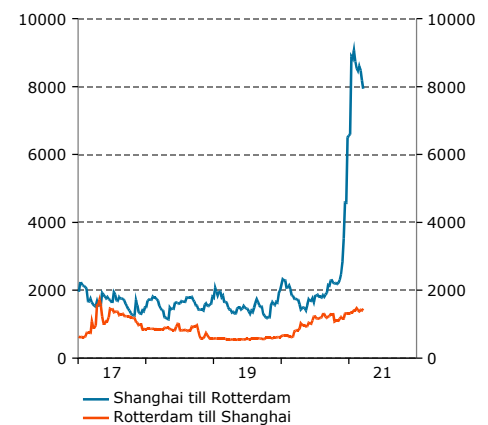
Procentuell förändring, 3-månaders glidande medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källor: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis och Macrobond.

Diagram 18 Fraktpriser

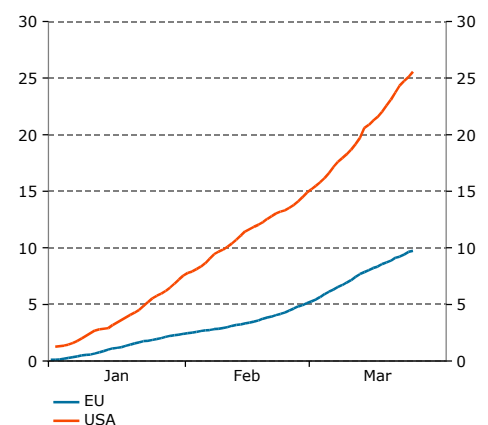
Dollar per 40-fotscontainer, veckovärden

Källa: Drewry.

Diagram 19 Covid-19 vaccin

Antal vaccinerade per 100 invånare, dagsvärden

Källor: Our World in Data och Macrobond.

pandemin minskar. Återhämtningen har fått stöd av de omfattande finanspolitiska åtgärder som vidtogs i fjol inom euroområdet (se diagram 23)¹. Åtgärderna kommer även i år att vara stora. Dessutom har osäkerheten kring den framtida handelsrelationen mellan EU och Storbritannien minskat (se rutan ”Nytt handelsavtal mellan Storbritannien och EU”).

Inflationen har stigit från $-0,3$ procent i december till $0,9$ procent i februari. Stigande råvarupriser har bidragit till uppgången, men även tillfälliga faktorer som exempelvis att den tillfälliga momsänkningen i Tyskland har upphört, ligger bakom uppgången. Den dämpade efterfrågan och lediga resurser i ekonomin gör dock att inflationstrycket är fortsatt lågt och kommer så vara till åtminstone slutet av nästa år (se diagram 24). Prognosen är att inflationen fortsätter att vara under ECB:s mål och ECB fortsätter därför att stimulera ekonomin, bland annat genom köp av tillgångar i en historiskt stor omfattning. ECB meddelade i mars att takten i nettoköpen av tillgångar ökas under andra kvartalet i år jämfört med det första kvartalet. Tillgångsköpens totala omfattning ändrades dock inte.

Återhämtningen på god väg i Norden²

Efter de stora fallen det andra kvartalet har BNP i de nordiska länderna återhämtat sig i snabb takt det andra halvåret 2020. Fortfarande är BNP-nivån lägre än före krisen, men nedgången är inte längre så stor. I Norge var BNP det fjärde kvartalet i fjol drygt 1 procent lägre än ett år tidigare, i Sverige och Finland ca 2 procent lägre och i Danmark var BNP 2,5 procent lägre (se tabell 3).

Det är framför allt hushållens konsumtion som har hållit tillbaka efterfrågan. I Norge är nedgången drygt 6 procent, där konsumtionen av tjänster har fallit kraftigt till följd av de införda restriktionerna. Den norska varukonsumtionen har dock stigit markant de senaste kvartalen och den var det fjärde kvartalet 2020 högre än ett år tidigare. I stora drag gäller denna tydliga skillnad mellan olika typer av konsumtion även i övriga Norden.

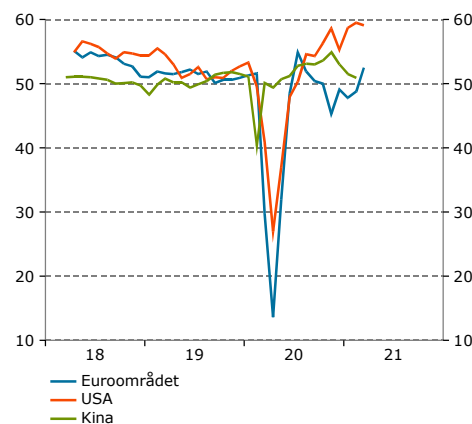
Även investeringarna har hållits tillbaka, bland annat på grund av ökad osäkerhet om framtida efterfrågan. I Finland och Norge har investeringarna sammantaget utvecklats mycket svagt och var det fjärde kvartalet i fjol betydligt lägre än ett år tidigare. I Sverige var investeringarna då i

¹ Direkt budgetpåverkan avser beslut som innebär högre offentliga utgifter och/eller lägre inkomster. Uppskov avser åtgärder som leder till en försämring av budgetsaldot 2020 men som kompenseras senare. Övriga likviditetsåtgärder och garantier avser åtgärder som inte nödvändigtvis leder till sämre budgetsaldo men kan innebära framtida utgifter vid kompensation av kreditförluster. Data är uppdaterad för Sverige 24/3-2021, Frankrike 5/11-2020, Tyskland 4/8-2020, Italien 22/6-2020, Spanien 18/11-2020 och Storbritannien 18/11-2020.

² Här analyseras endast de största nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Diagram 20 Inköpschefsindex

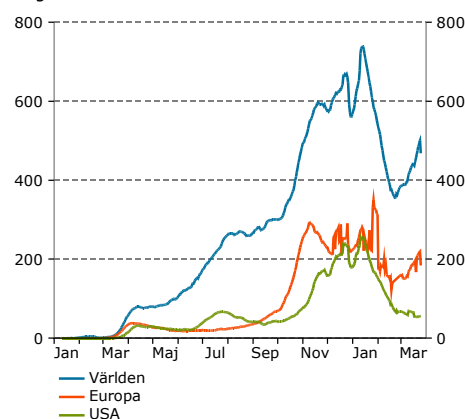
Index, månadsvärden

Anm. Sammanvägt inköpschefsindex för tillverkningsindustrin och tjänstesektorn. Källa: Markit.

Diagram 21 Antal covidsmittade

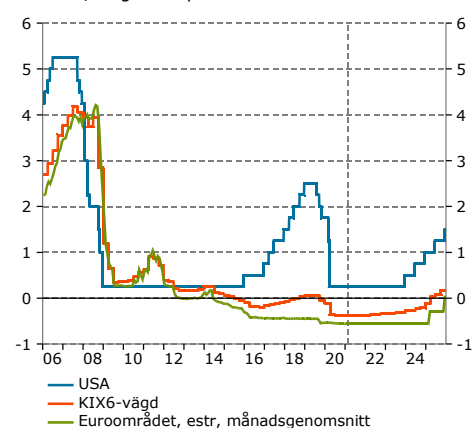
Tusental, 7-dagars glidande medelvärde, dagsvärden

Källor: WHO och Macrobond.

Diagram 22 Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall. KIX6-vägd avser ett genomsnitt av dagslåneräntan estr för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

paritet med ett år tidigare medan de var något högre i Danmark.

Exporten har återhämtat en stor del av de tidigare fallen, förutom i Danmark där den det fjärde kvartalet i fjol var ca 9 procent lägre än ett år tidigare. Främst beror detta på en svag tjänsteexport, men även varuexporten har fallit något i Danmark. Svensk export var det fjärde kvartalet i fjol högre än ett år tidigare, men norsk export har fortfarande kvar en del att ta igen. Svensk import hade det fjärde kvartalet i fjol återhämtat nästan hela den tidigare nedgången, men i de andra nordiska länderna var importen det fjärde kvartalet 2020 fortfarande betydligt svagare än ett år tidigare. Den svaga inhemska efterfrågan och de restriktioner som införts har hämmat norsk import som det fjärde kvartalet i fjol var drygt 11 procent lägre än ett år tidigare. Även den finska och danska importen är klart lägre.

Tabell 3 BNP och försörjningsbalans i valda nordiska länder

Årlig procentuell förändring 2020 kvartal 4, kalender- och säsongskorrigerade värden

	Danmark	Norge	Finland	Sverige
BNP	-2,6	-1,1	-1,7	-2,1
Hushållens konsumtion	-2,4	-6,5	-4,6	-4,7
Offentlig konsumtion	3,3	3,8	5,6	-0,4
Investeringar	3,1	-5,7	-4,5	-0,1
Export	-9,1	-3,2	-1,1	1,2
Import	-4,8	-11,3	-7,3	-0,9

Källor: Eurostat, Macrobond, SCB och SSB.

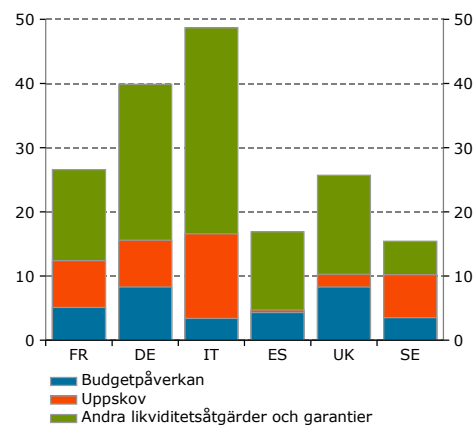
STORA STIMULANSER DRIVER PÅ TILLVÄXTEN I USA

Den amerikanska ekonomin fortsätter återhämta sig efter den stora nedgången det andra kvartalet 2020. Trots ökad smittspridning och nya restriktioner ökade BNP med 1 procent det fjärde kvartalet. Den andra vågen av hög smittspridning gjorde avtryck på detaljhandelsförsäljningen som utvecklades svagt de sista månaderna 2020. Sedan dess har antalet smittade personer sjunkit och andelen i befolkningen som fått minst en dos vaccin har stigit till ungefär 25 personer per 100 invånare (se diagram 21 och diagram 19). Dessutom fick hushållen i januari en engångsutbetalning från staten och försäljningen steg då snabbare (se diagram 15).

I mars beslutades om ytterligare finanspolitiska stimulanser. Det nya programmet är inriktat på att hjälpa hushållen, de små företagen och sjukvården samt ge stöd åt delstaterna.³ Storleken på det senaste finanspolitiska programmet motsvarar ungefär 10 procent av 2019 års BNP. Den stora omfattningen på stimulanserna kommer bidra till att tillväxten i USA blir drygt 6 procent 2021, vilket är den högsta tillväxten sedan 1984.

Diagram 23 Finanspolitiska stödåtgärder 2020

Procent av BNP 2019

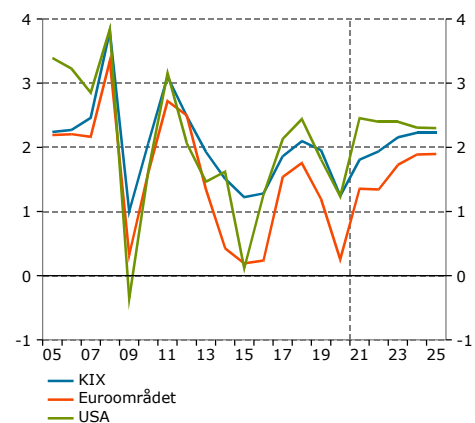

Anm. Se fotnot 1.

Källor: Brugel och Konjunkturinstitutet.

Diagram 24 Konsumentpriser i valda länder och regioner

Procentuell förändring

Anm. KIX-KPI är aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter och består av 32-länder som är viktiga för Sveriges handel med omvärlden. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade KPI (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem.

Källor: Nationella källor, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

³ Se "American Rescue Plan Act of 2021" på www.congress.gov.

Hushållens disponibla inkomst blir högre tack vare stimulanterna men konsumtionen hålls samtidigt tillbaka av olika restriktioner och sparkvoten stiger därför ytterligare från redan höga nivåer. Ett högt sparande hos hushållen gör att möjligheterna att öka konsumtionen relativt snabbt under hösten, när sysselsättningen stiger och arbetslöshetsersättningen återgår till normala nivåer, kommer att vara goda (se diagram 25). Lägre arbetslöshet, högt sparade och en smittspridning under kontroll bidrar till att ekonomin fortsätter växa snabbt 2022 (se tabell 4).

Ökad efterfrågan och stigande råvarupriser sätter press uppåt på konsumentpriserna som stiger med över 2 procent i år (se diagram 24). Federal Reserve för en flexibel penningpolitik och låter inflationen stiga en bit över inflationsmålet och håller styrrentan låg under prognosåren för att ge fortsatt stöd åt efterfrågetillväxten så att arbetslösheten fortsätter att minska (se diagram 22 styrräntor).

TJÄNSTESEKTORN ALLT VIKTIGARE FÖR TILLVÄXTEN I KINA

Återhämtningen av den kinesiska ekonomin har gått snabbt och även om tillväxten i ett historiskt perspektiv var låg för året 2020 så steg bruttoproduktionen det fjärde kvartalet med drygt 6 procent jämfört med samma kvartal 2019. Återhämtningen har drivits av stora statliga investeringar i industrisektorn och industriproduktionen har stigit snabbt under 2020 (se diagram 16). De senaste månaderna har stämningsslaget bland inköpscheferna sjunkit något vilket beror på ett ökat antal fall av covid-19 i omvärlden som påverkat synen på framtida export. Ökad försiktighet syns även i data över detaljhandelsförsäljningen som har utvecklats svagare (se diagram 15). I takt med att fler blir vaccinerade och smittspridningen avtar runt om i världen väntas efterfrågan från omvärlden förbättras ytterligare och BNP-tillväxten blir hög 2021 (se tabell 4). I närtid kommer industriproduktionen fortsätta att vara drivande men tjänstesektorn kommer att bli alltmer betydande för utvecklingen allt eftersom de statliga industristöden skalas ner.

Diagram 25 Sparkvoten i USA

Procent av disponibel inkomst, månadsvärden

Källor: U.S. Bureau of Economic Analysis och Macrobond.

Nytt handelsavtal mellan Storbritannien och EU

Sedan årsskiftet gäller nya regler kring handeln mellan Storbritannien och EU. Det fanns en påtaglig risk att parterna inte skulle komma överens och att handeln skulle tvingas att bedrivas till WTO-regler. En sådan utveckling undveks dock i sista stund och det ingångna avtalet innebär att varuhandeln fortsatt kan bedrivas utan tullar för varor som uppfyller kraven på ursprung, alltså inte innehåller insatsvaror från tredje land över ett visst tröskelvärde. Däremot infördes andra icke-tariffära handelshinder som förväntas leda till restriktioner i handeln. Dessa utgörs exempelvis av tullkontroller, lämnande av tulldeklaration vid export och

import, samt ursprungsförsäkran. Både den brittiska exporten och importen föll kraftigt i januari. Nedgången i importen var delvis en rekyll till följd av tidigare hamstring inför slutet av övergångsperioden, men både exporten och importen hämmades samtidigt av implementeringen av det nya handelsavtalet och nya restriktioner till följd av pandemin. Dessa störningar bedöms i stora delar vara tillfälliga och utrikeshandeln förväntas inleda en återhämtning under året. Däremot förväntas Storbritanniens handel med EU även på lite sikt bli lägre än vad den skulle ha varit om medlemskapet i EU hade fortsatt.

Tabell 4 BNP och KPI i världen

Procent av köpkraftskorrigerad global BNP respektive procentuell förändring

	Vikt ¹ 2020	BNP ² 2020	2021	2022	KPI ³ 2020	2021	2022
Världen	100	-3,6	5,5	4,0
KIX-vägd⁴	75,3	-4,3	4,9	4,2	1,2	1,8	1,9
USA	16,0	-3,5	6,3	4,4	1,2	2,5	2,4
Euroområdet	13,8	-6,8	4,1	4,3	0,3	1,4	1,3
Japan	4,0	-4,9	3,0	2,2	0,0	0,0	0,6
Storbritannien	2,3	-9,9	4,9	4,9	1,0	1,5	1,9
Sverige	0,4	-3,1	3,6	3,4	0,7	2,0	1,4
Norge	0,3	-1,3	3,4	3,0	1,2	2,4	2,0
Danmark	0,3	-3,3	3,1	3,4	0,3	0,9	1,3
Kina	18,6	2,2	7,9	5,0	2,4	0,9	2,8
Svensk exportmarknad⁵		-9,7	8,0	6,0

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat. Sveriges siffra avser KPIF. ⁴ KIX-vägd BNP och KPI är aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners. ⁵ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Scenario 2023–2025

NÄRA NORMALT KONJUNKURLÄGE

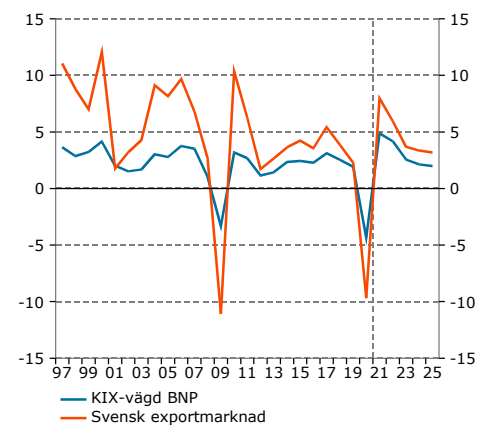
Den globala lågkonjunkturen gör att det finns lediga resurser bland Sveriges viktigaste handelspartners och BNP-tillväxten fortsätter att vara relativt stark, i ett historiskt perspektiv, 2023–2025. I takt med att resursutnyttjandet ökar minskar den globala BNP-tillväxten och världsekonomin återgår under scenarioåren till ett konjunkturläge nära det normala. USA:s BNP väntas växa med strax under 2 procent i genomsnitt 2023–2025 medan

euroområdets BNP växer med i genomsnitt 1,7 procent under perioden (se tabell 5 och diagram 26). För att dämpa inflationstrycket som uppstår till följd av ett mer ansträngt resursutnyttjande höjs styrräntan. Åtstramningen sker gradvis och ränteläget kommer vara fortsatt lågt under scenarioåren.

Under scenarioåren kommer villkoren för den internationella handeln sannolikt att bli tydligare. Huvuddelen av de tullar som höjts antas fortsätta att gälla. Men eventuella tillkommande protektionistiska åtgärder antas ske med större förutsägbarhet. I och med att EU och Storbritannien kommit överens om hur handeln mellan parterna ska se ut har en del av den osäkerhet som omgärdat världshandeln försvunnit. Denna större förutsägbarhet är positiv för tillväxten på den svenska exportmarknaden som förblir relativt god även efter att återhämtningen från pandemin är över (se diagram 26). I takt med att den globala BNP-tillväxten växlar ner dämpas importefterfrågan i Sveriges omvärld och svensk exportmarknad växer gradvis långsammare (se tabell 5).

Diagram 26 KIX-vägd BNP och svensk exportmarknad

Procentuell förändring

Källor: Nationella källor, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 5 Nyckeltal för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP i världen	-3,6	5,5	4,0	3,3	3,2	3,2
BNP i USA	-3,5	6,3	4,4	2,0	1,9	1,8
BNP i euroområdet	-6,8	4,1	4,3	2,2	1,5	1,3
Svensk exportmarknad	-9,7	8,0	6,0	3,7	3,4	3,2
KPI i USA	1,2	2,5	2,4	2,4	2,3	2,3
HIKP i euroområdet	0,3	1,4	1,3	1,7	1,9	1,9
Styrränta i USA ^{1,2}	0,3	0,3	0,3	0,5	1,0	1,5
Styrränta i euroområdet ^{1,3}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Styrränta, KIX6-vägd ^{1,4}	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	0,2

¹ I slutet av året. ² Avser den övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann ³ Avser esträntan. ⁴ Avser ett genomsnitt av dagslåneräntan estr för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Anm. BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregaten beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige 2021–2022

Nya pandemivågor har gjort att den snabba återhämtning som inleddes i somras har kommit av sig. Varmare väder och fortsatta restriktioner samt vaccinering bidrar till att smittspridningen börjar minska en bit in på det andra kvartalet och hushållen ökar då konsumtionen igen. Det tredje kvartalet tar även exporten fart och återhämtningen blir tydligare. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten minskar till under 7,5 procent i säsongsrensade termer i slutet på 2022. Höga fraktpriser och stigande råvarupriser bidrar till en högre inflationstakt framför allt under 2021 trots relativt låga löneökningar.

En andra pandemivåg och nya restriktioner bidrog till att den snabba återhämtning som inleddes i somras kom av sig. Efter en tillväxt på hela 6,4 procent det tredje kvartalet 2020 föll BNP med 0,2 procent det fjärde kvartalet (se diagram 27).⁴ Ekonomin stod därmed emot den andra vågen betydligt bättre än den första pandemivågen, då BNP föll med 7,6 procent det andra kvartalet 2020. Exporten fortsatte att öka i en god takt det fjärde kvartalet, samtidigt som hushållens konsumtion minskade. Bakom de i stort sett oförändrade fasta bruttoinvesteringarna låg en rejäl uppgång i industrin, medan investeringarna i tjänstebanscher föll. Lagerinvesteringarna gav ett stort negativt bidrag till efterfrågetillväxten det fjärde kvartalet. Då lagernivåerna antas öka under inledningen av året ger det en tillväxtimpuls under 2021. Övrigt föll industriproduktionen det fjärde kvartalet, samtidigt som tjänsteproduktionen steg något.

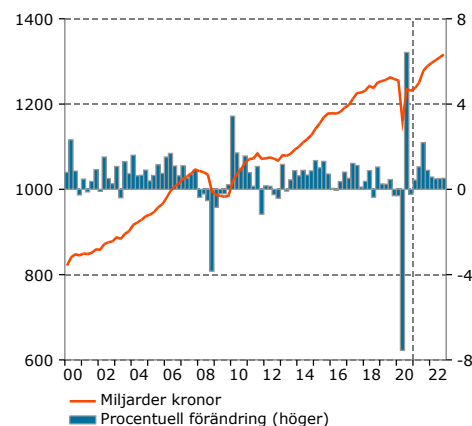
Nyinkommen statistik tyder på att BNP ökar i inledningen av 2021. Exempelvis steg SCB:s månadsvisa BNP-indikator i januari med 0,9 procent jämfört med månaden innan och de flesta av de kortsiktsmodeller för BNP som Konjunkturinstitutet använder pekar på en viss ökning av BNP det första kvartalet.

Det andra kvartalet börjar tillväxten ta fart och det tredje kvartalet är BNP tillbaka på samma nivå som innan pandemin. Givet det initiala efterfrågebortfallet och de betydande sociala restriktionerna är detta anmärkningsvärt. En anledning är de ovanligt omfattande ekonomiskpolitiska åtgärder som håller många företag och anställda under armarna. Dessutom har olika aktörers förmåga att anpassa sig till situationen också varit hög. Nedgången är heller inte resultatet av en korrigerande av uppkomna ekonomiska obalanser, något som oftast ger en utdragen återhämtning, utan av en extern chock i form av en global pandemi. Det innebär att ekonomin kan växa förhållandevis snabbt igen när påtvingade och självpåtagna restriktioner väl börjar tas bort.

Efterfrågan från omvärlden kommer att ge en ordentlig skjuts till svensk export, och exporten återhämtar sig snabbt i

Diagram 27 BNP

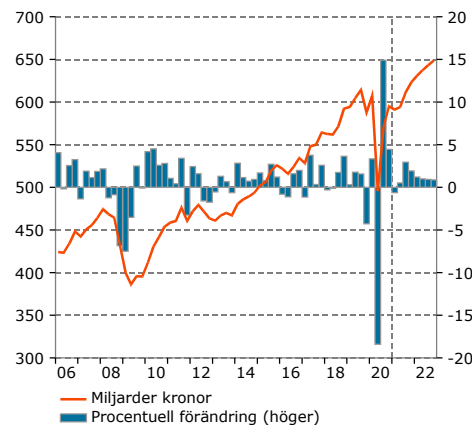
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 Export

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁴ De kraftiga svängningarna i BNP försvårar säsongsrensningen och siffror för säsongsrensad BNP-tillväxt är osäkrare än normalt och kan komma att revideras framöver.

förhållande till mönstret vid tidigare kriser, exempelvis finanskrisen 2008-2009 (se diagram 28). Dessutom har hushållens ekonomiska situation försämrats mindre än den brukar i en lågkonjunktur och i prognosen tar hushållens konsumtion rejäl fart under senare delen av det andra kvartalet.

FORTSATT STARK EXPORTTILLVÄXT

Exporten fortsatte att öka i en god takt det fjärde kvartalet i fjol, även om takten dämpades jämfört med det mycket starka tredje kvartalet (se diagram 28). Det berodde bland annat på en överraskande hög och bred uppgång i tjänsteexporten på drygt 10 procent. Utländska medborgares konsumtion i Sverige ökade markant, trots att de fysiska besöken var på rekordlåga nivåer, vilket till stor del beror på en hög konsumtion av streamingtjänster. Varuexporten steg med ca 2 procent.

Utsikterna för den svenska exportindustrin är ljusa. Ordergången har utvecklats starkt sedan raset i våras och enligt såväl Konjunkturbarometern som statistik från SCB är utvecklingen av exportordergången nu starkare än innan pandemin slog till (se diagram 29). Därmed har missnöjet med exportorderstockens storlek minskat och omdömet är uppe på normal nivå (se diagram 30). Trots den positiva orderutvecklingen utvecklas exporten svagt första halvåret i år. Störningar i transportledet till följd av den uppkomna bristen på containrar och rena utbudstrestrukturer, som till exempel brist på halvledare, hämmar exporten av varor i närtid (se rutan ”Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år”). Efter den synnerligen starka utvecklingen det fjärde kvartalet av exporten av dataprogrammerings- och datakonsulttjänster samt av tjänster avseende utgivning av programvara, väntas en nedgång för dessa tjänster det första kvartalet som är så pass stor att den totala exporten av tjänster minskar något.

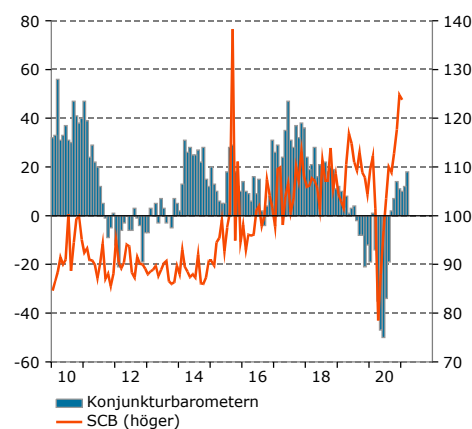
Efter sommaren tar dock exporten rejäl fart innan det lugnar ner sig igen nästa år. Varuexporten ökar snabbt i och med att investeringarna i omvärlden växer snabbare. Marknaden för svensk export ökar med 8 procent i år och med 6 procent nästa år, vilket kan jämföras med en genomsnittlig tillväxttakt på drygt 4 procent de senaste 10 åren. Svensk export stiger med ungefär lika mycket (se diagram 31). Från det andra halvåret i år ökar såväl utländska medborgares konsumtion i Sverige som efterfrågan på transporttjänster markant, inte minst till följd av att utlandsresandet ökar i Sverige och omvärlden.

INVESTERINGARNA FÖRHÅLLANDEVIS LITE PÅVERKADE AV PANDEMIN

Investeringarna fortsätter att öka i år och nästa år, men uppgången är mer dämpad än vad som är normalt i en konjunkturåterhämtning (se diagram 32). En viktig anledning till det är att investeringarna inte har fallit i den utsträckning de gjort i tidigare konjunkturedgångar. Många företag tycks ha utgått ifrån att

Diagram 29 Exportordergång i tillverkningsindustrin

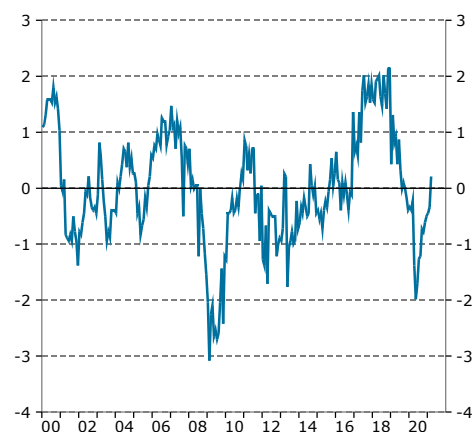
Nettototal respektive index 2005=100, fasta priser, säsongsrensade månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 30 Industrins omdöme om exportorderstocken

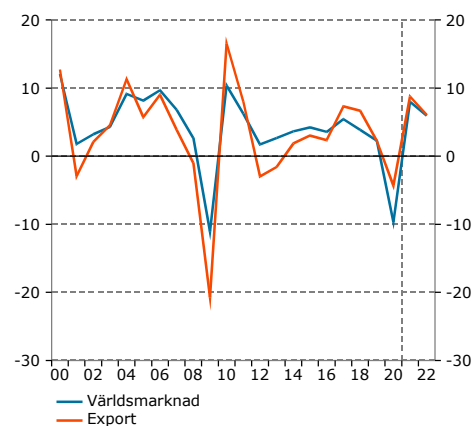
Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 31 Världsmarknad och svensk export

Procentuell förändring, fasta priser

Anm. Världsmarknaden beräknas med svenska exportvikter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

konjunktursvackan skulle bli relativt kortvarig och har därmed varit måttliga i sina investeringsneddragningar. Dessutom dämpas tillväxten i investeringarna det första halvåret i år av att det kommer att finnas kvar en viss osäkerhet vad gäller vaccineringsprogrammet samt pandemins fortsatta förlopp och den osäkerhet det i sin tur skapar vad gäller efterfrågeutvecklingen framöver.

I näringslivet var det framför allt inom industrin som investeringstakten var hög det andra halvåret 2020. Den relativt höga investeringsandelen och ett ungefär normalt kapacitetsutnyttjande talar för att investeringsnivån kommer fortsätta att vara hög i år och nästa år, även om den faller tillbaka något (se diagram 33). Investeringarna inom tjänstebanserna exklusive bostäder kommer i gång det andra halvåret i år när efterfrågan inte längre hämmas lika mycket av pandemin.

Bostadsinvesteringarna föll kraftigt 2018–2019, men har ännu inte påverkats särskilt mycket av pandemin (se diagram 34). Det fjärde kvartalet steg både ny- och ombyggnationen. Låga räntor, fortsatt stigande bostadspriser och bostadsbrist talar för att bostadsinvesteringarna fortsätter att växa framöver.

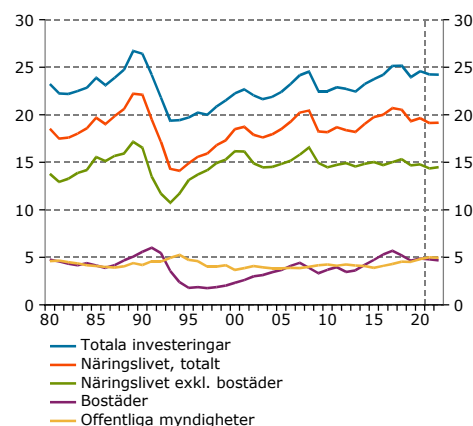
De offentliga investeringarna växer i god takt de kommande åren. Det beror på att staten investerar kraftigt i framför allt infrastruktur och vapensystem både 2021 och 2022. Kommunsektorns investeringar har växt snabbt i flera års tid och stabiliseras framöver på en hög nivå (se kapitlet ”Offentliga finanser”).

HUSHÅLLEN REDO ATT KONSUMERA MERA

Medan industrin och exporten påverkats betydligt mindre av de nya pandemivågorna än vad som var fallet i våras, har hushållens konsumtion åter minskat markant. Det gäller framför allt konsumtionen av kontaktnära tjänster, som till exempel hotell- och restaurangtjänster (se diagram 35). Förloppet för hushållens totala konsumtion påverkas också av stora svängningar i konsumtionsutgifterna för bilar, men i det fallet styrs utvecklingen av andra drivkrafter än pandemin. Det fjärde kvartalet 2020 föll konsumtionen med nära 1 procent (se diagram 36). Konsumtionen av bilar och energi föll, medan konsumtionen av tjänster (exklusive bostäder) samt hushållens konsumtion utomlands ökade.

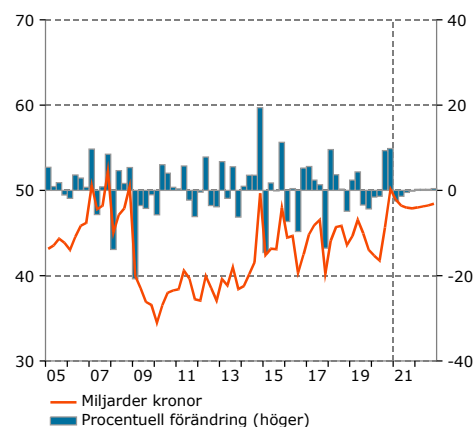
De skärpta och förlängda restriktionerna vad gäller socialt umgänge och självpåtagen social distansering innebär att konsumtionen av kontaktnära tjänster, men även av till exempel kläder och skor samt drivmedel, fortsätter att utvecklas svagt under våren. Däremot kommer konsumtionen av till exempel dagligvaror, heminredning och hemelektronik att gynnas. Givet att vaccineringsprogrammet fortskrider som antaget och att smittspridningen avtar kommer hushållens konsumtion av framför allt de varor och tjänster som påverkats negativt av pandemin att stiga snabbt under senare delen av andra kvartalet och det tredje kvartalet. Därefter lugnar utvecklingen ner sig, men hushållens

Diagram 32 Fasta bruttoinvesteringar
Procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

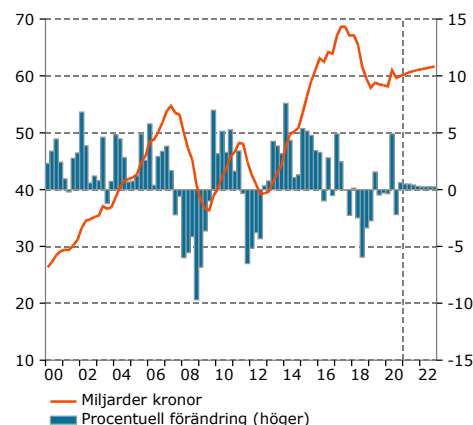
Diagram 33 Industrins investeringar
Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 34 Fasta bruttoinvesteringar, bostäder

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

konsumtion kommer att utvecklas i en relativt hög takt även det sista kvartalet 2021 och under 2022. En viktig anledning till det är att hushållen har ökat sitt sparande under pandemin, delvis ofrivilligt till följd av de restriktioner som håller tillbaka konsumtionen. Hushållens reala disponibelinkomster föll förra året, men deras konsumtion föll ännu mer (se diagram 37).

De reala disponibelinkomsterna stiger ganska mycket i år och nästa år. En bidragande orsak är att hushållens inkomster från aktieutdelningar förväntas öka jämfört med 2020 då många bolag valde att ställa in utdelningarna till följd av covid-19-pandemin och regeringens regler för de sökbara offentliga stödprogram som infördes under 2020. Dessutom tar hushållen en del av det sparande man byggt upp under pandemin och konsumtionen ökar med ca 3 procent i år och med ca 5 procent 2022. Hushållens sparande faller därmed tillbaka tydligt nästa år.

OFFENTLIG KONSUMTION VÄXER SNABBT I ÅR

Den offentliga konsumtionen minskade under förra året som en följd av covid-19-pandemin (se diagram 38), bland annat till följd av att planerad vård fick skjutas upp. I år ökar framför allt regionernas konsumtion snabbt när fler vårdinsatser kan genomföras och vård som uteblivit till följd av covid-19 börjar tas igen. Detta bidrar till att den offentliga konsumtionen som helhet växer snabbt i år. År 2022 blir tillväxten betydligt lägre och mer i linje med hur det demografiskt betingade behovet utvecklas.

De delar av hälso- och sjukvården som vårdat patienter med covid-19 var under hög belastning under 2020. Annan vård kunde inte ges i normal omfattning, vilket bland annat ledde till växande operationsköer under våren. En del personer kan också antas ha avstått från att söka vård på grund av smittorisken. Även om en del vård kunde tas igen under hösten och köerna minskade blev den sammantagna effekten av pandemin att vårdvolymerna och därmed regionernas konsumtionsvolym sjönk påtagligt 2020 (se marginalrutan ”Så mäts offentlig konsumtion”). I sommar väntas situationen inom vården successivt återgå till ett mer normalt läge när den tredje smittvågen klingat av och allt fler fått vaccin. Vårdvolymerna stiger i takt med att pandemin bringas under kontroll och konsumtionsvolymen ökar därmed snabbt i år. Regionernas konsumtion växer relativt starkt även 2022 då det finns ett fortsatt behov av att ta igen vård som inte kunnat genomföras under pandemin.

Även kommunernas konsumtion minskade 2020. Hög sjukfrånvaro bland anställda i många verksamheter och bland barn på förskolan höll tillbaka konsumtionsvolymen. Dessutom minskade insatserna inom äldreomsorgen då många av de som mist livet i pandemin haft särskilt boende eller hemtjänst samtidigt som andra äldre i behov av äldreomsorg kan antas ha avvaktat med att efterfråga sådana tjänster till följd av risken att bli smittad. I år växer konsumtionen i kommunerna snabbare när frånvaron minskar och verksamheter återgår till mer normala

Diagram 35 Hushållens konsumtion av hotell- och restaurangtjänster

Index 2015=100, säsongsrensade månadsvärden

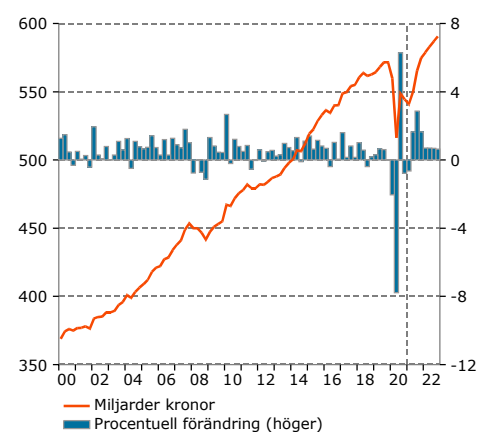

Anm. Indexet är en del i hushållens konsumtionsindikator.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 Hushållens konsumtion

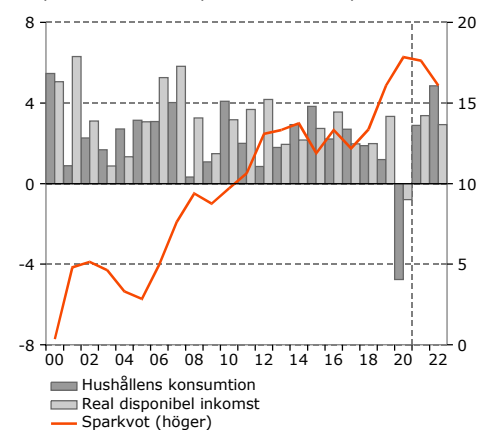
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 37 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst plus kollektivt sparande

Anm. Sparkvoten definieras som hushållens totala sparande inkl. sparande i premie- och tjänstepension, som andel av hushållens disponibla inkomst plus sparande i premie- och tjänstepension.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

förhållanden. År 2022 växer konsumtionen mer i linje med det demografiska behovet.

Statens konsumtion ökade 2020, bland annat genom att fler sökt sig till universitet och högskolor när arbetsmarknaden försämrats. I år fortsätter konsumtionen att växa. Till detta bidrar ökade volymer inom högskolan. Ökade satsningar inom polisen och försvaret bidrar också till en fortsatt, om än måttlig, konsumtionstillväxt 2022.

Tabell 6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå				
	2019	2019	2020	2021	2022
Hushållens konsumtionsutgifter	2 276	1,2	-4,7	2,9	4,8
Offentliga konsumtionsutgifter	1 300	0,3	-0,5	3,0	1,0
Fasta bruttoinvesteringar	1 204	-3,1	0,6	2,9	3,5
Inhemsk efterfrågan utom lager	4 780	-0,2	-2,2	2,9	3,4
Lagerinvesteringar ¹	36	-0,1	-0,8	0,4	0,1
Inhemsk efterfrågan	4 817	-0,3	-3,0	3,4	3,5
Export	2 395	4,8	-5,2	7,0	5,8
Total efterfrågan	7 211	1,3	-3,7	4,6	4,3
Import	2 186	1,3	-5,8	6,6	6,3
Nettoexport ¹	208	1,6	0,0	0,5	0,0
BNP	5 025	1,4	-2,8	3,7	3,4
BNP, kalenderkorrigerad		1,4	-3,1	3,6	3,4
BNP per invånare ²	489	0,3	-3,7	2,9	2,6
Bytesbalans ³	257	5,1	5,4	5,5	5,0

¹ Miljarder kronor respektive förändring i procent av BNP föregående år. ² Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser. ³ Miljarder kronor respektive i procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

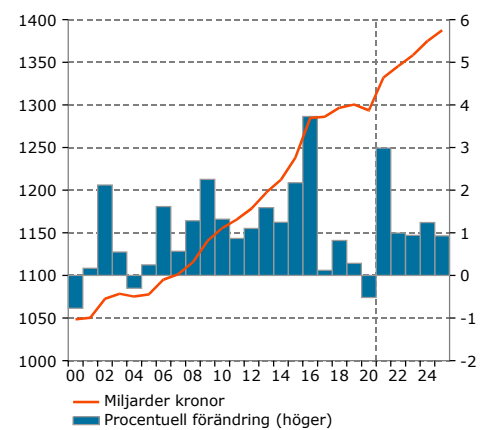
UTBUDSRESTRIKTIONER BROMSAR PRODUKTIONEN I NÄRTID

Efter ett starkt tredje kvartal föll produktionen i näringslivet tillbaka något det fjärde kvartalet i fjol. En stark utveckling inom informations- och kommunikationsteknologi och företagstjänster bidrog till att tjänsteproduktionen ökade svagt, medan såväl bygg- som industriproduktionen föll tillbaka (se diagram 39).

Den globala bristen på halvledare och containerfrakter innebär att industriproduktionen fortsätter att falla något det första kvartalet (se rutan "Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år"). Den bilden får stöd av att en större andel av de industriföretag som i Konjunkturbarometern svarat att pandemin påverkat produktionen negativt uppger leveransproblem av insatsvaror som orsak. Sammantaget är dock industriföretagen fortsatt optimistiska (se diagram 40).

Diagram 38 Offentlig konsumtion

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Så mäts offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion är statens, kommunernas och regionernas användning av resurser för att tillhandahålla olika typer av skattefinansierade tjänster. En stor del av konsumtionen produceras i egen regi, men en del verksamhet köps in från producenter i näringslivet (som till exempel friskolor). Den offentliga konsumtionen kan delas upp i kollektiv och individuell konsumtion. Den kollektiva konsumtionen tillhandahålls utifrån ett gemensamt behov och riktar sig således inte till en specifik mottagare. Exempel är statsförvaltning, polis, försvar, miljö- och klimatarbete och samhällsplanering. Den kollektiva konsumtionen mäts i nationalräkenskaperna utifrån vad den kostar att utföra (kostnadsmetoden). Volymutvecklingen utgörs då av den fastprisberäknade kostnaden.

Den individuella konsumtionen tillhandahålls utifrån ett individuellt behov och till en specifik mottagare. Här rymmer det mesta inom vård, skola och omsorg. I nationalräkenskaperna mäts huvuddelen av den individuella konsumtionen med olika volymmått (volymmetoden). Exempel på detta är antalet vårdtillfällen, studenter på högskolan eller inskrivna elever i grundskolan. I de fall där det saknas relevanta volymmått används i stället kostnadsmetoden. All offentlig konsumtion i löpande priser mäts också enligt kostnadsmetoden.

Se vidare i fördjupningen "Produktivitetsutveckling i offentlig sektor" i *Konjunkturläget*, december 2018.

Utbudstrektionerna väntas försvinna kring halvårsskiftet och industriproduktionen tar då fart igen.

Eftersom många tjänsteföretag är leverantörer till industrin, både i form av insatstjänster och personal via bemanning, kommer den redan långt gångna återhämtningen i industrin att åter speglas i en stark återhämtning för delar av tjänstesektorn från det första halvåret i år. Partihandeln, tekniska konsulter och personaluthyrningsföretag tillhör de delbranscher som påverkas mest. Även produktionen av IKT-tjänster bidrar till återhämtningen, inte minst på grund av den fortsatta utbyggnaden av 5G-nät. Minskade pandemirestriktioner och sommarväder bidrar till att produktionen i de kontaktnära branscherna börjar återhämta sig under senare delen av det andra kvartalet. Återhämtningen går sedan relativt snabbt. För resebranschen drar återhämtningen ut lite mer på tiden då efterfrågan återkommer gradvis under andra halvåret 2021 och 2022.

Tabell 7 Produktion

Miljarder kronor, respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå				
	2019	2019	2020	2021	2022
Näringsliv	3 506	1,9	-3,6	4,0	4,1
Varubranscher	1 187	1,6	-3,2	3,8	3,9
varav Industri	689	0,6	-5,8	6,7	4,0
Byggverksamhet	304	3,4	0,8	-0,1	3,5
Tjänstebranscher	2 318	2,0	-3,8	4,1	4,2
Offentliga myndigheter	907	0,4	-2,3	2,7	1,1
Hela ekonomin ¹					
BNP till baspris	4 470	1,6	-3,3	3,7	3,5
BNP till marknadspris	5 032	1,4	-3,1	3,6	3,4

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

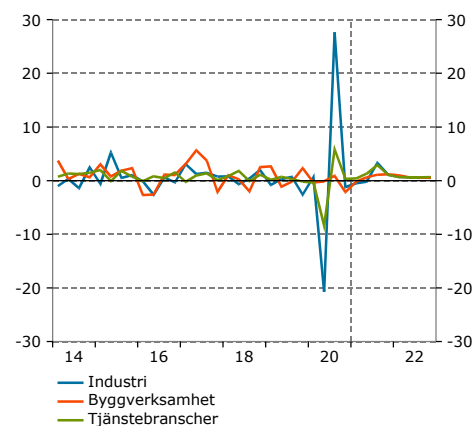
Enligt svaren i Konjunkturbarometern är byggföretagen ganska pessimistiska vad gäller nuläget och produktionsökningen det första halvåret i år väntas bli måttlig (se diagram 41). Därefter stiger tillväxten, bland annat till följd av att det finns många offentliga bygg- och investeringsprojekt. Den bilden ges stöd av att byggföretagens förväntningar på ett års sikt raskt har stigit till en ungefär normal nivå (se diagram 42).

Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år

En global brist på halvledare har lett till bekymmer inom industrin. Problemen verkar för närvarande vara störst inom motorfordonsindustrin där flera företag har

Diagram 39 Produktion i näringslivet

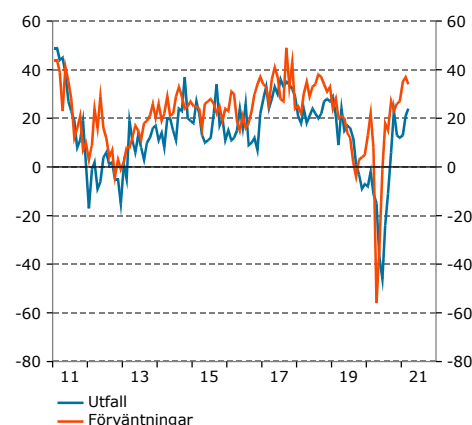
Procentuell förändring, fasta priser, säsongrensade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 40 Produktionsvolym i tillverkningsindustrin

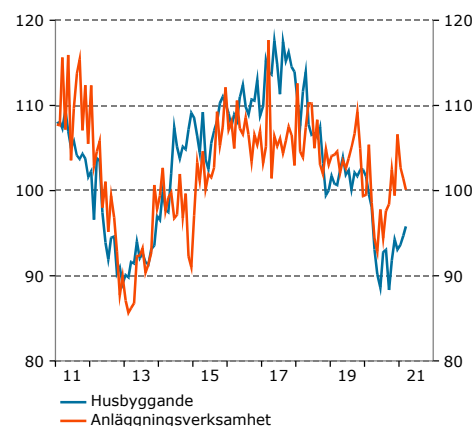
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 41 Konfidensindikator för husbyggande och anläggningsverksamhet

Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

kommunicerat att bristen kommer att leda till produktionsstopp under första halvåret i år. Halvledare är en viktig komponent i mycket hemelektronik men i takt med ökad elektrifiering av fordonsflottan har halvledare även blivit en allt viktigare komponent för motorfordonsindustrin.

Bristen beror på flera faktorer. Restriktioner under handelskonflikten mellan USA och Kina ledde till hamstring från kinesiska företag. Vinterstormarna i Texas tvingade delar av de amerikanska producenterna att tillfälligt stoppa produktionen. Dessutom har det brunnit i fabriker som producerar halvledare i Japan. Även pandemin har bidragit till bristen. Många har tillbringat mer tid i hemmet, vilket har lett till ökad efterfrågan på hemelektronik och i förlängningen på halvledare. Under våren 2020 föll efterfrågan på motorfordon kraftigt och motorfordonsindustrin minskade sina beställningar av halvledare. När efterfrågan kom tillbaka snabbare än förväntat hamnade de sist i kön hos halvledarproducenterna som fyllt på med beställningar från hemelektronikproducenterna. Produktionen av halvledare är en komplex process och att öka produktionen för att möta efterfrågan har lång ledtid.

Bristen på halvledare kommer att påverka produktionen, främst av motorfordon, under det första halvåret 2021. Den nuvarande situationen kommer att orsaka begränsade produktionsstopp för delar av industrin. Det är dock en avsevärt mindre effekt än de omfattande produktionsstopp som skedde pandemivåren 2020. Effekten av bristen bedöms avta under det andra halvåret 2021.

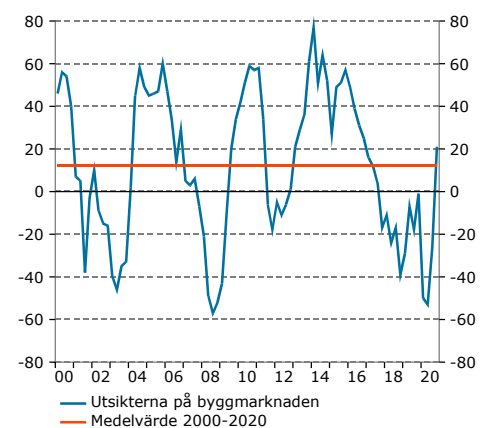
Arbetsmarknad och resursutnyttjande

SYSSELSÄTTNINGEN VÄNDE UPPÅT I SLUTET AV 2020

Efter den kraftiga nedgången i sysselsättningen det andra kvartalet 2020 har sysselsättningen återhämtat sig en del (se diagram 43). Det är främst bland unga, 15–24 år, och utrikes födda som sysselsättningen stigit (se diagram 44 och diagram 45). Det är inom dessa grupper som flest blivit arbetslösa tidigare under covid-19-pandemin.

Det är svårt att i nuläget ge en tydlig bild av utvecklingen på arbetsmarknaden. Sedan i januari 2021 tillämnar SCB en ny ramlag för Arbetskraftsundersökningarna, AKU (se fördjupningen "Förändringar i Arbetskraftsundersökningarna 2021"). Nytt är även att SCB använder sig av registeruppgifter på månatliga löneutbetalningar som stöd för att uppskatta sysselsättningen. Detta påverkar främst arbetskraften och antalet sysselsatta i AKU och både arbetskraften och antalet sysselsatta kommer att bli lägre till följd av metodbytet. Den underliggande utvecklingen

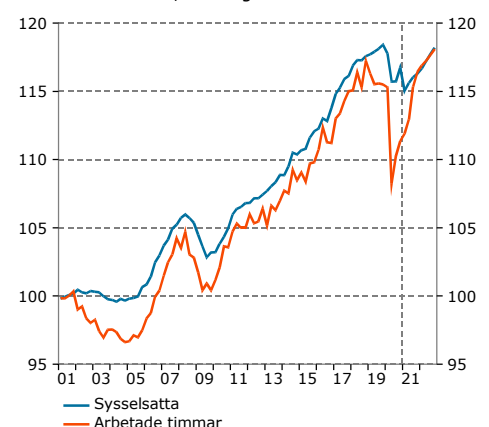
Diagram 42 Utsikterna på byggmarknaden på ett års sikt
Nettotal, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 43 Sysselsatta och arbetade timmar

Index 2001=100, säsongsrensade kvartalsvärden

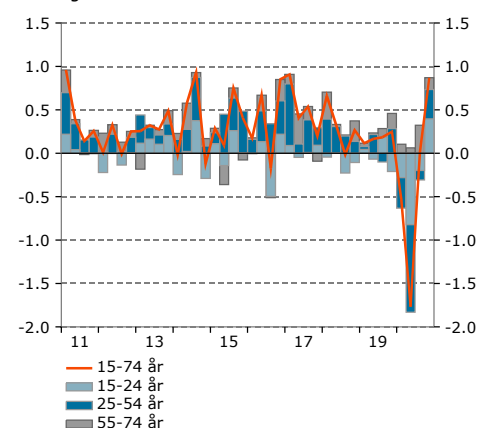

Anm. Tidsseriebrott för sysselsatta 2021 kvartal 1 till följd av SCB:s metodbyte för AKU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 44 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

på arbetsmarknaden kan uppskattas genom att korrigeras för effekterna av metodbytet.

I januari och februari minskade sysselsättningen med 1,8 respektive 1,1 procent i så kallad tretakt.⁵ Effekten av de nya mätmetoderna gav en sysselsättningsminskning på knappa 2 procent. Detta innebär att den underliggande sysselsättningsutvecklingen var omkring noll i januari men steg med nära 1 procent i februari. Sammantaget pekar detta på ett förbättrat läge på arbetsmarknaden första kvartalet 2021, även om den uppmätta sysselsättningen, till följd av de nya mätmetoderna, blir lägre första kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2020.

FÄRRE VARSEL OCH STIGANDE ANSTÄLLNINGSPLANER

Varslen nådde rekordnivåer under första halvan av 2020 men har sedan dess successivt minskat i antal. I januari och februari var antalet varsel, i säsongsrensade termer, under det historiska genomsnittet (se diagram 46). Samtidigt har företagens anställningsplaner vänt uppåt och är nu över det historiska genomsnittet (se diagram 47).

Ökad sysselsättning gjorde att arbetslösheten vände ner det fjärde kvartalet 2020. Månadsutfallen för januari och februari indikerar dock en ökning av arbetslösheten första kvartalet 2021. Detta beror inte på den nya metoden för AKU, metodförändringarna påverkar sysselsättning och arbetskraft i ungefär samma utsträckning, utan på att arbetskraften växer snabbare än sysselsättningen.

Som komplement till arbetslösheten i AKU kan Arbetsförmedlingens mått på arbetslöshet användas. Inskrivna arbetslösa, som andel av registerbaserad sysselsättning, vid Arbetsförmedlingen är i stort sett oförändrat sedan tredje kvartalet 2020 och månadsutfallen har legat mellan 8,7 och 8,8 procent sedan oktober 2020. Viss försiktighet bör dock iaktas vid jämförelser mellan AKU:s arbetslöshetsmått och Arbetsförmedlingen. AKU fångar i högre utsträckning upp unga medan Arbetsförmedlingens data i högre utsträckning fångar upp utrikes födda. När exempelvis sysselsättningen stiger snabbt bland unga syns det tydligare i AKU än hos Arbetsförmedlingen.⁶ Detta gör att de två arbetslöshetsmåten kan komma att avvika framöver.

ARBETADE TIMMAR VÄNTAS VÄXA SNABBARE ÄN SYSSELSÄTTNINGEN FRAMÖVER

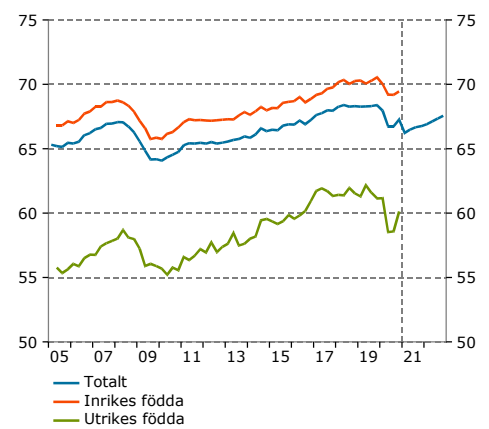
Under 2020 har ett stort antal arbetstagare delvis varit permitterade från sina arbeten. I takt med att ekonomin har återhämtat

⁵ AKU är en urvalsundersökning där en kohort intervjuas var tredje månad. Förändring i tretakt innebär att förändringar beräknas inom varje kohort. Detta gör att urvalseffekter inte påverkar skattningen. Tretaktsförändringen för januari 2021 innebär att antalet sysselsatta i januari 2021 jämförs med antalet sysselsatta i oktober 2020. Antalet sysselsatta för februari 2021 jämförs med antalet sysselsatta i november 2020.

⁶ Se Häkkinen Skans, I., "Utvecklingen på arbetsmarknaden enligt olika statistikkällor", Ekonomisk kommentar 2019:6, Sveriges riksbank samt "Arbetslös – inte samma sak hos SCB och Arbetsförmedlingen" på www.scb.se.

Diagram 45 Sysselsättningsgrad, 15–74 år

Procent av befolkningen, säsongsrensade kvartalsvärden

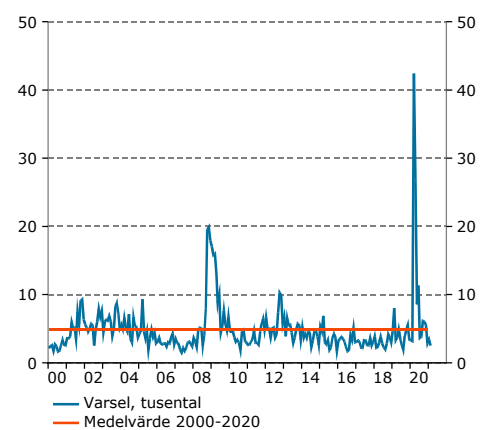

Anm. Tidsseriebrott för sysselsatta 2021 kvartal 1 till följd av SCB:s metodbyte för AKU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Varsel om uppsägning

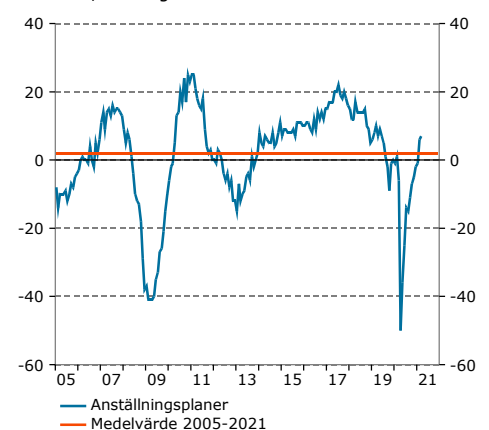
Tusental, månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 47 Anställningsplaner i näringslivet

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

sig har också fler arbetstagare ökat sin arbetstid (se diagram 43). Detta innebär att antalet arbetade timmar i ekonomin har stigit snabbare än sysselsättningen och att medelarbetstiden har ökat (se diagram 48). Medelarbetstiden fortsätter att återhämta sig under 2021 när permitteringarna minskar i omfattning och planar sedan ut nästa år.

Utvecklingen väntas dock skilja sig något åt mellan branscher. I industrin har andelen permitterade anställda varit avsevärt högre än inom tjänstesektorn. Det innebär att den sysselsättningsökning som sker framöver kommer vara koncentrerad till tjänstesektorn där de flesta personalneddragningarna skedde i fjol.

FALLANDE ARBETSLÖSHET I ÅR OCH NÄSTA ÅR

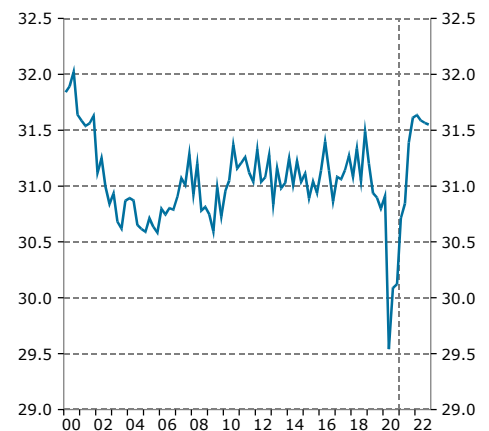
Arbetskraften fortsätter att öka något i år och nästa år (se tabell 8). Sysselsättningen väntas stiga snabbare än arbetskraften vilket innebär att arbetslösheten faller tillbaka från och med andra kvartalet 2021. Arbetslösheten kommer i slutet av prognosperioden trots det inte att fullt ut nå ner till de knappa 7 procent den låg på innan covid-19-pandemin. Det beror delvis på att andelen arbetslösa med lägre chans att få arbete bedöms stiga framöver.

Arbetsförmedlingens statistik visar att så kallade utsatta grupper, grupper med lägre genomsnittlig chans att få arbete, minskade sin andel av alla inskrivna när arbetslösheten steg. I absoluta tal har dock antalet som tillhör utsatta grupper stigit. Därefter har andelen stigit igen i takt med att sysselsättningen har ökat snabbare bland grupper som inte är utsatta (se diagram 49). Detta är ett väntat konjunkturrellt mönster som var tydligt även under åren 2008–2011 i samband med finanskrisen.

För en given nivå på arbetslösheten indikerar en högre andel inskrivna som tillhör någon av de utsatta grupperna att minskningen av arbetslösheten tar längre tid.

Diagram 48 Medelarbetstid

Timmar per vecka, säsongsrensade kvartalsvärden

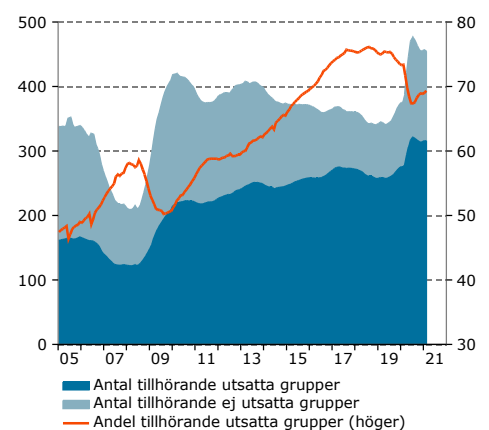

Anm. Tidsseriebrott 2021 kvartal 1 till följd av SCB:s metodbyte för AKU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 49 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Tusental respektive procent, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Tabell 8 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå	2019	2020	2021	2022
BNP till baspris ¹	4 470	1,6	-3,3	3,7	3,5
Produktivitet i hela ekonomin ²	541	1,8	0,5	1,2	0,5
Produktivitet i näringslivet ²	598	2,0	1,3	1,2	0,5
Arbetade timmar ³	8 261	-0,3	-3,8	2,5	2,9
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	31,0	-0,9	-2,5	3,2	1,4
Sysselsättning	5 132	0,7	-1,3	-0,7	1,5
Sysselsättningsgrad ⁵		68,3	67,2	66,5	67,2
Arbetskraft	5 504	1,1	0,3	-0,4	0,6
Arbetskraftsdeltagande ⁶		73,3	73,3	72,8	72,9
Arbetslöshet ⁷	373	6,8	8,3	8,6	7,7
Befolkning 15–74 år	7 510	0,7	0,4	0,3	0,4
Produktivitetsgap i näringslivet		0,9	0,9	0,9	0,2
Arbetsmarknadsgap ⁸		-0,1	-4,5	-2,7	-0,6
BNP-gap ⁹		0,4	-4,0	-2,3	-0,5

¹ Miljarder kronor, kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme, kalenderkorrigerade värden. ³ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ⁴ Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ⁵ Andelen sysselsatta av befolkningen 15–74 år, procent. ⁶ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15–74 år, procent. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Anm. Utvecklingstalen för sysselsättning och arbetskraft 2021 påverkas av SCB:s metodbyte för AKU.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

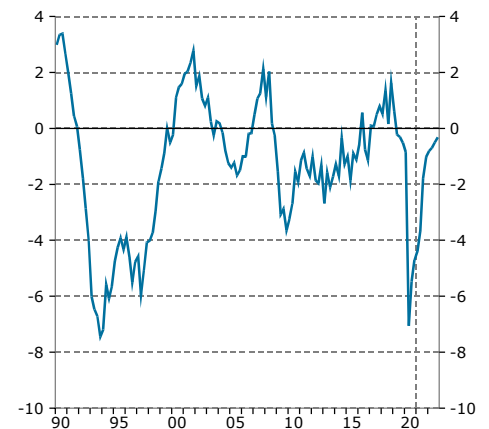
EKONOMIN NÄRA FULLT RESURSUUTNYTTJANDE 2022

Förra året hölls sysselsättningen till viss del uppe av de statliga stöd som riktades mot utsatta företag. Företagen har med hjälp av korttidspermitteringar snabbt kunnat anpassa antalet arbetade timmar till produktionsnedgången, vilket har bidragit till att hålla uppe produktiviteten. Den djupa nedgången det andra kvartalet i följande innebar att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden tillfälligt sjönk till lägre nivåer än under finanskrisen 2008–2009 (se diagram 50).

En snabb återhämtning inleddes det tredje kvartalet i följande och i år fortsätter resursutnyttjandet i ekonomin att stiga (se diagram 51). Under senare delen av 2021 är BNP tillbaka på 2019 års nivå. Under loppet av 2022 ebbat lågkonjunkturen ut och ett mer balanserat konjunkturläge tar vid (se tabell 8). På arbetsmarknaden kommer det dock fortsatt att finnas lediga resurser och arbetslösheten befinner sig även nästa år över den av Konjunkturinstitutet bedömda jämviktsnivån (se diagram 52).

Diagram 50 Arbetsmarknadsgap

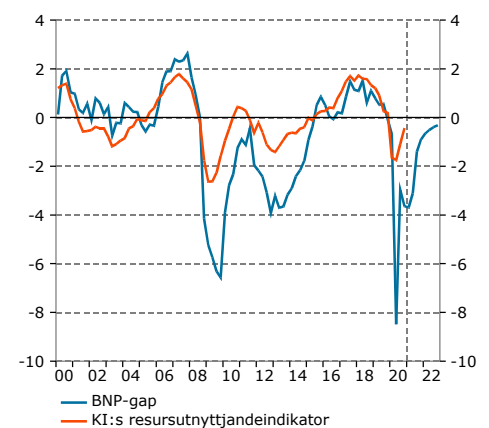
Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 BNP-gap och resursutnyttjandeindikator

Procent av potentiell BNP respektive normaliserade säsongsrensade kvartalsvärden

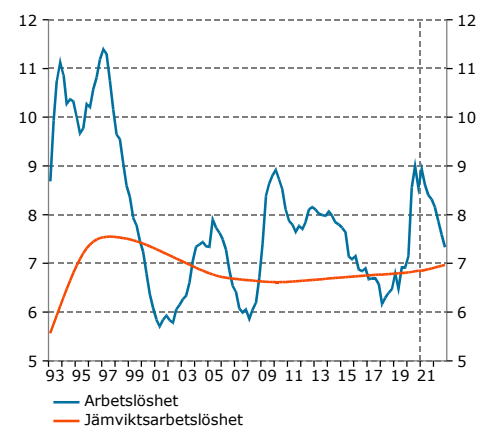

Anm. BNP-gapet definieras som faktisk BNP:s avvikelse från potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 52 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften respektive procent av potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Löner och inflation

FRAMTUNGA AVTAL DRIVER PÅ LÖNETILLVÄXTEN I ÅR

I höstens försenade avtalsrörelse enades industrins parter om kostnadsökningar motsvarande 5,4 procent under 29 månader, från 1 november 2020 till 31 mars 2023. Det motsvarar 2,2 procent per år eller 1,8 procent om man tar hänsyn till månaderna april – oktober 2020 som inte innehöll några avtalade löneökningar. Under 2000-talet har löneavtalet inom industrin ("industrimärket") varit normerande för övriga avtal på arbetsmarknaden. I höstens avtalsrörelse fick avtalen inom industrin och andra branscher en framtung profil vilket medför att lönetillväxten i näringslivet blir jämförelsevis hög 2021 (se diagram 53 och diagram 54). Även flera av avtalen inom kommunal sektor fick en liknande profil.

År 2022 faller lönetillväxten tillbaka (se diagram 54). Det har flera förklaringar. I flertalet branscher innebär avtalen att det inte sker någon lönerevision 2021 och de avtalade löneökningarna (räknat i årlig procentuell förändring) är därför noll i slutet av 2021 och inledningen av 2022. Dessutom är lönepåslagen i avtalen för 2022 mindre än påslagen i slutet av 2020. Sammantaget bidrar avtalens konstruktion till att lönetillväxten dämpas 2022. Detta motverkas till viss del av att konjunkturläget inom bland annat industrin förbättras, vilket ger ett visst avtryck på löneökningarna utöver avtalen. Sammantaget växer lönerna i hela ekonomin 2022 med 2,3 procent (se diagram 54), vilket är något långsammare än den genomsnittliga årliga ökningstakten de senaste 10 åren på 2,5 procent.

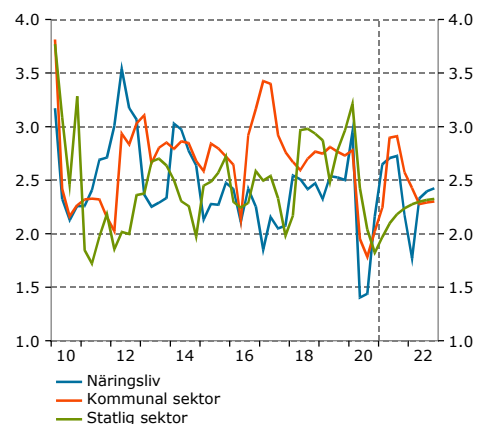
MÄTTLIG TILLVÄXT I ENHETSARBETSKOSTNADEN 2022

De tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifterna 2020 bidrog till att dämpa arbetskostnaderna i näringslivet. Även korttidspermitteringarna verkade återhållande på kostnaderna men det fångas inte i nationalräkenskapernas lönestatistik eftersom stödet bokförs som en subvention från staten till företagen. Både löneökningstakten och kostnadstrycket 2020 överskattas därför i NR-statistiken. Arbetskostnaden per producerad enhet växte med hela 3,1 procent 2020 enligt NR-statistiken. År 2021, när korttidspermitteringarna färdigut, faller enhetsarbetskostnaden i stället med 0,4 procent. Medelvärde av 2020–2021 återspeglar därför bättre hur enhetsarbetskostnaden utvecklas. Under dessa år växer enhetsarbetskostnaden med i genomsnitt 1,4 procent per år, vilket är lägre än de 1,8 procent som på sikt bedöms vara för enligt med en inflation om 2 procent. Nästa år ökar enhetsarbetskostnaden snabbare än genomsnittet under 2020–2021, bland annat som en följd av att produktivitetstillväxten dämpas (se diagram 55 och tabell 9).

Företagens egna bedömningar av lönsamhetsläget i Konjunkturbarometern föll kraftigt under 2020 men har sedan återhämtat en stor del av nedgången, även om lönsamhetsläget fortfarande

Diagram 53 Timlön

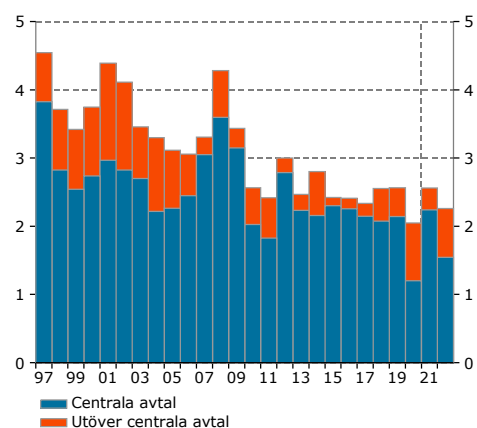
Procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 Timlön i hela ekonomin

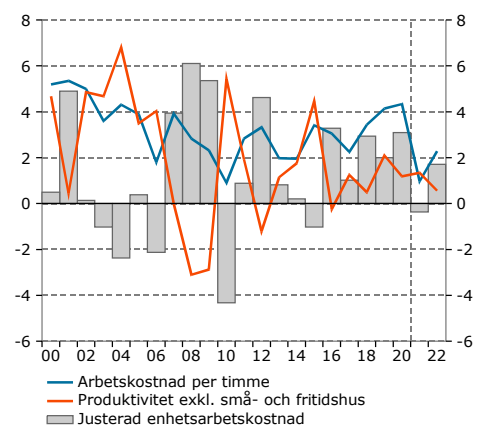
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Justerad enhetsarbetskostnad i näringslivet

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Anm. Enhetsarbetskostnaden är justerad för egenföretagares arbetsinsats och exkluderar små- och fritidshus.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

är lite sämre än normalt. Den justerade vinstandelen stiger till en hög nivå i år. Det förklaras framför allt av fallande enhetsarbetskostnader. När enhetsarbetskostnaderna stiger snabbare 2022 faller den justerade vinstandelen tillbaka (se diagram 56), vilket indikerar att lönsamheten sjunker.

Tabell 9 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent, kalenderkorrigerade värden

	2019	2020	2021	2022
Timlön, KL, hela ekonomin	2,6	2,0	2,6	2,3
Timlön, KL, i näringslivet	2,5	2,0	2,6	2,2
Timlön, KL, offentlig sektor	2,8	2,2	2,6	2,3
Timlön, NR, i näringslivet	4,0	5,8	-0,1	2,3
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen), näringslivet	43,3	41,3	42,9	42,9
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	4,1	4,3	1,0	2,3
Produktivitet, näringslivet ^{3, 4}	2,1	1,2	1,3	0,6
Justerad enhetsarbetskostnad, näringslivet ⁴	2,0	3,1	-0,4	1,7
Justerad vinstandel, procent av förädlingsvärde, näringslivet ⁴	35,9	35,8	37,1	36,4

¹ Lagstadgade och avtalade kollektiva avgifter samt löneskatter. ² NR-lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med arbetade timmar. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerad.

Anm. Konjunkturlönestatistiken (KL) respektive nationalräkenskaperna (NR). Timlönen enligt nationalräkenskaperna mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

LEVERANSPROBLEM OCH HÖGRE RÅVARUPRISER HÅLLER UPP INFLATIONEN 2021

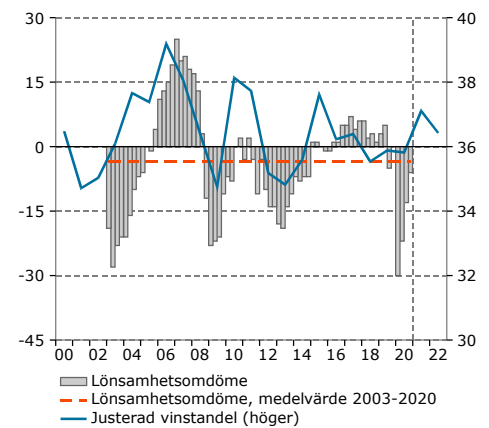
KPIF-inflationen var 1,5 procent i februari 2021. Priserna på läkemedel och diverse hygienprodukter sjönk vilket höll ner inflationstakten. Baseeffekten av tillfälligt låga priser föregående år tillsammans med stigande energipriser gör att inflationstakten stiger tillfälligt till 2,3 procent i april 2021. Under sommaren faller inflationen tillbaka igen, men högre varupriser bidrar till att inflationen stiger igen under hösten (se diagram 57).

Höga fraktkostnader ger högre varupriser

Kostnaden att frakta varor till Europa från Asien sköt i höjden i början på 2021. Vissa källor anger att priset för att frakta en 40-fotscontainer ökat från under 20 000 kronor år 2020 till över 70 000 kronor i januari 2021 (se diagram 58). Eftersom en 40-fotscontainer rymmer 67 kubikmeter innebär det en kostnadsökning på över 700 kronor per kubikmeter fraktat gods. För skrymmande varor såsom vitvaror, TV-apparater och större köksapparater innebär det en

Diagram 56 Lönsamhet i näringslivet

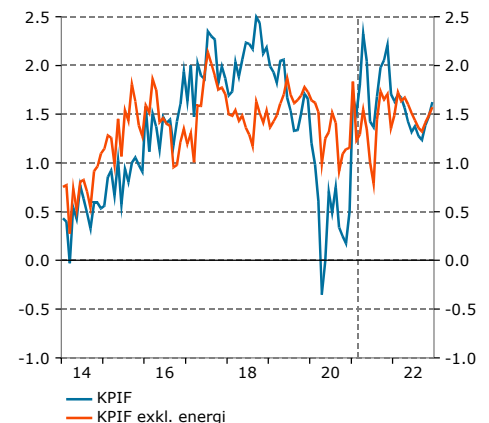
Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 57 Konsumentpriser

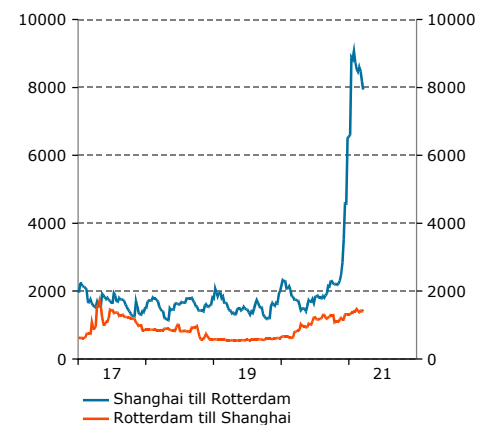
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Fraktpriser

Dollar per 40-fotscontainer, veckovärden

Källa: Drewry.

betydande kostnadsökning relativt styckpriset i handeln. Dessutom är konsumentpriset i handeln inklusive moms. Kostnadsökningen måste därför räknas upp med momssatsen, som för denna typ av varor är 25 procent. För en hushållsapparat som inklusive förpackning har en volym på 0,2 kubikmeter innebär detta alltså en prisökning på över 175 kronor. Detta förutsatt att hela kostnadsökningen vältras över på slutkunden. Om priset på varan i utgångsläget var 5 000 kronor motsvarar det en prisökning på 3,5 procent. Om varan är billigare i utgångsläget, och priset ökar från 1 000 till 1 175 kronor, innebär det en prisökning på hela 17,5 procent. Dock är det relativt få varor som är så stora som säljs så billigt.

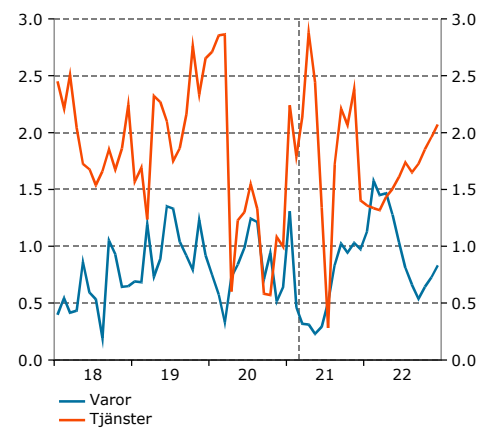
Utöver denna direkta effekt som importerade konsumentvaror från Asien har på de svenska konsumentpriserna tillkommer två indirekta effekter. Dels stiger produktionskostnaden i Europa på grund av kostnadsökningen för importerade insatsvaror. Dels innebär konkurrensen med importerade varor att inhemska producenter kan höja sina priser. Ännu finns inga tydliga tecken på att de ökade fraktkostnaderna har slagit igenom på priserna i konsumentledet. Konjunkturinstitutet bedömer att de ökade fraktkostnaderna höjer inflationen med ungefär 0,1–0,2 procentenheter från och med sommaren 2021. Effekten på konsumentpriserna förväntas reverseras till viss del nästa vinter och under 2022. Men då är det i stället andra faktorer som håller upp varupriserna (se nedan).

STIMULANSPAKET GER HÖGRE IMPORTERAD INFLATION

Stimulanspaketen i USA, Europa och andra länder bidrar till högre efterfrågan och ger högre globala priser. Prisutvecklingen på produkter som importeras till Sverige stiger därför. De högre importpriserna spiller i sin tur över i stigande konsumentpriser på varor i Sverige under senare delen av 2021 och första halvåret 2022 (se diagram 59 och tabell 10). Initialt under 2021 hålls varuprisinflationen dock tillbaka av den växelkursförstärkning som skedde under 2020. En jämförelse med de senaste årens utveckling ska ses i bakgrund mot att den svenska växelkursen försvagades kraftigt under flera år, för att därefter stärkas under 2020. Dessutom tar det tid innan en ökad efterfrågan och högre råvarupriser ger avtryck i konsumentledet. Tillsammans med låga livsmedelspriser i inledningen av 2021 förklarar detta varför varuprisinflationen blir påtagligt högre först kring årsskiftet 2021/2022.

Diagram 59 Varu- och tjänsteprisinflation

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Anm. Avser varor och tjänster exklusive energi och konsumtion knuten till boendet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 10 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell förändring

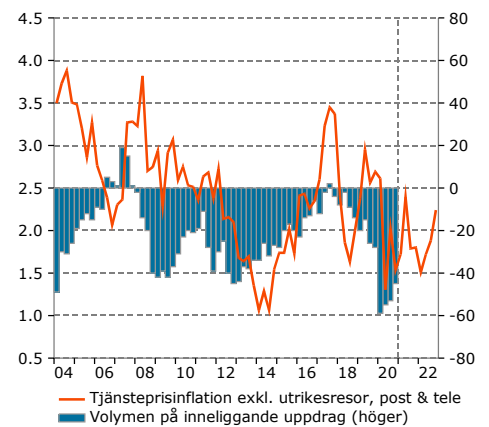
	Vikt				
	2021	2019	2020	2021	2022
KPI	100	1,8	0,5	1,6	1,4
Räntekostnader, räntesats ¹		1,8	0,4	-5,4	-1,8
KPIF	100	1,7	0,5	1,8	1,5
Varor	46	1,0	0,8	0,7	1,0
Tjänster	27	2,1	1,5	1,9	1,6
Boende exkl. räntekostnader och energi ²	17	1,9	1,6	1,7	1,8
Energi ³	7	3,1	-9,7	7,7	0,8
Räntekostnader, kapitalstock ¹	3	5,8	5,6	5,7	5,6
KPIF exkl. energi	93	1,6	1,3	1,4	1,5
HIKP		1,7	0,7	2,0	1,4

¹ Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. ² Avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighetskatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning. ³ Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel.

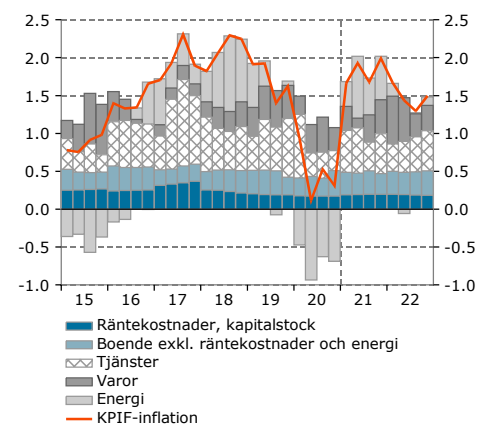
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

TJÄNSTEPRISINFLATIONEN FÖRBLIR MÅTTLIG 2022

Efterfrågeläget på tjänster är fortsatt lågt (se diagram 60). Konjunkturinstitutet bedömer att det tar tid innan efterfrågan på kontaktnära tjänster som taxiresor, biobesök, restaurangbesök och liknande stiger påtagligt igen. Den svaga efterfrågan håller tillbaka priserna på tjänster även framöver (se diagram 61). Totalt sett blir inflationstakten 2022 lägre än 2021, bland annat eftersom energipriserna då stiger mindre efter den stora uppgången i år.

Diagram 60 Tjänstepriser och uppdragsvolymen i tjänstebranscherna
Årlig procentuell förändring respektive netttotal, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 Bidrag till KPIF-inflationen
Procentenheter respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Beräkningen av bidragen är approximativ.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik

Efter ett djupt fall i BNP under 2020 till följd av covid-19-pandemin återhämtar sig den svenska ekonomin i år och nästa år. Resursutnyttjandet är nära balanserat i slutet av 2022. Arbetslösheten faller i takt med att ekonomin återhämtar sig och hamnar nära jämviktsarbetslösheten 2023. Normaliseringen av resursutnyttjandet och borttagandet av tillfälliga åtgärder leder till högre arbetskostnader och stigande priser i scenariot. Inflationen når upp till Riksbankens inflationsmål 2023. Samtidigt inleder Riksbanken en nedtrappning av balansräkningen och reporäntan höjs från 2024. Den expansiva finanspolitiken gör att det strukturella sparandet är lågt 2021. I takt med att de tillfälliga åtgärderna fasas ut förstärks det 2022 och är i linje med överskottsmålet från 2023.

Scenario för svensk ekonomi 2023–2025

LÅGKONJUNKTUREN UPPHÖR I SLUTET AV 2022

Scenariot tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets prognos för 2021 och 2022. Både omvärlden och den svenska ekonomin präglas av återhämtning under prognosåren. Den svenska ekonomin närmar sig ett balanserat resursutnyttjande under 2022. BNP-tillväxten är då fortsatt relativt hög men mattas därefter av när resursutnyttjandet normaliseras. Återhämtningen på arbetsmarknaden släpar efter produktionen något. Arbetslösheten är fortsatt över Konjunkturinstitutets bedömda jämviktsnivå även nästa år trots att sysselsättningen då tar fart.

Inflationen ligger under Riksbankens inflationsmål 2022. Det beror delvis på en dämpad löneutveckling vilket främst är en följd av utformningen av de löneavtal som slöts 2020.

BNP-TILLVÄXTEN MATTAS AV NÄR EKONOMIN ÅTERHÄMTAT SIG

Omvärldens BNP-tillväxt och importefterfrågan växer fortsatt relativt starkt men mattas gradvis av i scenariot. För svensk del innebär det att även marknadstillväxten för svensk export är relativt stark, särskilt i inledningen av scenariot. Detta bidrar till att hålla upp svensk exporttillväxt och därmed den svenska BNP-tillväxten.

Hushållens konsumtion har återhämtat sig från de negativa effekterna av covid-19-pandemin vid inledningen till scenariot. De svenska hushållen har dock fortfarande en hög sparkvot 2023. Den höga sparkvoten medför att hushållen har utrymme för konsumtionsökningar (se diagram 62). Samtidigt är finanspolitiken åtstramande 2023 när det strukturella sparandet förstärks

Vad skiljer scenario från prognos?

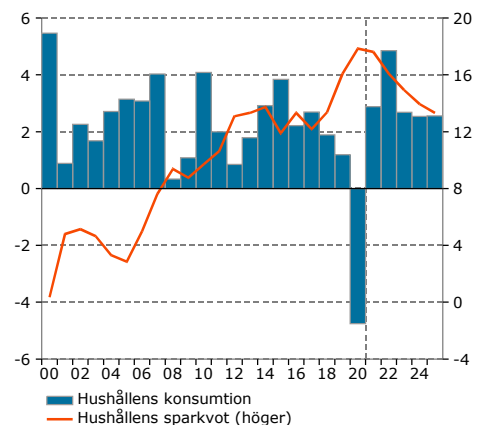
Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen av svensk ekonomi till och med 2022.

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande tre åren. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Inga nya störningar drabbar ekonomin. Ekonomin strävar därför mot ett konjunkturellt balanserat resursutnyttjande.
- Finanspolitiken anpassas så att överskottsmålet uppfylls på sikt, av Konjunkturinstitutet operationaliserat som att det strukturella sparandet i offentlig sektor når 0,3 procent av potentiell BNP. Penningpolitiken bedrivs så att målet om en KPIF-inflation på 2 procent nås på några års sikt.
- BNP-tillväxten är på längre sikt utbudsbestämd och beror därmed i huvudsak på produktivitetstillväxten och hur utbudet av arbetskraften utvecklas.
- Sveriges överskott i bytesbalansen bedöms falla tillbaka något på längre sikt. Det sker genom ett successivt lägre hushållssparande och fallande nettoexport som andel av BNP.
- Offentlig konsumtion och investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltäthet i offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning ungefär i linje med historisk utveckling.

Diagram 62 Hushållens konsumtion och sparkvot

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, respektive procent av disponibel inkomst

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

till 0,3 procent av potentiell BNP (se avsnittet ”Ekonomisk politik 2021–2025”). Utfasning av temporära transfereringar och skattesänkningar riktade mot hushållen har 2023 en dämpande effekt på hushållens disponibla inkomster, och påverkar därmed hushållens konsumtion negativt. Effekten motverkas dock av att penningpolitiken stimulerar efterfrågan genom att hålla räntan låg under hela scenarioperioden (se avsnittet ”Ekonomisk politik 2021–2025”). Sammanlagt blir tillväxten i hushållens konsumtion en viktig drivkraft för BNP-tillväxten 2023–2025 (se diagram 63).

Tillväxten i exporten och hushållens konsumtion bidrar, tillsammans med ett lågt ränteläge, till ökad efterfrågan på investeringar. Samtidigt är investeringarna som andel av BNP i utgångsläget något högre än den nivå som Konjunkturinstitutet bedömer som långsiktigt balanserad. Detta har en dämpande effekt på investeringsefterfrågan i scenariot.

Sammantaget drivs BNP-tillväxten av en fortsatt god, men avtagande, efterfrågetillväxt på svensk export och gynnsamma ekonomiska förutsättningar för de svenska hushållen (se diagram 63).

FULLT RESURSUUTNYTTJANDE 2023

Återhämtningen från lågkonjunkturen till följd av covid-19-pandemin fortsätter in i början av scenariot. Ekonomin är i konjunkturrell balans 2023, mätt med BNP-gapet (se diagram 64 och tabell 11). Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden släpar efter BNP-gapet något men sett till helåren sluts även arbetsmarknadsgapet 2023 (se diagram 64).

Sysselsättningstillväxten fortsätter att vara hög 2023. Sammantaget bidrar det till att arbetslösheten minskar successivt och hamnar nära Konjunkturinstitutets bedömda nivå för jämviktsarbetslösheten 2023 (se diagram 65).

POTENTIALEN I EKONOMIN PÅVERKAD AV EFFEKTER FRÅN COVID-19-PANDEMIN

Potentialen i ekonomin påverkas negativt under ett antal år till följd av covid-19-pandemin, enligt Konjunkturinstitutets bedömning, om än i begränsad utsträckning. Det handlar främst om att arbetskraft varaktigt slås ut från arbetsmarknaden till följd av pandemin. Även Konjunkturinstitutets bedömda nivå för jämviktsarbetslösheten blir något förhöjd under scenariot.

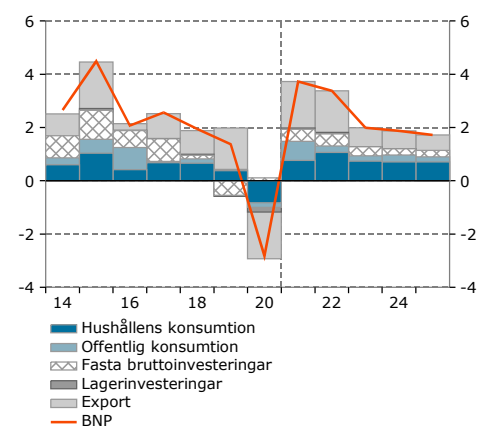
Samtidigt ökar potentiellt antal arbetade timmar framöver något snabbare än befolkningen i arbetsför ålder. Anledningen är de förändringar av pensionssystemet som genomförs med start 2020 och som kommer bidra till en successivt högre pensionsålder och ett senare utträde från arbetsmarknaden.

INFLATIONSMÅLET NÅS 2023

Lönetillväxten i näringslivet ökar i scenariot i takt med att resursutnyttjandet stiger, arbetslösheten minskar och

Diagram 63 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

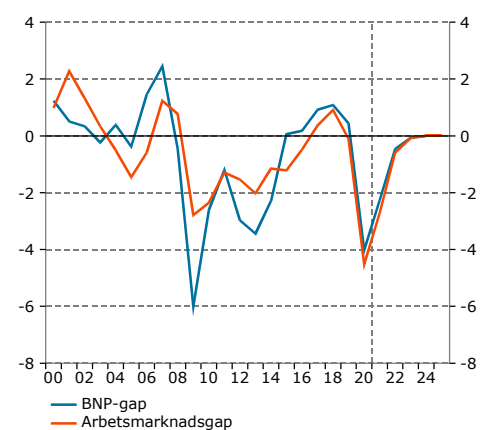
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

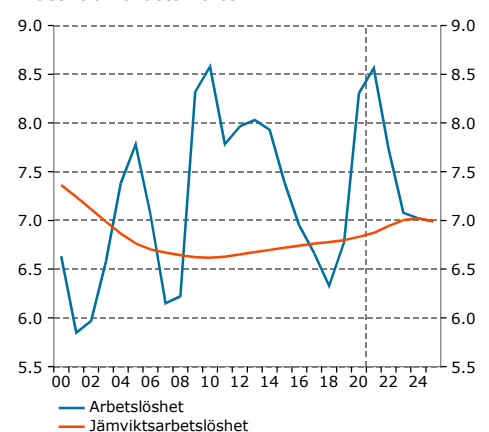
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

produktivitetstillväxten ökar (se diagram 66). De temporära finanspolitiska åtgärder som påverkar arbetskostnaden till följd av covid-19-pandemin är helt utfasade efter 2023. Arbetskostnadstillväxten blir högre 2023 och 2024 till följd av borttagandet av nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga. Sammantaget leder det till högre arbetskostnader, särskilt i inledningen av scenariot. Detta driver även upp arbetskostnaden per producerad enhet (enhetsarbetskostnaden). Det motverkas samtidigt av en ökad produktivitetstillväxt. Sammantaget ökar enhetsarbetskostnaden i näringslivet något starkare 2023 än vad som på lång sikt bedöms vara förenligt med 2 procents inflation men mattas sedan av under resterande del av scenariot (se diagram 66). Samtidigt är den justerade vinstandelen i näringslivet något låg 2023 vilket indikerar att företagen har behov av att öka sina priser för att kompensera för de höga arbetskostnaderna. Växelkursen är relativt oförändrad under scenariot vilket även ger en i stort sett oförändrad tillväxt i importpriserna och bidrar därmed inte till att driva inflationen åt något håll.

Den något höga utvecklingen av kostnadstrycket och det stigande resursutnyttjandet gör att KPIF-inflationen temporärt skjuter över Riksbankens inflationsmål 2023 för att därefter stabilisera sig på inflationsmålet på 2,0 procent (se diagram 67). Penningpolitiken stramas åt genom nedtrappning av balansräkningen och, från och med 2024, höjningar av reporäntan (se avsnittet ”Ekonomisk politik 2021–2025”).

Ekonomisk politik 2021–2025

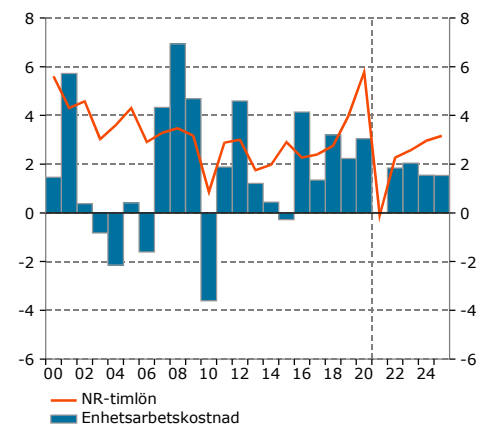
DET STRUKTURELLA SPARANDET STÄRKS NÄR COVID-19-PANDEMIN KLINGAR AV

För att lindra effekterna av covid-19-pandemin på den svenska ekonomin beslutade riksdagen om kraftfulla finanspolitiska åtgärder 2020. Detta resulterade i att det strukturella sparandet, det vill säga det finansiella sparandet korrigerat för konjunktoren, föll till $-1,2$ procent av potentiell BNP 2020 (se diagram 68).

Många av åtgärderna 2020 var tillfälliga men finanspolitiken fortsätter att stötta ekonomin även i år. Den ordinarie budgeten för 2021 innehöll ofinansierade åtgärder på knappt 100 miljarder kronor och sedan budgeten antogs har det kommit extra ändringsbudgetar med åtgärder som bedöms uppgå till drygt 55 miljarder kronor. Det strukturella sparandet stärks ändå något 2021 och blir $-1,0$ procent av potentiell BNP.

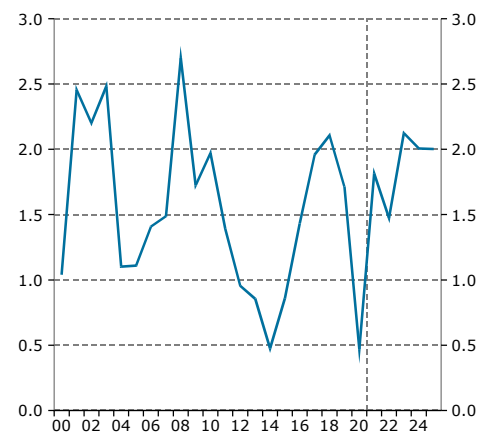
Åren 2022–2025 antas finanspolitiken bedrivas så att det strukturella sparandet fortsätter att stärkas. År 2022, när lågkonjunktoren ebbar ut, är det strukturella sparandet $-0,3$ procent av potentiell BNP och stiger sedan till en tredjedels procent 2023. Därefter ligger det strukturella sparandet kvar på den nivån. Det innebär att det strukturella sparandet från och med 2023 är i linje med överskottsmålet.

Diagram 66 Timlön och enhetsarbetskostnad i näringslivet
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

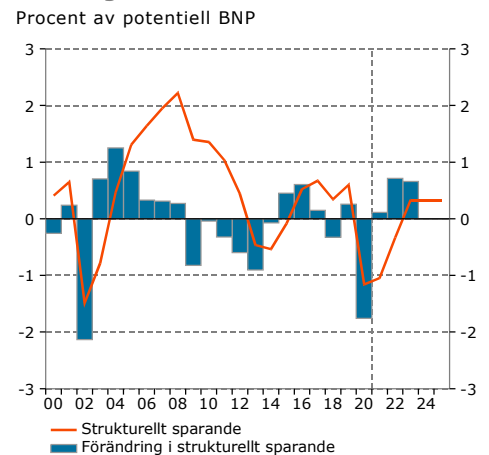
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Inflation, KPIF
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 68 Strukturellt sparande i offentlig sektor
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

REAL REPORÄNTA FORTSATT NEGATIV

Riksbanken har så här långt under pandemin valt att lämna reporäntan oförändrad på 0,0 procent. Konjunkturinstitutets prognos är att reporäntan förblir oförändrad de närmaste åren. Detta är i linje med Riksbankens egen prognos och nära marknadens förväntningar i form av så kallade RIBA-terminer (se diagram 69). Riksbanken har vidtagit andra åtgärder än att sänka reporäntan för att stödja det finansiella systemet och ge penningpolitisk stimulans under covid-19-pandemin. Riksbanken köper bland annat värdepapper för att hålla marknadsräntorna låga och på så vis stimulera efterfrågan. Framöver antas att Riksbanken stramar åt efterfrågan genom att trappa ner sitt innehav av värdepapper.⁷ Reporäntan börjar höjas i långsam takt från och med 2024 (se tabell 11). KPIF-inflationen stiger temporärt något över Riksbankens inflationsmål, på 2,0 procent (se tabell 11 och diagram 70). Riksbanken har kommunicerat att den kan komma att tillåta detta för att stabilisera inflationsförväntningarna nära inflationsmålet. I slutet av scenarioperioden är den reala reporäntan fortfarande negativ (se diagram 70).

RÄNTA PÅ TIOÅRIG STATSOBLIGATION HISTORISKT LÅG

Den svenska 10-åriga statsobligationsräntan är fortsatt låg jämfört med de senaste tre decennierna. Den låga statsobligationsräntan beror bland annat på de låga statsobligationsräntorna i omvärlden, den låga reporäntan och på Riksbankens köp av statsobligationer.⁸

Höjningen av reporäntan 2024 och Riksbankens kommande nedtrappning av sin balansräkning leder till att den 10-åriga statsobligationsräntan stiger till 1,8 procent i slutet av scenariot (se tabell 11). Denna räntenivå är ca 2,1 procentenheter lägre än genomsnittet för perioden 1993–2020.

KRONAN NÄRA OFÖRÄNDRAD UNDER SCENARIOT

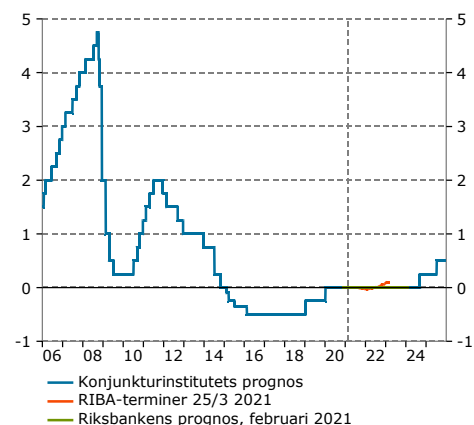
I konkurrensvägda termer (KIX) har kronan stärkts sedan i mars 2020 mot Sveriges viktigaste handelspartners (se diagram 71), särskilt mot den amerikanska dollarn. Kronan är nu nära den jämviktswäxelkurs som råder i slutet av scenarioperioden. KIX är därför i det närmaste oförändrad under scenariot (se tabell 11). I reala termer försvagas kronan marginellt (se diagram 71).

⁷ Nedtrappningen av värdepappersinnehaven gör att Riksbankens balansomslutning minskar.

⁸ Se fördjupningen "Effekter av centralbankers tillgångsköp" i *Konjunkturläget*, december 2017.

Diagram 69 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

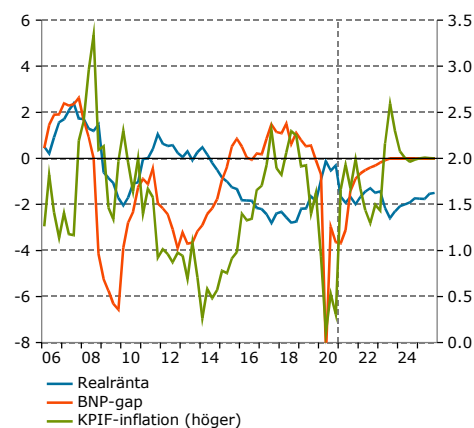

Anm. RIBA är terminskontrakt baserade på framtida reporäntor. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden.

Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 70 Realränta, KPIF-inflation och BNP-gap

Procent respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

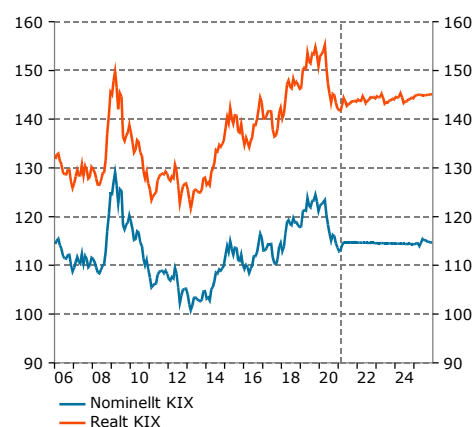

Anm. Realräntan är beräknad som reporäntan minus KPIF-inflationen.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. KIX är ett konkurrensvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 11 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	Utfall	Prognos		Scenario		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP ¹	-3,1	3,6	3,4	2,2	1,9	1,9
BNP per invånare ¹	-3,9	2,8	2,6	1,5	1,2	1,3
Potentiell BNP	1,4	1,8	1,5	1,8	1,8	1,9
BNP-gap ²	-4,0	-2,3	-0,5	-0,1	0,0	0,0
Arbetade timmar ¹	-3,8	2,5	2,9	1,2	0,8	0,7
Produktivitet ¹	0,5	1,2	0,5	1,0	1,1	1,2
Arbetskraft	0,3	-0,4	0,6	0,5	0,7	0,7
Sysselsättning	-1,3	-0,7	1,5	1,2	0,7	0,7
Arbetslöshet ³	8,3	8,6	7,7	7,1	7,0	7,0
Timlön ⁴	2,0	2,6	2,3	2,5	3,0	3,2
Enhetsarbetskostnad ^{1,5}	3,4	0,2	1,8	1,7	1,9	1,9
KPI	0,5	1,6	1,4	2,2	2,2	2,5
KPIF	0,5	1,8	1,5	2,1	2,0	2,0
Reporänta ⁶	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,50
Statsobligationsränta ⁷	0,0	0,5	0,8	1,2	1,5	1,8
Kronindex (KIX) ⁸	118,5	114,4	114,6	114,5	114,4	114,7
Offentligt finansiellt sparande ⁹	-3,3	-2,1	-0,6	0,3	0,3	0,4
Strukturellt sparande ²	-1,2	-1,0	-0,3	0,3	0,3	0,3

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av potentiell BNP. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ För hela ekonomin. ⁶ Vid slutet av året. ⁷ Tio års löptid, årsgenomsnitt. ⁸ Index 1992-11-18=100. ⁹ Procent av BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

De offentliga finanserna har försvagats påtagligt till följd av covid-19-pandemin. Åtgärderna som införts för att hindra smittspridning och mildra pandemins effekter på ekonomin har kraftigt försvagat det finansiella sparandet i offentlig sektor. De finanspolitiska åtgärderna stöttar ekonomin fortsatt under 2021 och underskottet i de offentliga finanserna blir drygt 2 procent av BNP. Framöver stärks de offentliga finanserna när ekonomin återhämtar sig. Det dröjer dock till 2023 innan det strukturella sparandet är i linje med överskottsmålet. Trots det låga sparandet ökar inte den offentliga skulden på sikt. Det beror på att Riksbanken valt att på egen hand låna upp till valutareserven framöver. Maastrichtskulden minskar därför till 36 procent av BNP 2022, att jämföra med 35 procent av BNP 2019. Även om det finansiella sparandet inte kommer att uppgå till en tredjedels procent av BNP den här konjunkturcykeln är finanspolitiken i linje med det finanspolitiska ramverket. Budgeteringsmarginalen är dock väl hög och skuldankaret borde justeras ner av tekniska skäl.

Prognos för 2021 och 2022

COVID-19 PRÖVAR DE OFFENTLIGA FINANSERNA

De offentliga finanserna uppvisar ett betydande underskott 2020 då finanspolitiken stöttat ekonomin sedan den kraftiga konjunkturförsämringen förra våren. Det finansiella sparande blev lågt och uppgick till -3,3 procent av BNP 2020 (se diagram 72). Det är ett fall motsvarande knappt 4 procent av BNP eller ca 200 miljarder kronor jämfört med året innan. Sparandet föll huvudsakligen för att den offentliga sektorns utgifter ökade kraftigt (se diagram 73). Inkomsterna höll sig däremot stabila trots sänkningar av skatteuttaget, då skatteinkomsterna hölls uppe tack vare stora offentliga stödåtgärder i form av beskattningsbara transfereringar. Utgifterna ökade framför allt i statlig sektor, vilket medför att det finansiella sparandet föll i sektorn (se diagram 74). Samtidigt stärktes sparandet i kommunsektorn, delvis till följd av kraftigt höjda statsbidrag.

Det finansiella sparandet stärks 2021 då konjunkturen återhämtar sig och de finanspolitiska åtgärderna är något mindre omfattande än under 2020. De offentliga utgifterna faller som andel av BNP, delvis som en följd av den starka BNP-tillväxten. Det finansiella sparandet är dock fortsatt negativt på -2,1 procent av BNP.

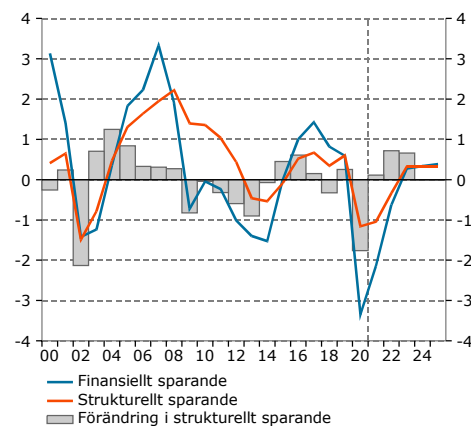
Prognos och scenario

På kort sikt gör Konjunkturinstitutet prognoser för de offentliga finanserna. Den finanspolitiska prognosen för 2021 utgår från statens budget för 2021 samt de extra ändringsbudgetar som presenterats.

För prognosåret 2022 och scenarioåren 2023–2025 antas finanspolitiken bedrivas så att den är förenlig med det finanspolitiska ramverket. På sikt antas därför det strukturella sparandet uppgå till en tredjedels procent av potentiell BNP, vilket om ekonomin är nära konjunkturell balans innebär att det finansiella sparandet är i linje med överskottsmålet.

Diagram 72 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor

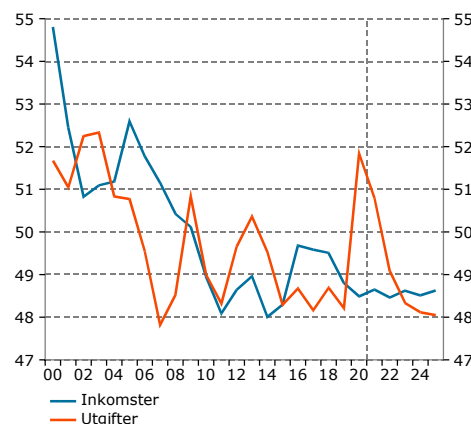
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 73 Offentliga sektorns inkomster och utgifter

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FINANSPOLITIKEN STÖTTAR EKONOMIN

Omslutningen av finanspolitiken i statens budget för 2021 är rekordstor i ett historiskt perspektiv. Sedan budgetpropositionen för 2021 presenterades har det dessutom tillkommit ytterligare fem extra ändringsbudgetar som tillsammans uppgår till ett nästan lika stort belopp som budgetpropositionen (se tabell 12). De finanspolitiska åtgärderna för 2020 och 2021 uppgår till i genomsnitt ca 4 procent av BNP per år och en stor del är hänförliga till covid-19-pandemin. Under 2021 är majoriteten av åtgärderna stöd riktade till företag, statsbidrag till kommuner och regioner samt skattesänkningar och transfereringar till hushåll. Stöden består bland annat av korttidspermitteringar, omställningsstöd och ersättning för sjuklönekostnader.

Det konjunkturjusterade, så kallade strukturella, sparandet föll med närmare 2 procent av potentiell BNP 2020 (se diagram 72). Finanspolitiken bedöms därmed ha varit kraftigt expansiv förra året. Det strukturella sparandet är i år nära nog oförändrat jämfört med 2020. Förändringen av det strukturella sparandet som andel av potentiell BNP jämfört med föregående år kan ses som en indikator på finanspolitikens inriktning, varför finanspolitiken i år kan sägas vara neutral. Det strukturella sparandet 2022 bedöms stärkas till -0,3 procent av potentiell BNP, vilket innebär en förstärkning på 0,7 procentenheter jämfört med 2021. Finanspolitiken är därmed åtstramande.

Tabell 12 Finanspolitiska åtgärder för 2021

Miljarder kronor

	BP	EÄB	Volym-effekt	Totalt
Utgifter	63,9	85,5	-30,5	118,9
Statlig konsumtion	8,2	4,1	0,0	12,3
Statsbidrag till kommuner och regioner	17,3	12,8	0,0	30,1
Transfereringar till företag	14,7	54,3	-27,0	42,0
Transfereringar till regioner och kommuner ¹	0,0	0,7	0,0	0,7
Transfereringar till hushåll	13,2	13,5	-3,5	23,2
Transfereringar till utland	0,7	0,1	0,0	0,8
Offentliga investeringar	9,8	0,0	0,0	9,8
Inkomster	-34,4	-1,7	0,0	-36,1
Direkta skatter	-25,8	-0,3	0,0	-26,1
Produktionsskatter	-9,1	-1,4	0,0	-10,5
Produktskatter	0,5	0,0	0,0	0,5
Summa	-98,2	-87,2	30,5	-155,0

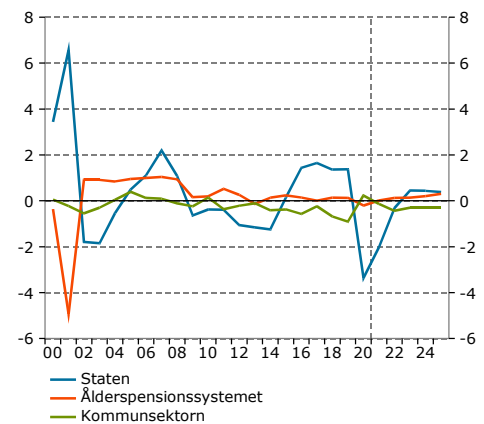
¹Avser kompensation för sjuklöneansvar.

Anm. Med "EÄB" menas extraändringsbudgetarna från och med 12 januari 2021 (prop. 2020/21:77, 78, 83, 84, 121), samt det som har aviserats av regeringen men som ännu inte finns i en proposition. I kolumnen "Volym-effekt" redovisas när Konjunkturinstitutet har en annan prognos avseende volymer för införd politik 2021 jämfört med prognosen som presenterats av regeringen.

Källa: Konjunkturinstitutet och regeringen.

Diagram 74 Finansiellt sparande i delsektorer

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Begrepp och antaganden

Strukturellt sparande visar vad offentlig sektors finansiella sparande skulle vara om ekonomin var i konjunktuell balans.

Budgetutrymmet visar utrymmet för nya finansierade finanspolitiska åtgärder. Det beräknas enligt Konjunkturinstitutets definition som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP.

Med **oförändrade regler** menas att inga nya beslut fattas av riksdag, regering eller kommuner.

Den **demografiskt betingade efterfrågan** visar hur efterfrågan på offentlig konsumtion och investeringar ändras när befolkningens storlek och sammansättning ändras.

Konjunkturinstitutets **finanspolitiska scenario** bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltätheten inom offentligt finansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster.
- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. I scenariot sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Vid större avvikelser bör en stegvis återgång ske till ett strukturellt sparande på en tredjedels procent av potentiell BNP.
- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på -0,3 procent av BNP nås på några års sikt.

En **utförligare beskrivning** av dessa begrepp och antaganden finns på www.konj.se/var-verksamhet/sa-gor-vi-prognoser/antaganden-gallande-offentliga-finanser.

DET FINANSIELLA SPARANDET ÅTERHÄMTAR SIG

När konjunkturen stärks framöver ökar det finansiella sparandet gradvis. Jämfört med i år förstärks sparandet med ca 80 miljarder kronor till 2022 och uppgår då till ca –0,6 procent som andel av BNP (se tabell 13). Förstärkningen kommer av att utgifterna minskar med nära 2 procent av BNP mellan 2021 och 2022, dels tack vare att BNP växer snabbt, dels för att tillfälliga satsningar faller bort. Dessa satsningar är huvudsakligen transfereringar, vilka som andel av BNP minskar med 1,3 procentenheter. Den offentliga konsumtionen ökar i kronor jämfört med 2021, men utvecklas svagt i relation till BNP.

Den förhållandevis snabba förstärkningen av det finansiella sparandet begränsar försämringen av den offentliga finansiella nettoförmögenheten till sammanlagt knappt 4 procent av BNP 2022 jämfört med 2019, det vill säga före covid-19-pandemin (se diagram 75). Det kan jämföras med finanskrisen 2008, då den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet föll med drygt 5 procent av BNP. I samband med finanskrisen föll värdet på tillgångarna i bland annat ålderspensionssystemets buffertfonder kraftigt, samtidigt som finanspolitiken var mindre expansiv inledningsvis. Denna gång har värdet på buffertfondernas tillgångar i stället ökat. Nettoförmögenheten är fortsatt jämförelsevis stor och uppgår till omkring 25 procent av BNP.

FINANSPOLITIKEN I LINJE MED RAMVERKET

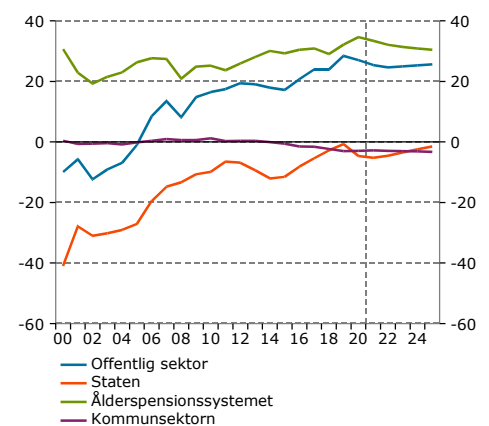
De finanspolitiska åtgärderna som införts 2020 och 2021 har stöttat ekonomin men samtidigt inneburit stora underskott för de offentliga finanserna. Både nationellt och på EU-nivå tillåts underskott enskilda år och den finanspolitik som hittills förts under covid-19-pandemin är i linje med det finanspolitiska ramverket (se marginalrutan ”Det finanspolitiska ramverket”). Dock innebär ramverket också krav på regeringen att specificera hur en återgång till målnivån för sparandet ska ske vid målavvikelser.

För att ta höjd för stora utgifter för att stötta ekonomin i samband med covid-19-pandemin har tidigare beslutade utgiftstak för åren 2020–2022 höjts kraftigt. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, det vill säga budgeteringsmarginalen, blir betydligt större 2020–2022 än vad som tidigare har varit normalt (se diagram 76). I tider av förhöjd osäkerhet kan det vara motiverat med en extra buffert under utgiftstaket, men risken med mycket stora budgeteringsmarginaler är att utgiftstaket förlorar sin roll som styråra för den ekonomiska politiken. Om ett värre scenario längre fram står för dörren, med behov av ännu mer krisåtgärder, kan i stället utgiftstaket för inrevarande år höjas ytterligare.

Maastrichtskulden har, trots underskotten i de offentliga finanserna, en gynnsam utveckling 2021. De skatteanstånd som gavs 2020, för att stärka företagets likviditet, ska betalas tillbaka i år. Riksbankens nya strategi för valutaservens resulterar i att statsskulden minskar med ca 60 miljarder kronor 2021

Diagram 75 Finansiell nettoförmögenhet

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Det finanspolitiska ramverket

På nationell nivå bygger Sveriges finanspolitiska ramverk på

- ett överskottsmål, sedan 2019 definierat som ett finansiellt sparande i offentlig sektor på i genomsnitt 1/3 procent av BNP över en konjunkturcykel,
- ett utgiftstak för statens utgifter, exklusive statsskuldräntor men inklusive ålderspensionssystemets utgifter,
- ett kommunalt balanskrav,
- en stram och välordnad statlig budgetprocess och
- ett skuldankare för Maastrichtskulden med ett riktvärde på 35 procent av BNP.

På EU-nivå reglerar stabilitets- och tillväxtpakten Sveriges budgetunderskott och skuld i två delar:

- En förebyggande del som inkluderar ett medelfristigt budgetmål för det strukturella sparandet inom offentlig sektor, för Sveriges del –1 procent av potentiell BNP.
- En korrigerande del som anger att budgetunderskottet inte får överstiga 3 procent av BNP för ett enskilt år och att Maastrichtskulden inte får överstiga 60 procent av BNP.

Vid en avvikelse från reglerna i den korrigerande delen kan Europeiska rådet besluta om att en medlemsstat ska placeras i det så kallade underskotts-förfarandet (Excessive Deficit Procedure). Förfarandet innebär att medlemsstaten ska specificera hur och när underskotten ska åtgärdas. Viss flexibilitet finns dock i händelse av en djup lågkonjunktur och där till en allmän undantagsklausul som gör det möjligt för alla medlemsländer att avvika från de budgetskyldigheter som annars gäller inom ramverket. Denna undantagsklausul aktiverades i samband med utbrottet av covid-19 våren 2020.

respektive 2022, men detta ska inte tolkas som en faktisk förändring av de offentliga finanserna (se rutan ”Ny strategi för Riksbankens valutareserv minskar Maastrichtskulden”).

Maastrichtskulden, som andel av BNP, minskar från drygt 40 procent 2020 till 36 procent 2022 (se diagram 77). Skulden är därmed formellt sett i linje med det fastställda skuldankaret, men en teknisk justering av skuldankaret är motiverad (se ruta ”Ny strategi för Riksbankens valutareserv minskar Maastrichtskulden”).

Ny strategi för Riksbankens valutareserv minskar Maastrichtskulden

Efter finanskrisen 2008 beslöt Riksbanken att utöka sin valutareserv med ca 250 miljarder kronor. Det skedde genom att Riksgälden tog upp lån i utländsk valuta som lånades vidare till Riksbanken.⁹ Riksgälden fick således en skuld och fordran på samma belopp. Därmed påverkades inte offentlig sektors nettoförmögenhet. Eftersom Riksbanken inte ingår i offentlig sektor innebär manövern dock att Maastrichtskulden steg med samma belopp (se marginalruta ”Offentlig sektor och Maastrichtskulden”).

År 2019 beslöt Riksbanken att minska valutareserven med ca 60 miljarder kronor genom att Riksgälden inte förnyade lån som förföll. I januari i år beslöt Riksbanken att byta strategi för resterande del av den utökade valutareserven. Riksbanken avser att själva köpa utländsk valuta och betala med svenska kronor. Utfasningen av lånen via Riksgälden kommer att pågå i en jämn takt till slutet av 2023.¹⁰

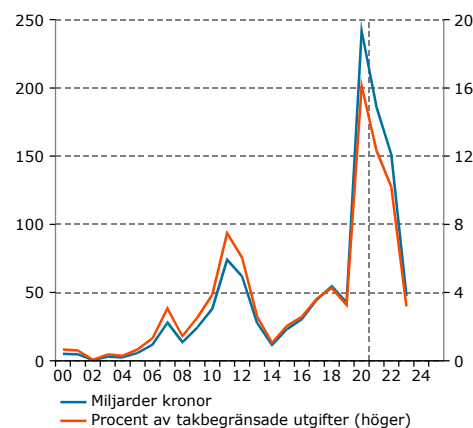
Riksbankens nya strategi innebär att Maastrichtskulden minskar med ca 4 procent av BNP 2021–2023. Skuldankaret infördes efter det att Riksbanken hade ökat valutareserven genom upplåning i Riksgäldskontoret. Riksbankens nya strategi talar därför för att en teknisk nedjustering görs av skuldankaret, från den nuvarande nivån om 35 procent av BNP till 31 procent av BNP.

⁹ Upplägget beskrivs närmare i Ryner, E. och M. Sigonius, ”Påverkan på offentliga finanserna vid en avveckling av vidareutlåningen till Riksbanken”, Studier i finanspolitik 2018/2, Finanspolitiska rådet.

¹⁰ Se ”Riksbanken påbörjar övergång till helt egenfinansierad valutareserv”, pressmeddelande nr 1 2021, Sveriges riksbank.

Diagram 76 Budgeteringsmarginal

Miljarder kronor respektive procent av takbegränsade utgifter

Anm. Budgeteringsmarginalen för 2021 bygger på den bedömda nivån på utgiftstaket för 2021 som presenterades i senaste vårpropositionen.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Regeringen och Konjunkturinstitutet.

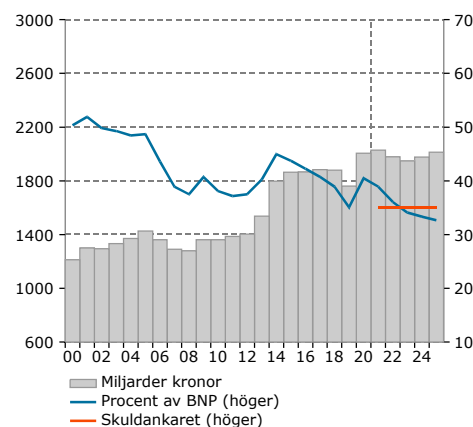
Offentlig sektor och Maastrichtskulden

Offentlig sektor består av staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet. I kommunsektorn ingår både primärkommuner och regioner. Riksgälden, som sköter den statliga upplåningen, ingår i den offentliga sektorn. Riksbanken är en myndighet under riksdagen men ingår inte i offentlig sektor.

Maastrichtskulden är den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Maastrichtskulden är konsoliderad i bemärkelsen att interna skulder inom den offentliga sektorn räknas bort och den motsvarar därmed den skuld som staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet sammantaget har gentemot långgivare utanför den offentliga sektorn.

Diagram 77 Maastrichtskuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 13 Offentliga sektorns finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2019	2020	2021	2022
Inkomster¹	2 452	2 401	2 536	2 658
<i>Procent av BNP</i>	48,8	48,5	48,6	48,5
Skatter och avgifter ²	2 157	2 103	2 215	2 323
<i>Skattekvot</i>	43,1	42,6	42,6	42,5
Kapitalinkomster	77	70	75	78
Övriga inkomster ³	218	228	246	257
Utgifter	2 423	2 567	2 647	2 692
<i>Procent av BNP</i>	48,2	51,8	50,8	49,1
Konsumtion	1 300	1 327	1 388	1 440
Transfereringar ²	848	967	960	942
Hushåll	673	712	725	729
Företag	94	162	143	118
Utland	82	93	92	95
Investeringar	245	248	273	284
Kapitalutgifter	29	25	26	27
Överföring till hushållen ⁴	0	0	0	0
Finansiellt sparande	30	-166	-112	-34
<i>Procent av BNP</i>	0,6	-3,3	-2,1	-0,6
Primärt finansiellt sparande ⁵	-18	-211	-161	-86
<i>Procent av BNP</i>	-0,4	-4,3	-3,1	-1,6
Strukturellt sparande	30	-60	-56	-18
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,6	-1,2	-1,0	-0,3
Maastrichtskuld	1 762	2 005	2 029	1 979
<i>Procent av BNP</i>	35,1	40,5	38,9	36,1

¹ Exklusive EU-skatter. Dessa ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ² Prognoserna för skatter och avgifter samt transfereringar baseras på 2020 års regelverk. ³ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna samt inkomster av bokföringsteknisk karaktär såsom kapitalförslitning. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till hushåll i form av skatter eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁵ Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Offentligfinansiella förutsättningar och budgetutrymme

I detta avsnitt redogörs för utvecklingen av de offentliga finanserna vid oförändrade regler för åren 2022–2025. Oförändrade regler innebär att inga beslut om finanspolitiska åtgärder tas

utöver vad som finns med i statens budget för 2021.¹¹ I budgetpropositionen för 2021 finns det ett antal åtgärder som är tillfälliga, som nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga och skattereduktionerna för arbetsinkomster. Att tillfälliga åtgärder faller bort är beaktat vid beräkningen av de offentliga finanserna vid oförändrade regler. Beräkningen vid oförändrade regler är ett sätt att illustrera hur stort utrymme för ofinansierade finanspolitiska åtgärder som finns under de närmaste åren.

OVANLIGT STOR AUTOMATISK BUDGETFÖRSTÄRKNING I NÄRTID

I avsaknad av nya politiska beslut sjunker de offentliga utgifterna i strukturella termer som andel av potentiell BNP 2022–2025 medan de strukturella inkomsterna är relativt stabila (se diagram 78). Detta kallas för automatisk budgetförstärkning och innebär att det strukturella sparandet i avsaknad av nya finanspolitiska åtgärder successivt stärks. Åren 2022 och 2023 är den automatiska budgetförstärkningen ovanligt stor då ett antal temporära åtgärder från budgetpropositionen och extra ändringsbudgetar för 2021 faller bort.

Kommunsektorns sparande 2021 är under den nivå som Konjunkturinstitutet bedömer som förenlig med god ekonomisk hushållning. Eftersom kommunsektorns inkomster minskar som andel av BNP vid oförändrade regler krävs det att utgifterna, som andel av BNP, hålls tillbaka för att god ekonomisk hushållning ska uppnås (se marginalrutan ”Offentlig konsumtion vid oförändrade regler”). Det resulterar i att de kommunala konsumtionsutgifterna är kvar på ungefär samma nivå 2025 som 2021 och att utgifterna, som andel av BNP, minskar med ca 2 procentenheter under perioden (se diagram 79).

Budgetutrymmet, som visar utrymmet för ofinansierade åtgärder, beräknas som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP. Enligt Konjunkturinstitutets beräkningar ökar det strukturella sparandet vid oförändrade regler till 2,5 procent av potentiell BNP 2025 (se diagram 80). Detta ger ett budgetutrymme som successivt ökar till 136 miljarder kronor 2025, det vill säga i kommande budgetar kan nya ofinansierade finanspolitiska reformer genomföras som från och med 2025 uppgår till denna storlek i förhållande till redan beslutad politik (se tabell 14).

¹¹ Aviseringar gjorda i budgetpropositionen för 2021 avseende efterföljande år, som utgör förslag om riktlinjebeslut om förändrade preliminära inkomstberäkningar och utgiftsramar för åren efter 2021, beaktas inte i beräkningarna om aviseringarna innebär avvikelser från den budgeterade nivån för 2021.

Offentlig konsumtion vid oförändrade regler

För statlig konsumtion så finns det regler för vad som händer i frånvaron av aktiv finanspolitik. Det finns dock inte motsvarande regler för den kommunala konsumtionen.

Statlig konsumtion skrivs fram med pris- och löneomräkning (PLO) vid oförändrade regler.

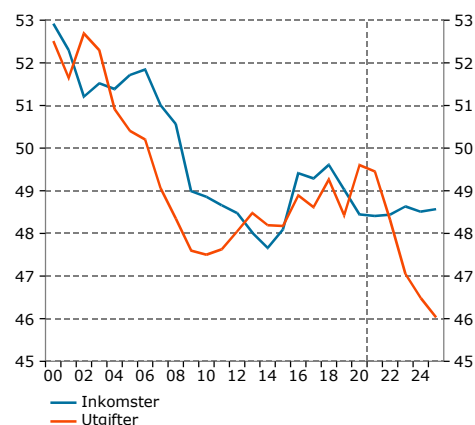
Kommunsektorn antas uppnå god ekonomisk hushållning vid oförändrade regler. Detta har Konjunkturinstitutet operationaliserat så att kommunsektorns finansiella sparande på sikt når -0,3 procent av BNP. Kommunsektorns inkomster minskar som andel av BNP vid oförändrade regler, eftersom statsbidragen är oförändrade, vilket i dagsläget skapar ett tryck på minskande utgifter för att sparandet ska nå den önskvärda nivån.

Kommunal konsumtion blir således residualt beräknad för att kommunsektorn ska nå god ekonomisk hushållning vid oförändrade regler.

Hur offentlig sektor utvecklas vid oförändrade regler beskrivs mer ingående i fördjupningen ”Automatisk budgetförstärkning ger utrymme för ofinansierade reformer” i *Konjunkturläget*, oktober 2019.

Diagram 78 Strukturella inkomster och utgifter i offentlig sektor vid oförändrade regler

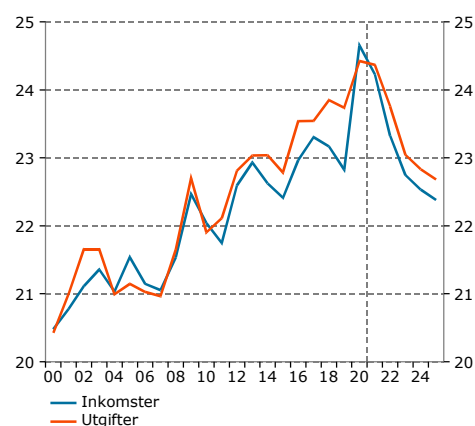
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 79 Kommunsektorns finanser vid oförändrade regler

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 14 Budgetutrymme 2022–2025

Miljarder kronor

		2022	2023	2024	2025	2022-2025
Förändring av strukturella inkomster vid oförändrade regler	(A)	88	109	100	115	411
Förändring av strukturella utgifter vid oförändrade regler	(B)	25	26	70	79	199
	(C=					
Automatisk budgetförstärkning	A-B)	63	83	30	36	212
Förstärkning av strukturellt sparande för att nå 1/3 procent av potentiell BNP	(D)	74	1	1	1	76
Budgetutrymme ¹	(C-D)	-11	83	29	35	136
Akkumulerat budgetutrymme		-11	71	101	136	

¹ Det nya budgetutrymme som genereras varje enskilt år redovisas för respektive år 2022–2025. Det totala ackumulerade budgetutrymme 2022–2025 visas i den sista kolumnen samt i raden "Ackumulerat budgetutrymme".

Källa: Konjunkturinstitutet.

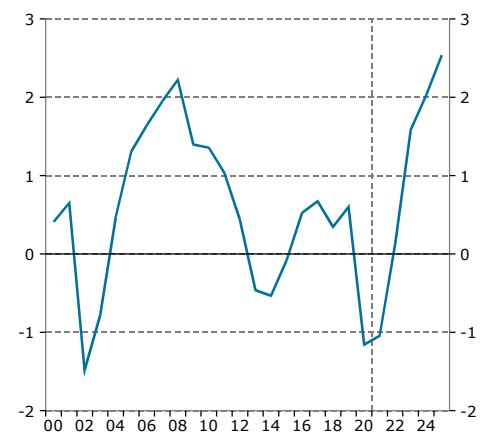
Finanspolitik för bibehållet åtagande

För prognosåret 2022 och scenarioåren 2023–2025 antar Konjunkturinstitutet ytterligare finanspolitiska beslut, i tillägg till utvecklingen vid oförändrade regler, för offentlig konsumtion och investeringar, i en omfattning som möjliggör bibehållen personalitet i offentligfinansierade verksamheter. Scenariot tar sin utgångspunkt i den personalitet som följer av förslaget i budgetpropositionen för 2021 samt en standardhöjning i linje med det historiska mönstret.

BIBEHÅLLEN VÄLFÄRD KRÄVER INGEN EXTRA FINANSIERING

Att bibehålla personaliteten i de offentligt finansierade verksamheterna, och därtill också höja standarden i linje med det historiska mönstret, under 2022–2025 leder till successivt ökade kostnader som bedöms uppgå till 124 miljarder kronor 2025 jämfört med kostnadsutvecklingen vid oförändrade regler (se tabell 15). De demografiskt betingade utgiftsåtgärderna, inklusive en standardhöjning, är därmed något lägre än budgetutrymme till och med 2025. I scenariot sker därför en beräkningsteknisk överföring till hushållen på totalt 12 miljarder kronor 2022–2025 (se tabell 15). I scenariot ökar det strukturella sparandet från -1,0 procent av potentiell BNP 2021 till 0,3 procent 2023 och ligger sedan kvar på denna nivå. Det innebär att offentlig sektors sparande är i linje med överskotts målet 2023 och framåt. En sådan utveckling bidrar till att Maastrichtskulden minskar som andel av BNP och blir lite under 33 procent av BNP 2025 (se diagram 81).

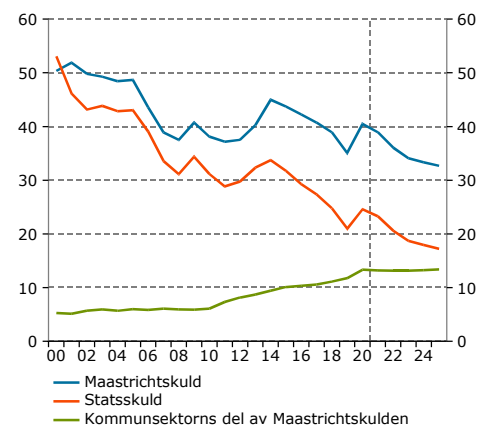
Diagram 80 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 81 Tre skulder i offentlig sektor

Procent av BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, SCB och Konjunkturinstitutet.

KOMMUNAL KONSUMTION KONSTANT SOM ANDEL AV BNP

Den kommunala konsumtionen var, som andel av BNP, tillfälligt hög 2020 (se diagram 82). I prognosen för i år minskar andelen något. I det finanspolitiska scenariot antas att kommunsektorn genomför utgiftsåtgärder på 77 miljarder kronor 2022–2025, där merparten avser konsumtion (se tabell 15). En sådan utveckling innebär att kommunal konsumtion, som andel av BNP, är ungefär konstant från 2022 och framåt. Denna utveckling skiljer sig markant gentemot utvecklingen som sker vid oförändrade regler. För att finansiera detta antas att kommunsektorn tillförs 74 miljarder kronor genom höjda statsbidrag eller ett höjt kommunalt skatteuttag.

Tabell 15 Finanspolitisk prognos och scenario

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2025	2022-2025
Budgetutrymme	-11	83	29	35	136
Utgiftsåtgärder	25	46	26	27	124
Staten	9	14	12	12	47
Konsumtion	6	10	9	9	35
Investeringar	3	4	3	3	12
Kommunal sektor	16	32	14	15	77
Konsumtion	14	28	12	14	69
Investeringar	2	3	1	2	8
Överföring till hushållen genom ändrade skatter och transfereringar	0	1	3	8	12
Överföring från staten	16	30	16	23	86
Överföring från kommunal sektor	-16	-30	-13	-15	-74
Strukturellt sparande ¹	-0,3	0,3	0,3	0,3	

¹ Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Utvecklingen för offentliga inkomster och utgifter 2021–2025

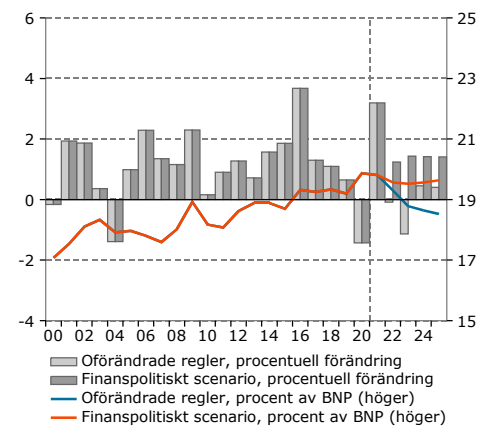
Det låga finansiella sparandet 2021–2022 förklaras av att utgifterna tillfälligt är kraftigt förhöjda medan inkomsterna ungefär ligger still som andel av BNP. Utvecklingen drivs framför allt av de primära utgifterna (se diagram 83). De primära inkomsterna utvecklas stabilt som andel av BNP, vilket beror på att skattekvoten inte förändras nämnvärt.

SKATTEKVOTEN FALLER INTE TROTS SKATTESÄNKNINGAR

Skattekvoten, det vill säga skatter och avgifter som andel av BNP, föll mellan 2019 och 2020 (se diagram 84).

Diagram 82 Utvecklingen av kommunal konsumtion

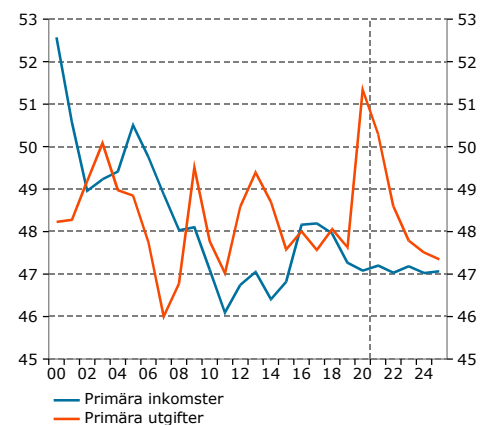
Procentuell förändring, fasta priser respektive procent av BNP, löpande priser

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Primära inkomster och utgifter

Procent av BNP

Anm. Primära utgifter är offentliga utgifter exklusive kapitalutgifter. På motsvarande sätt är primära inkomster offentliga inkomster exklusive kapitalinkomster.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

I budgetpropositionen för 2020 samt de extra ändringsbudgeterna som antogs under 2020 sänktes skatterna med 39 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,8 procent av BNP. Trots pandemin och den dämpade aktiviteten i ekonomin hölls skatteinkomsterna uppe och skattekvoten föll med endast 0,5 procent av BNP. Finanspolitiken, inte minst systemet med korttidspermittering, bidrog till att lönesumman, den viktigaste skattebasen, hölls upp. Utökade stöd till hushållen vid arbetslöshet eller sjukdom hjälpte också att hålla uppe den beskattningsbara inkomsten. Bolagsskatterna och hushållens kapitalskatter utvecklades dock svagt.

I budgetpropositionen för 2021 samt i extra ändringsbudgetar för 2021 finns skattesänkningar på 36 miljarder kronor, mestadels till hushållen, men även till företagen.¹² Den största enskilda skatteändringen är nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga.

Trots skattesänkningar motsvarande 0,8 procent av BNP faller inte skattekvoten mellan 2020 och 2021. Detta beror på att bolagsskatterna och kapitalskatterna stiger igen 2021 och bidrar till utvecklingen (se diagram 85).

Från och med 2022 fasas de temporära skattesänkningarna ut. Störst skillnad blir det mellan 2022 och 2023, då dels skatte-reduktionen för investeringar hos företagen, nedsättningen för arbetsgivaravgiften för unga och den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster är borta. Detta bidrar till att skattekvoten stiger 2023.

HÖGRE OFFENTLIG KONSUMPTIONSUTVECKLING 2021

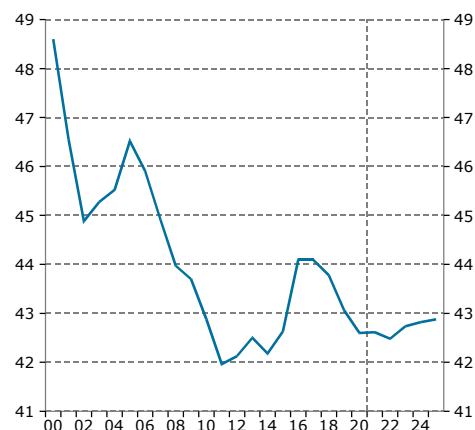
Trots att trycket varit högt inom offentliga verksamheter 2020 så ökade de offentliga konsumtionsutgifterna långsamt (se diagram 86). Inom regionerna utvecklades vårdvolymerna svagt på grund av att en hel del icke covid-19-relaterad vård inte kunde genomföras under året. Köerna till bland annat operationer ökade därför påtagligt. Verksamheternas kostnader ökade ändå snabbt i regionerna 2020, som en följd av pandemin. Dels genom ökade kostnader för löner och förbrukningsmaterial, dels genom ökade inköp av tjänster från näringslivet. Inom kommunerna var bilden något annorlunda med minskad sysselsättning och låg ökning av andra kostnader, vilket bidrog till att hålla nere ökningen av konsumtionskostnaderna. Höga sjuktal och uttag av VAB bidrog också till att hålla nere lönekostnaden.¹³ Inom staten steg sysselsättningen men förbrukningskostnaderna ökade långsamt, vilket kan vara en konsekvens av ökat hemarbete.

¹² Se "Fördjupning om Budgetpropositionen för 2021" i *Konjunkturläget* september 2020.

¹³ En bidragande orsak till att konsumtionsutvecklingen blev låg i kommunsektorn förra året är statens övertagande av sjuklöneansvaret vilket även gällde offentliga verksamheter. Kostnaderna för sjuklöner bokförs som en subvention i nationalräkenskaperna vilken dras av i beräkningen av den offentliga konsumtionen.

Diagram 84 Skatter och avgifter

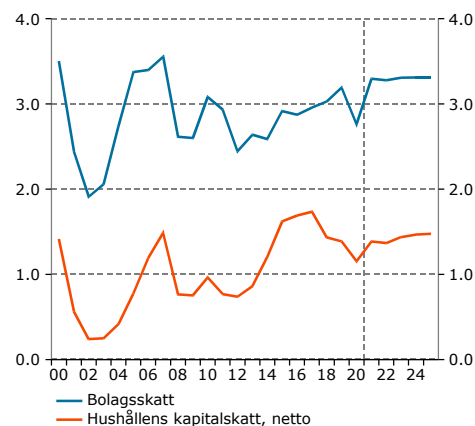
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 85 Bolagsskatter och hushållens kapitalskatter

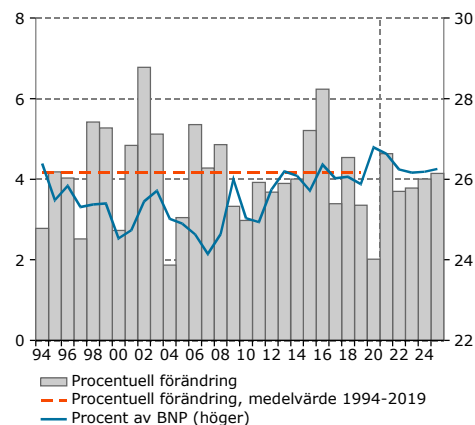
Procent av BNP

Källor: SCB, ESV och Konjunkturinstitutet.

Diagram 86 Offentliga konsumtionsutgifter

Procentuell förändring, löpande priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

År 2021 stiger den offentliga konsumtionen i betydligt snabbare takt och i linje med det historiska genomsnittet. Sysselsättningen väntas öka inom såväl kommuner, regioner som staten. Samtidigt har regionerna extra utgifter i samband med vaccinering, testning och smittspårning. Dessutom påbörjas arbetet med att ytterligare minska de köer som uppstått under pandemin. Inom staten påverkar bland annat underliggande satsningar på polis och militär konsumtionsutgifterna, men även att fler sökt sig till högskolan. Trots den snabbare kostnadsökningen minskar konsumtionen något som andel av BNP, eftersom konjunkturen förbättras snabbt. Detta mönster följer med även under 2022. Konsumtionsutgifterna ökar då med närmare 4 procent, men minskar som andel av BNP med 0,5 procentenheter.

För åren 2023–2025 följer den offentliga konsumtionen den demografiska utvecklingen och uppgår till ca 26 procent av BNP (se diagram 86).

HÖGRE STATLIGA INVESTERINGAR I NÄRTID

Statens investeringsutgifter ökade kraftigt 2020. Investeringarna väntas fortsätta öka något som andel av BNP 2021 och därefter ligga kvar på en hög nivå (se diagram 87). Investeringarnivån drivs bland annat på av leveranser av både JAS-plan och ubåtar till försvaret. Dessutom pågår stora infrastrukturprojekt i både Göteborg och Stockholm. Kommuner och regioner har investerat mycket i byggnader under de senaste åren, så som sjukhus, skolor och äldreboenden, vilket har lett till att kommunsektorns investeringar som andel av BNP är mycket hög i ett historiskt perspektiv. Under 2020 sjönk kommunernas investeringar dock något. Behovet av utökade och förbättrade verksamhetslokaler finns kvar, men som andel av BNP kommer kommunernas investeringar falla tillbaka något de kommande åren.

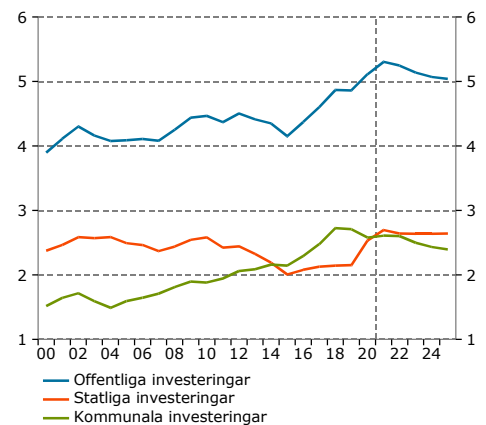
ARBETSMARKNADERSÄTTNINGEN ÄR TILLFÄLLIGT HÖG

Tillfälliga regeländringar inom arbetslöshetsförsäkringen och socialförsäkringen bidrog till att kostnaderna för arbetsmarknadsersättningar och sjukpenning ökade betydligt mer förra året än vad som annars varit fallet. Flera av de tillfälliga regelförändringarna inom sjukpenningen har förlängts till och med april i år, vilket bidrar till att kostnaderna i år blir något högre än normalt. Även den generösare arbetslöshetsförsäkringen har förlängts tillfälligt till och med 2022. De utbetalda arbetsmarknadsersättningarna minskar som andel av BNP från 2022 till följd av sjunkande arbetslöshet. Från 2023 fortsätter kostnadsminskningen när arbetslösheten fortsätter att minska och de tillfälliga regeländringarna faller ur (se diagram 88 och diagram 89).

KAPITALNETTOT FORTSATT STARKT FRAMÖVER

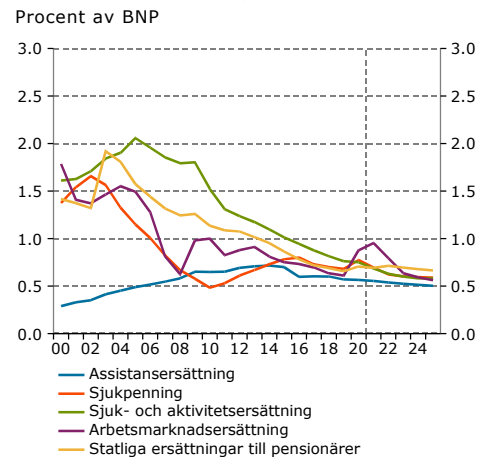
Trots covid-19-pandemins påverkan på ekonomin minskade den offentliga sektorns kapitalinkomster som andel av BNP inte

Diagram 87 Offentliga investeringar
Procent av BNP

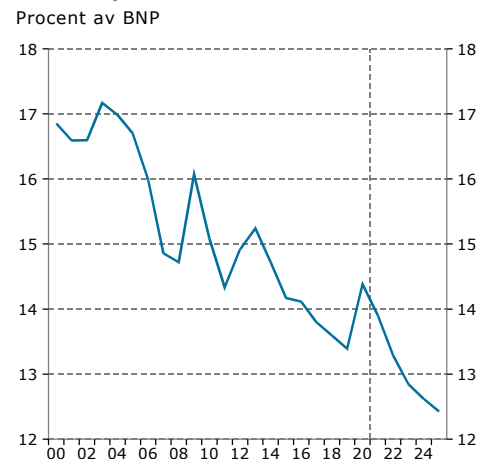
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 88 Transfereringar till hushåll vid oförändrade regler
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 89 Totala transfereringar och inkomstpension
Procent av BNP

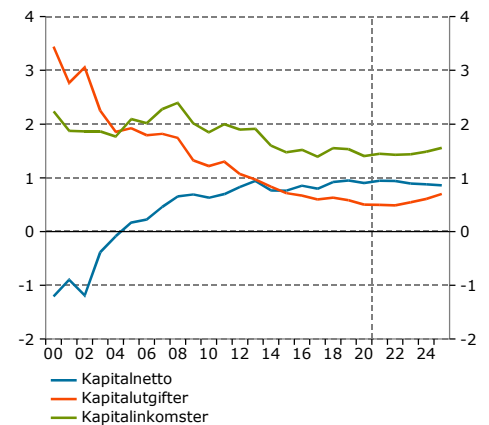

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

särskilt mycket 2020 jämfört med 2019 (se diagram 90). Kapitalinkomsterna föll med knappt 10 procent jämfört med året innan, att jämföra med finanskrisen 2008 då de föll med närmare 20 procent. I statlig sektor steg till och med utdelningarna under 2020 jämfört med året innan. En kombination av lägre kapitalutgifter och högre kapitalinkomster leder till att kapitalnettot stärks även 2021. Kapitalutgifterna minskar framöver eftersom statens ränteutgifter blir lägre till följd av att Riksgälden kan emittera statsobligationer till överkurs, vilket sänker impliciträntan på statsskulden. Att statens skuld, men också statens räntebärande fordringar, minskar när Riksbanken gradvis avvecklar sina lån hos Riksgälden för valutaservisen påverkar inte kapitalnettot eftersom Riksbanken ersatt Riksgälden för ränteutgiften. Ålderspensionssystemets kapitalinkomster föll mer än övrig offentlig sektor 2020 och utvecklas starkt i år och nästa år.

Diagram 90 Kapitalnetto

Procent av BNP

Anm. Kapitalinkomsterna består av ränte- och aktieinkomster (exklusive värdeförändringar) samt driftöverskott i kommun- och regionägda bolag.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Jämförelse mellan regeringens och Konjunkturinstitutets prognoser

Konjunkturinstitutets offentligfinansiella prognos för 2021 utgår från statens budget och de extra ändringsbudgetar som presenterats. För prognosåret 2022 och scenarioåren 2023–2024 beräknas ett finanspolitiskt scenario med demografiskt betingade utgiftsåtgärder för offentlig konsumtion och investeringar och en beräkningsteknisk överföring mellan offentlig sektor och hushållen. Konjunkturinstitutet beräknar även utvecklingen vid oförändrade regler.¹⁴

Regeringens prognos för 2021 utgår, liksom Konjunkturinstitutets prognos och beräkning vid oförändrade regler, från statens budget 2021. För de efterföljande åren inkluderar regeringen de av dem föreslagna samt aviserade åtgärder.

Konjunkturinstitutets beräkning av utvecklingen vid oförändrade regler skiljer sig gentemot regeringens beräkningar eftersom Konjunkturinstitutets beräkningar inte har med de av regeringen aviserade eller föreslagna åtgärder för åren efter budgetåret.

I tabell 16 presenteras Konjunkturinstitutets beräknade utveckling vid oförändrade regler, regeringens aviserade och föreslagna åtgärder samt Konjunkturinstitutets finanspolitiska scenario. Tabellen tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets beräkning av de offentliga finansernas utveckling vid oförändrade regler, vilken visas i del 1. Del 2 visar hur offentlig sektors inkomster och utgifter skulle påverkas, om hänsyn togs till regeringens aviseringar, samt det finansiella sparandet som detta resulterar i. Del 3 av tabellen redovisar hur den offentliga sektorns utgifter påverkas av Konjunkturinstitutets finanspolitiska scenario samt det finansiella sparandet som då uppkommer.

¹⁴ En utförlig beskrivning av dessa begrepp och antaganden finns på www.konj.se/var-verksamhet/sa-qor-vi-prognoser/antaganden-gallande-offentliga-finanser.

Tabell 16 Jämförelse av offentliga finanser med en treårig horisont

Miljarderna kronor respektive procent av BNP, löpande priser

		2021	2022	2023
Del 1: Oförändrade regler¹				
Inkomster	(A)	2 536	2 658	2 776
<i>Procent av BNP</i>		48,6	48,5	48,6
Utgifter	(B)	2 647	2 667	2 689
<i>Procent av BNP</i>		50,8	48,6	47,1
Finansiellt sparande vid oförändrade regler	(C=A-B)	-112	-9	87
<i>Procent av BNP</i>		-2,1	-0,2	1,5
Del 2: Aviserade åtgärder²				
Inkomster	(D)	0	6	1
Utgifter	(E)	-2	15	21
Finansiellt sparande vid oförändrade regler, med aviseringar	(C+D-E)	-110	-18	68
<i>Procent av BNP</i>		-2,1	-0,3	1,2
Del 3: Skillnad mellan KI:s huvudscenario och oförändrade regler³				
Inkomster utöver oförändrade regler	(F)	0	0	0
Utgifter utöver oförändrade regler	(G)	0	25	71
Överföring till hushållen ⁴	(H)	0	0	1
Finansiellt sparande i KI:s huvudscenario	(C+F-G-H)	-112	-34	16
<i>Procent av BNP</i>		-2,1	-0,6	0,3

¹ Framskrivning utifrån regeringens proposition om statens budget för 2021 (prop. 2020/21:1) samt gällande regler. Även tempo-
rär finanspolitik som införs 2021 men som fasas ut enligt beslut under 2022 och 2023 beaktas för kommande år. Detta rör framför
allt skattereduktion för investeringar för företag, skattereduktion för arbetsinkomster, nedsättning av arbetsgivaravgiften för unga
och förhöjd arbetslöshetsersättning.

² Med aviserade åtgärder avses de i budgetpropositionen för 2021 omnämnda åtgärderna som ingår i beräknade preliminära ut-
gifts- och inkomstramarna och som ännu inte är beslutade av riksdagen. Finansiellt sparande vid oförändrade regler med aviserade
åtgärder motsvarar regeringens metod för att redovisa det finansiella sparandet i offentlig sektor.

³ Skillnaden mellan KI:s huvudscenario och oförändrade regler består till största del av offentlig konsumtion som följer av demo-
grafiskt betingad efterfrågan samt en standardhöjning i linje med historiskt mönster.

⁴ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Osäkerhet i prognosen

De pågående vaccineringsprogrammen världen över och kommande nedtrappningar i Coronarestriktionerna understödjer återhämtningen i världsekonomin och Sverige under 2021. Fortsatta penning- och finanspolitiska åtgärder ger också stöd åt återhämtningen. Den osäkerhet och risk som finns kring denna prognos härrör fortfarande främst från pandemin. Även om osäkerheten har minskat de senaste månaderna, är den fortfarande högre än normalt och riskerna för BNP-tillväxten bedöms dominera på nedåtsidan.

OSÄKERHET I PROGNOSEN TILL FÖLJD AV PANDEMIN

Osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen är förhöjd, såväl i Sverige som globalt. Den beror i stor utsträckning på osäkerheten om hur pandemin utvecklar sig, hur utvecklingen av vaccin och behandlingar går och i vilken omfattning åtgärder för att hindra smittspridning kan tas bort. Det beror också på hur ekonomin reagerar på dessa förutsättningar. Därför kan den ekonomiska återhämtningen bli både snabbare och långsammare än förväntat även om antagandena för pandemins utveckling slår in. Uppåtriskerna är främst kopplade till att ekonomins förmåga att återhämta sig kan vara starkare än vad som antas i prognosen. Nedåtriskerna är främst kopplade till att vaccineringsprocessen drar ut på tiden och att nya mutationer kan kräva nya varianter av vaccin. Detta riskerar att fördröja återhämtningen. En långsam global vaccinering innebär dessutom en risk att mutationer kan uppstå under en lång tid framåt. Osäkerheten som finns kring återhämtningen i ekonomin illustreras genom två alternativscenarier i avsnittet ”Alternativscenarier” nedan. För de uppskattade ekonomiska effekterna av en försenad vaccineringsprocess i Sverige, se rutan ”Makroekonomisk kostnad av en försenad vaccinering i Sverige” nedan.

HÖG OFFENTLIG SKULDSÄTTNING SKAPAR RISKER

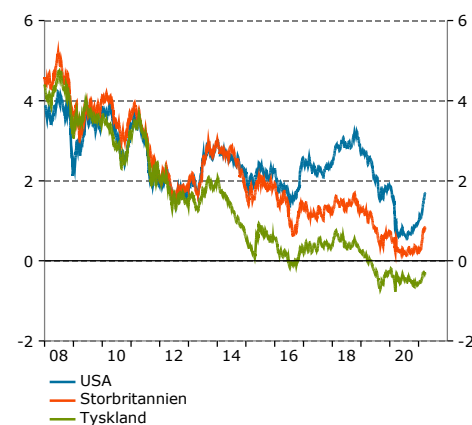
En annan faktor som gör att prognosen är ovanligt osäker är att det i många länder har genomförts en snabb omläggning av den ekonomiska politiken i en kraftigt expansiv riktning. Detta skynkar på återhämtningen men medför också risker. En risk är att de offentliga stimulanspaketen medför en fortsatt snabb försämring av de offentliga finanserna i många länder. Det minskar utrymmet för nya stimulanser framöver och kan innebära att redan införda stöd till hushåll och företag måste dras tillbaka i förtid. Om stödåtgärderna upphör innan ekonomin kan stå på egna ben kan det ge stora negativa effekter på ekonomin.

RISK MED FORSATT STIGANDE LÅNGRÄNTOR

De internationella långa statsobligationsräntorna har stigit mycket de senaste månaderna (se diagram 91). Uppgången leds

Diagram 91 Statsobligationsräntor

Procent, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Anm. 10 års löptid.

Källor: Federal Reserve och Macrobond.

av de amerikanska räntorna och har spridits till andra delar av världen. Nivåerna är fortsatt historiskt sett låga och uppgången kan ses som en tillbakagång mot de nivåer som rådde före pandemin. För USA:s del är ränteuppgången i allt väsentligt en normal reaktion på skiftet i förväntningar om den ekonomiska utvecklingen. Det finns dock en risk att uppgången fortsätter och därmed leder till alltför strama finansiella förhållanden. Effekten av detta skulle kunna bli större på realekonomin i rådande miljö, då många länder kraftigt har ökat sin skuldsättning under pandemin. Ytterligare en risk som är kopplad till stigande långräntor är att det kan leda till kapitalutflöden och växelkursvolatilitet för tillväxtekonomier, i likhet med vad som hände 2013.¹⁵

RISK FÖR FALLANDE TILLGÅNGSPRISER

Den långa perioden med mycket låga räntor har bidragit till att driva upp priset på bostäder och fastigheter och kan ha orsakat obalanser på de finansiella marknaderna. Både i Sverige och internationellt har sökandet efter högre avkastning ökat risktagandet och drivit upp priserna på riskfyllda tillgångar som exempelvis aktier och obligationer från företag eller stater med osäker betalningsförmåga. Priserna på dessa riskfyllda tillgångar kan ha stigit till nivåer som inte är förenliga med staternas betalningsförmåga eller framtida bolagsvinster. Om investerarna omvärde-
rar tillgångarnas värde, till exempel i samband med att räntorna stiger, kan priserna på mer riskfyllda tillgångar falla kraftigt. Detta riskerar att i så fall dämpa hushållens konsumtion och näringslivets investeringar genom lägre förmögenhet och dämpad tillförsikt hos företag och hushåll.

UTBUDSBEGRÄNSNINGARNA KAN FÖRVÄRRAS

Det finns en risk att den senaste tiden utbudsbegränsningar i form av halvledarbrist och containerbrist blir värre än vad som förutses i prognosen. Detta skulle kunna få betydande negativa ekonomiska konsekvenser om mer omfattande produktionsstopp skulle uppstå. Antagandena i prognosen beskrivs i rutan ”Brist på halvledare hämmar produktionen första halvåret i år” i kapitlet ”Konjunkturen i Sverige 2021–2022”.

RISK FÖR ÖKADE HANDELSDISPYTER

Den nya administrationen i USA bedöms skapa en större förutsägbarhet och orsaka mindre volatilitet i världsekonomin än den tidigare administrationen, åtminstone på kort sikt. På lite längre sikt är det dock inte säkert att riskbilden har förändrats nämnvärt, exempelvis vad gäller handelsrelationer. På senare tid har även den politiska relationen mellan USA och Ryssland försämrats. En annan risk är de spänningar och exportrestriktioner som

¹⁵ Så kallad ”taper tantrum”.

har uppkommit mellan länder vad gäller tillgång till vaccin. Dessa frågor riskerar att leda till ökade handelsdispyter.

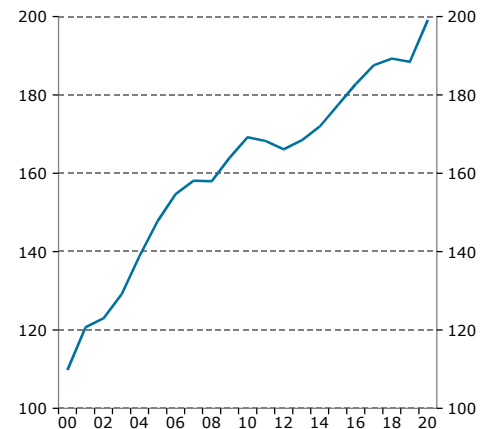
HÖG SKULDSÄTTNING BLAND HUSHÅLL OCH FÖRETAG

De svenska hushållen är högt skuldsatta och skulderna har fortsatt att öka under pandemin (se diagram 92), vilket ökat hushållens räntekänslighet.

Även skuldsättningen i den svenska kommersiella fastighetssektorn kan utgöra en risk. Fastighetsbolagen är ofta högt belånade och utgör en stor exponering för de svenska bankerna. Kraftigt fallande priser på kommersiella fastigheter, exempelvis orsakade av högre räntor, stigande konkurstal och/eller en hastig strukturomvandling på marknaden, skulle kunna leda till en risk för den finansiella stabiliteten i Sverige.

Diagram 92 Hushållens skuldkvot

Procent av disponibel inkomst

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Makroekonomisk kostnad av en försenad vaccinering i Sverige

Den BNP-prognos för Sverige som publiceras i denna rapport baseras på antagandet att i stort sett alla i den vuxna svenska befolkningen har givits möjlighet att vaccinera sig mot covid-19 senast det tredje kvartalet i år. Om vaccinationen skulle försenas skulle BNP-tillväxten bli lägre än vad Konjunkturinstitutet prognostiserat. För att uppskatta hur mycket lägre BNP-tillväxten skulle bli 2021 för varje månad som vaccineringen försenas kan de beräkningar som presenterades i Konjunkturinstitutets specialstudie ”Makroekonomiska och samhällsekonomiska effekter av de vidtagna åtgärderna för att dämpa spridningen av covid-19 i Sverige” användas.

I studien beräknades BNP-förlusten till följd av smittspridningen i Sverige och åtgärderna mot densamma uppgå till ca 24 miljarder kronor det andra kvartalet 2020. Av de 24 miljarder kronorna bedöms ca 19 miljarder bestå av kostnader på grund av åtgärderna mot smittspridningen medan ca 5 miljarder bedöms vara en följd av smittspridningen i sig. I studien bedöms det att det framför allt är de kontaktnära tjänstbranschernas produktion som påverkas av den inhemska smittspridningen och inhemska åtgärderna mot densamma.¹⁶

I beräkningen antas att vaccineringen endast försenas i Sverige, men inte i omvärlden. En uppskjuten vaccination medför att kostnaderna förknippade med åtgärder som förlängda restriktioner för att dämpa smittspridningen samt kostnaderna för smittspridningen i sig ökar. I denna beräkning antas att dessa kostnader i termer av BNP är lika höga som bedömningen för det andra kvartalet 2020. Det

¹⁶ Vissa av åtgärderna mot smittspridning påverkar dock hela ekonomins produktion, till exempel åtgärden ”stanna hemma vid symptom”.

betyder att den makroekonomiska kostnaden i termer av BNP av en försenad vaccinering i Sverige antas uppgå till ca 8 miljarder kronor per månad. Uppskattningen baseras dock på utvecklingen det andra kvartalet 2020 och det är möjligt att kostnaden av en försenad vaccinering kan bli anorlunda än under andra kvartalet 2020, bland annat beroende på skillnader i smittspridningens omfattning, åtgärdernas restriktivitet och hushålls och företags anpassningsmöjligheter till pandemin.

Om det i stället antas att vaccineringen även försenas i omvärlden så skulle även svensk export påverkas negativt, vilket skulle leda till en betydligt högre kostnad i termer av lägre BNP.

Prognosfelens storlek

Prognoser är alltid behäftade med en viss osäkerhet. För att illustrera nivån på prognososäkerheten visar Konjunkturinstitutet osäkerhetsintervall runt prognoserna för några centrala variabler.¹⁷ Sedan Konjunkturläget september 2020 redovisas osäkerhetsintervall för BNP-tillväxten och den relativa arbetslösheten med tidsvarierande i stället för genomsnittlig prognososäkerhet. Detta på grund av att prognososäkerheten varit mycket hög under covid-19-pandemin, och de genomsnittliga osäkerhetsintervallen har därför underskattat prognososäkerheten. Den tidsvarierande prognososäkerheten beräknas genom att koppla osäkerheten till storleken på prognosrevideringarna som sker mellan Konjunkturlägesrapporterna.¹⁸

Diagram 93 och diagram 94 visar osäkerhetsintervall beräknade med tidsvarierande osäkerhet för BNP-tillväxten och den relativa arbetslösheten för de närmaste fyra prognoskvartalen. Intervallen är breda ur ett historiskt perspektiv, vilket är en konsekvens av att de prognosrevideringar som skett under 2020 varit mycket omfattande. Med 90 procents sannolikhet förväntas utfallet för BNP-tillväxten under det första kvartalet 2021 att hamna mellan $-1,3$ och $2,1$ procent, medan utfallet för arbetslösheten med 90 procents sannolikhet förväntas hamna mellan $8,5$ och $9,4$ procent. Osäkerheten ökar tydligt med prognoshorizonten för båda variablerna. Osäkerheten ger utrymme för att BNP-tillväxten återigen skulle kunna bli negativ under 2021. Det ligger däremot utanför sannolikhetsintervallet att tillväxten skulle bli lika negativ som det andra kvartalet 2020 (se diagram 93).

I tabell 17 visas en jämförelse mellan genomsnittlig och tidsvarierande prognososäkerhet. Som framgår i tabellen är det 90-

¹⁷ Se fördjupningen "Osäkerheten i Konjunkturinstitutets prognoser", *Konjunkturläget*, december 2014.

¹⁸ För mer information om metoden, se "Prognososäkerhet i osäkra tider", *Konjunkturläget*, juni 2020 och Ankargren, S., "Time-Varying Macroeconomic Forecast Uncertainty: Sweden and the Covid-19 Pandemic", Working Paper 153, Konjunkturinstitutet, 2020.

Diagram 93 Osäkerhetsintervall för BNP-prognosen

Procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

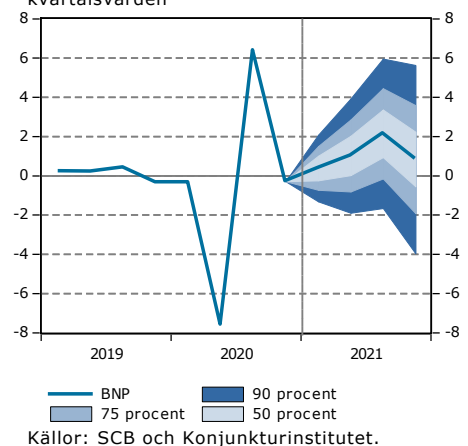
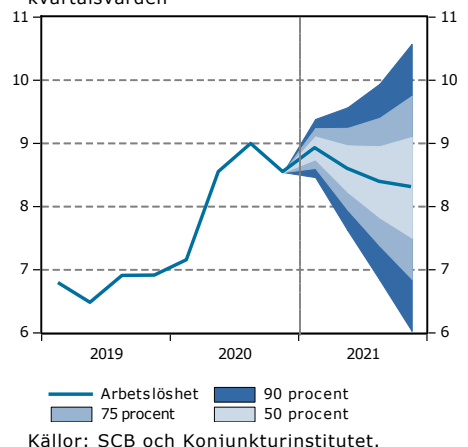

Diagram 94 Osäkerhetsintervall för arbetslöshetsprognosen

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

procentiga osäkerhetsintervallet bredare för den tidsvarierande osäkerheten än för den genomsnittliga. Detta gäller främst prognosen för BNP-tillväxten där osäkerhetsintervallet för det första kvartalet 2021 sträcker sig från ca $-0,6$ till $1,5$ procent med genomsnittlig prognososäkerhet i stället för $-1,3$ till $2,1$ procent med tidsvarierande prognososäkerhet.¹⁹ För arbetslösheten är skillnaden i bredd marginell för det första kvartalet 2021 (se tabell 17). Sammanfattningsvis är prognososäkerheten förhöjd i dagsläget jämfört med genomsnittet, och den tidsvarierande osäkerheten ökar också klart mer än genomsnittlig osäkerhet med prognoshorisonten.

Tabell 17 Bredd på 90-procentigt osäkerhetsintervall

Procentenheter

	Prognososäkerhet	kv. 1	kv. 2	kv. 3	kv. 4
BNP	Genomsnittlig	2,2	2,9	4,8	5,3
	Tidsvarierande	3,4	5,8	7,6	9,6
Arbetslöshet	Genomsnittlig	0,8	1,5	2,2	3,1
	Tidsvarierande	0,9	1,9	3,1	4,5

Källa: Konjunkturinstitutet.

Alternativscenarier

Den situation som världsekonomin befinner sig i just nu är unik i modern historia. Den senaste gången spridningen av en sjukdom var så pass utbredd och samtidigt gav upphov till smittskyddsåtgärder som väsentligt påverkade den ekonomiska aktiviteten i världen var 1918–1920, då den spanska sjukan drabbade världen.²⁰ Bland annat eftersom situationen är så sällsynt råder hög osäkerhet om hur den ekonomiska återhämtningen kommer att se ut. Det finns fler anledningar till att osäkerheten om återhämtningen är större än normalt. En sådan är osäkerheten kring vaccineringen mot covid-19 av befolkningen i Sverige och omvärlden.

Vaccineringen mot covid-19 antas fortskrida även om det kan uppstå problem på vägen. I takt med att smittspridningen minskar tar tillväxten fart och återhämtningen kan bli snabbare än i huvudscenariot. En anledning är att det uppdämda konsumtionsbehovet efter att pandemin är över kan vara större än förväntat. Men det finns också flera risker kopplade till pandemin och den kommande vaccineringen som gör att återhämtningen i världsekonomin skulle kunna ta längre tid. Till exempel skulle vaccineringen kunna dra ut på tiden vilket skulle dämpa efterfrågan i ekonomin. Vidare skulle nya mutationer av

Vad är ett alternativscenario?

I detta avsnitt beskrivs en alternativ utveckling av ekonomin jämfört med prognosen för åren 2021–2022 samt det medelfristiga scenario som följer för de närmaste åren därpå. I avsnittet beskrivs hur de ekonomiska förutsättningarna kan skilja sig från prognosen och huvudscenariot, och vilka effekter dessa alternativa förutsättningar kan ha på den svenska ekonomin.

Alternativscenarierna är framtaget med Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA. Analysen som presenteras är helt och hållet modellbaserad och därmed en konsekvens av de antaganden som gjorts i modellen.

En uppdaterad SELMA

SELMA uppdaterades i december 2020 med en arbetslöshetsmodul, en mer detaljerad omvärld, en tidsvarierande neutral ränta och en energimodul. Vidare uppdaterades modellens parametervärden. Detta gör att resultaten från modellen skiljer sig något från tidigare. Läs mer om detta i fördjupningen "En uppdatering av den makroekonomiska modellen SELMA".

¹⁹ Ändpunkterna för intervallen ges av punktprognos +/- halva intervallbredden.

²⁰ För mer om detta, se rutan "Litteraturoversikt över covid-19-pandemins effekter på ekonomisk tillväxt på medellång sikt" i *Konjunkturläget* september 2020.

coronaviruset kunna leda till att de vaccin som finns att tillgå i dag inte blir lika effektiva, vilket skulle förlänga pandemiförloppet i både Sverige och omvärlden.

Osäkerheten som finns kring återhämtningen i ekonomin illustreras genom två alternativscenarier. I det första är återhämtningen i Sverige och omvärldsekonomin snabbare än i huvudscenariot, och den svenska ekonomin når ett balanserat resursutnyttjande (mätt med BNP-gapet) ca ett år tidigare än i huvudscenariot (se diagram 95). Scenariot illustreras av den gröna linjen i diagrammen. I det andra alternativscenariot går återhämtningen långsammare än i huvudscenariot, vilket gör att svensk BNP når balanserat resursutnyttjande ca ett år senare än i huvudscenariot. Scenariot illustreras av den röda linjen i diagrammen.

SCENARIOANTAGANDEN

I båda alternativscenarierna består den underliggande skillnaden i drivkrafter mellan huvudscenariot och alternativscenariot av förändringar i efterfrågan på konsumtion och investeringar.

I scenariot med en snabbare återhämtning antas efterfrågan på konsumtion och investeringar i både Sverige och omvärlden öka snabbare än i huvudscenariot 2021. I och med att utländsk efterfrågan ökar så ökar även efterfrågan på svensk export.

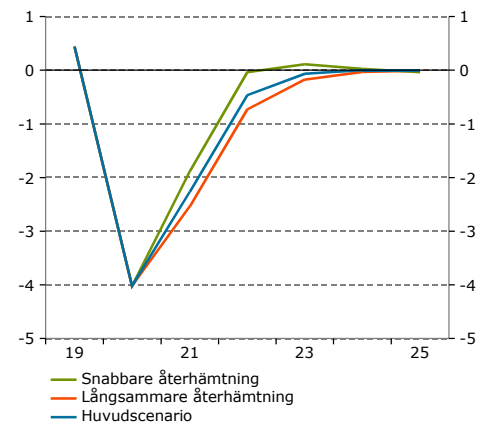
I scenariot med en långsammare återhämtning minskar i stället Sveriges och omvärldsekonomin efterfrågan på konsumtion och investeringar. Tvärt emot scenariot med en snabbare återhämtning växer svensk konsumtion, investeringar och export långsammare än i huvudscenariot.

I scenarierna förs ingen ytterligare diskretionär finanspolitik utöver den som förs i huvudscenariot, förutom på en punkt. Om det strukturella sparandet avviker från överskottsmålet justeras transfereringarna till hushållen så att det strukturella sparandet successivt förs tillbaka till överskottsmålet (definierat som ett strukturellt sparande på en tredjedels procent av potentiell BNP). Finanspolitiken skiljer sig dock ändå från huvudscenariot eftersom den verkar via de automatiska stabilisatorerna, både via dess inkomster och via dess utgifter. Inkomsterna varierar över konjunkturen genom att skatteintäkterna varierar över konjunkturen. Till exempel är inkomsterna från skatten på arbete högre när sysselsättningen är högre och vice versa. Utgifterna varierar över konjunkturen via transfereringarna till hushållen. En arbetslöshet som är lägre än jämviktsarbetslösheten ger lägre transfereringar till hushållen, medan en arbetslöshet som är högre än jämviktsarbetslösheten i stället ger högre transfereringar till hushållen.

I det första alternativscenariot antas att Riksbanken och omvärldens centralbank inte reagerar på det högre resursutnyttjande, mätt som lägre arbetslöshet i Sverige respektive högre BNP i omvärlden, som följer av den högre efterfrågan i världsekonomin. Anledningen är att resursutnyttjandet är så pass lågt i utgångsläget för scenariot, vilket gör det sannolikt att

Diagram 95 Svenskt BNP-gap

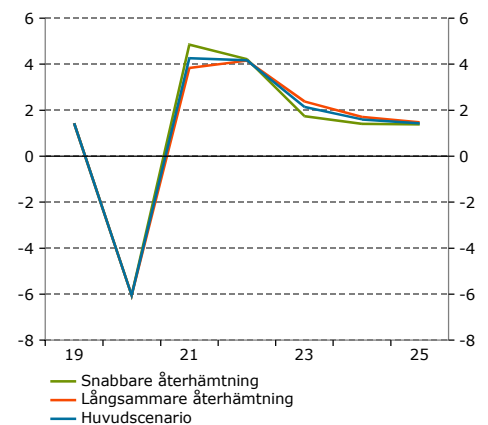
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 96 Omvärldens BNP

Procentuell förändring, fasta priser

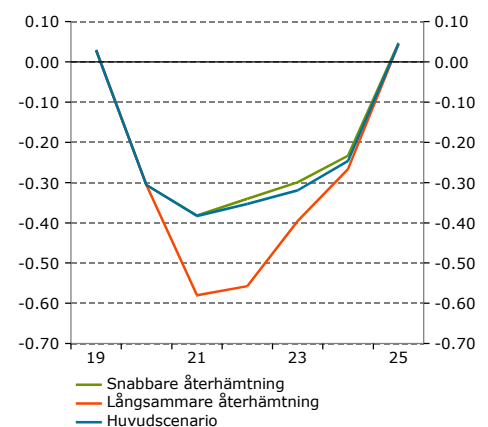

Anm. Omvärlden representeras av KIX6.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 97 Omvärldens styrränta

Procent

Anm. Omvärlden representeras av KIX6.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

penningpolitiken inte skulle reagera på ett något starkare resursutnyttjande.²¹ Riksbanken och omvärldens centralbank reagerar dock fortfarande på förändringar i inflationstakten. I det andra scenariot antas däremot centralbankerna reagera på resursutnyttjandet, eftersom det går från att vara lågt till att bli ännu lägre. Med andra ord är resursutnyttjandet så pass lågt i utgångsläget att en ytterligare försämring förväntas leda till en mer expansiv penningpolitik.

EN SNABBARE ÅTERHÄMTNING

I scenariot ”en snabbare återhämtning” antas efterfrågan på konsumtion och investeringar i omvärlden vara högre än i huvudscenariot, vilket leder till en högre produktion och därmed en högre BNP-tillväxt i omvärlden 2021 (se diagram 96).

Vidare leder den högre efterfrågan till att omvärldens företag efterfrågar mer arbetskraft, vilket gör att lönerna i omvärlden ökar något snabbare än i huvudscenariot. Ökningen är dock liten eftersom lönerna är trögörliga. Den något högre löneökningstakten leder i sin tur till en något högre inflationstakt. Inflationstakten ökar dock mindre än lönerna i omvärlden eftersom pris-sättningen är trögörlig. Eftersom inflationen bara ökar marginellt så är omvärldens styrränta i stort sett oförändrad (se diagram 97).

Även i Sverige antas efterfrågan på konsumtion och investeringar vara högre än i huvudscenariot (se diagram 98 och diagram 99). Den ökade efterfrågan på konsumtion leder till att hushåll med tillgång till finansiella marknader ökar sin konsumtion. Även hushållen utan tillgång till finansiella marknader ökar sin konsumtion, men i detta fall enbart som en följd av att deras inkomster ökar. Inkomsterna ökar i sin tur eftersom sysselsättningen, som beskrivs närmare nedan, blir högre än i huvudscenariot.

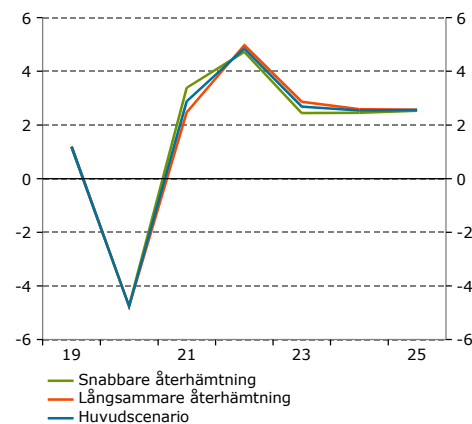
Till följd av den ökade efterfrågan på investeringar, ökar även investeringarna. Vidare leder den ökade efterfrågan i ekonomin till en högre efterfrågan på inhemska insatsvaror. Dessa produceras delvis med realkapital, vilket gör att efterfrågeökningen påverkar investeringarna positivt.

Exporten blir högre än i huvudscenariot eftersom både utländsk konsumtion och utländska investeringar ökar, vilket ökar efterfrågan på svensk export (se diagram 100). Även importen blir högre i scenariot (se diagram 101). Importen består av insatsvaror till konsumtions-, investerings- och exportvaror. Eftersom efterfrågan på konsumtion, investeringar och export är högre så blir även importen högre.

Sammantaget blir BNP-tillväxten högre eftersom både hushållens konsumtion, investeringarna och exporten blir högre (se diagram 102).

Diagram 98 Hushållens konsumtion

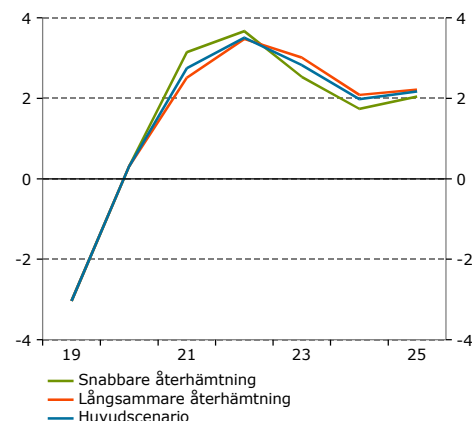
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 99 Investeringar

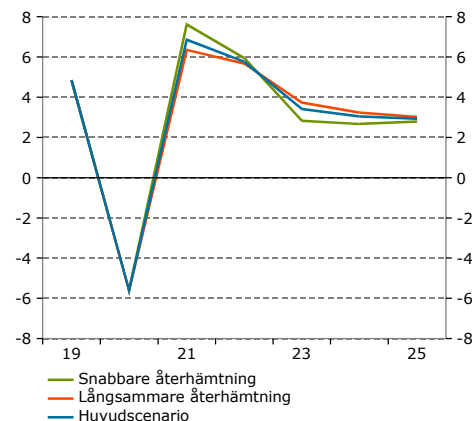
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 100 Svensk export

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

²¹ Detta har till exempel kommunicerats av amerikanska centralbanken Federal Reserve (FED), se Federal Reserve press release från 27 mars 2021, <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/monetary20210317a1.pdf>.

Högre hushållskonsumtion, investeringar och export leder till en högre efterfrågan på arbetskraft. Detta innebär att både löneökningstakten och sysselsättningen blir högre än i huvudscenariot (se diagram 103). På grund av en trögrörlig lönesättning är effekten på lönerna dock liten.

Eftersom sysselsättningen är högre än i huvudscenariot så blir arbetslösheten lägre (se diagram 104). Även arbetskraftsutbudet ökar marginellt till följd av de något högre lönerna, men eftersom ökningen är så liten har den i stort sett ingen effekt på arbetslösheten.

Den något högre löneökningstakten leder till att kostnaderna för företagen ökar. Därför höjer de sina priser. Dock ökar priserna under scenarioåren mindre än lönerna i ekonomin eftersom priserna är trögrörliga. Detta medför att ökningen i inhemsk inflation är marginell.

I scenariot antas att de penningpolitiska besluten inte påverkas av arbetslösheten. Eftersom inflationen ökar så pass lite så är reporäntan oförändrad jämfört med huvudscenariot (se diagram 105).

Växelkursen är i stort sett oförändrad eftersom varken omvärldens styrränta eller reporäntan förändras nämnvärt relativt huvudscenariot (se diagram 106). De något högre priserna i omvärlden leder dock till att importpriserna stiger marginellt. KPIF-inflationen består av en kombination av inhemsk och importerad inflation. Eftersom båda ökar så ökar även KPIF-inflationen. Ökningen är dock marginell eftersom ökningarna i båda av dessa delar är mycket små (se diagram 107).

De offentliga inkomsterna ökar till följd av högre skatteinkomster från konsumtion och arbete. Samtidigt leder den lägre arbetslösheten till lägre transfereringar till hushållen. Därmed blir de offentliga utgifterna lägre än i huvudscenariot. Eftersom inkomsterna blir högre och utgifterna lägre så blir det offentliga sparandet högre, medan Maastrichtskulden blir lägre än i huvudscenariot (se diagram 108 och diagram 109). Det strukturella sparandet är dock i stort sett oförändrat eftersom både de högre skatteinkomsterna och de lägre utgifterna är en del av de automatiska stabilisatorerna.

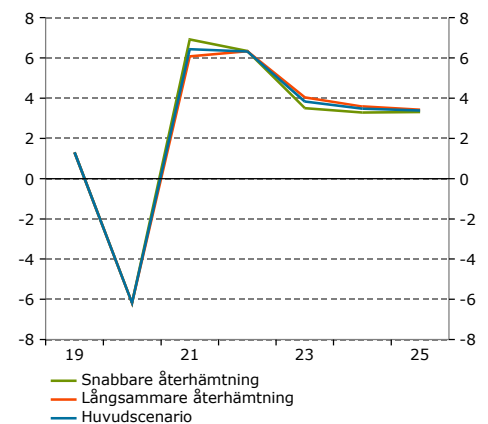
Sammanfattningsvis ökar resursutnyttjandet i Sverige eftersom konsumtions-, investerings- och exportefterfrågan ökar. Den högre efterfrågan leder till en högre sysselsättning, vilket gör att arbetslösheten blir lägre än i huvudscenariot.

EN LÅNGSAMMARE ÅTERHÄMTNING

I scenariot ”långsammare återhämtning” antas i stället Sveriges och omvärldens efterfrågan på konsumtion och investeringar vara lägre än i huvudscenariot. Scenariot illustreras av den röda linjen i diagrammen. Omvärldens minskade efterfrågan på konsumtion och investeringar leder till att produktionen i omvärlden blir lägre än i huvudscenariot (se diagram 96). Vidare leder den

Diagram 101 Svensk import

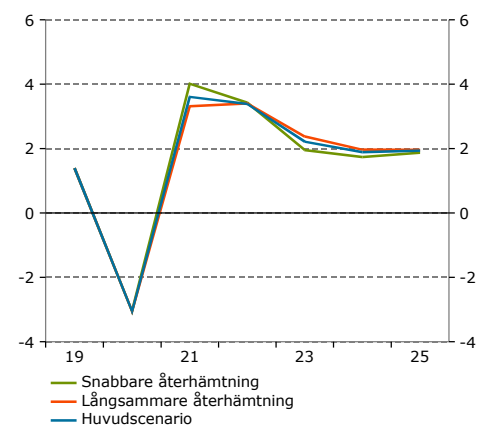
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 102 Svensk BNP

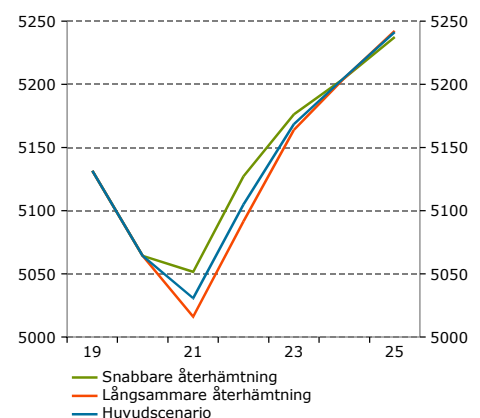
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 103 Sysselsatta

Tusental

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

lägre omvärldsproduktionen till att efterfrågan på arbetskraft minskar i omvärlden.

Den lägre efterfrågan på arbetskraft leder i sin tur till en något lägre löneökningstakt, vilket gör att inflationen i omvärlden blir något lägre. Effekten är dock liten eftersom både omvärldens löner och omvärldens priser är trögrörliga.

Omvärldens centralbank sänker räntan till följd av det lägre resursutnyttjandet i omvärlden (se diagram 97), vilket dämpar minskningen i efterfrågan på konsumtion och investeringar något.²²

I Sverige antas efterfrågan på konsumtion och investeringar bli lägre än i huvudscenariot (se diagram 98 och diagram 99). Även exporten blir lägre till följd av lägre omvärldsefterfrågan (se diagram 100). Den lägre efterfrågan på konsumtion leder till att hushåll med tillgång till finansiella marknader minskar sin konsumtion relativt huvudscenariot. Hushåll utan tillgång till finansiella marknader minskar sin konsumtion eftersom deras inkomster blir lägre än i huvudscenariot till följd av en lägre sysselsättning och lägre löneökningstakt. Även investeringarna blir lägre än i huvudscenariot, till följd av den lägre efterfrågan på dessa. Efterfrågeminskningen motverkas dock delvis till följd av en lägre reporänta. Exporten blir också lägre än huvudscenariot till följd av att den lägre konsumtionen och investeringarna i omvärlden påverkar efterfrågan på svensk export negativt.

Svensk import minskar eftersom hushållens konsumtion, investeringarna och exporten minskar (se diagram 101). Sammantaget minskar BNP-tillväxten i Sverige till följd av den lägre hushållskonsumtionen, investeringarna och exporten (se diagram 102).

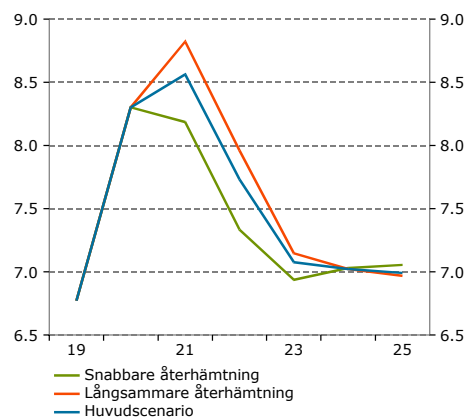
Den lägre efterfrågan i ekonomin leder till en lägre produktion än i huvudscenariot, vilket innebär att också efterfrågan på arbetskraft blir lägre. Detta leder i sin tur till en något lägre löneökningstakt. Minskningen i löneökningstakten är dock liten på grund av att lönesättningen är trögrörlig.

Den lägre efterfrågan på arbetskraft gör att sysselsättningen faller relativt huvudscenariot (se diagram 103). Detta leder i sin tur till att arbetslösheten blir högre (se diagram 104). Arbetskraftsutbudet minskar marginellt på grund av de något lägre lönerna relativt huvudscenariot, men eftersom effekten är så liten påverkar den inte arbetslösheten nämnvärt.

Riksbanken bestämmer reporäntan utifrån inflationen och resursutnyttjandet (mätt med arbetslöshetsgapet) i ekonomin. Inflationstrycket i ekonomin är förhållandevis likt huvudscenariot, men eftersom arbetslösheten är högre sänker Riksbanken räntan, vilket dämpar de negativa effekterna på hushållens konsumtion och investeringarna (se diagram 105). Räntesänkningen i

Diagram 104 Arbetslöshet

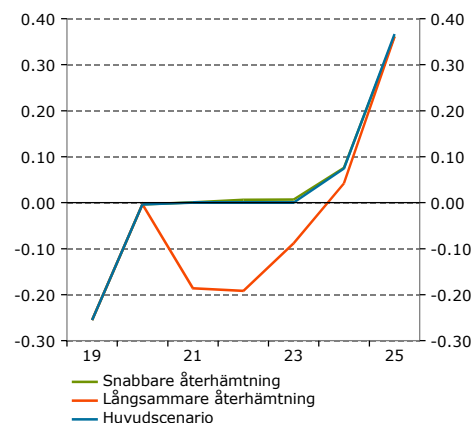
Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 105 Reporänta

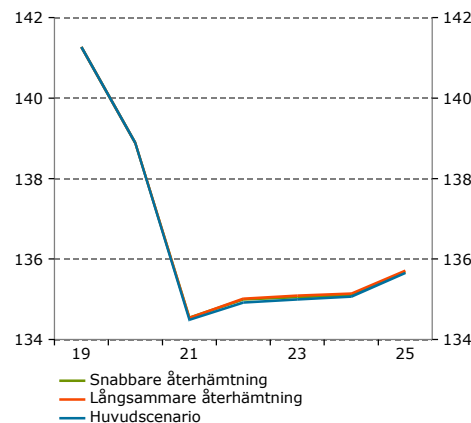
Procent, årsgenomsnitt

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Diagram 106 Växelkurs (KIX6)

Index

Anm. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

²² Räntan i omvärlden når sin nedre gräns i scenariot men detta påverkar inte utvecklingen nämnvärt. Värdet för den nedre gränsen i omvärlden antas vara -0,66 procent och är beräknat som ett handelsvägt medelvärde av Konjunkturinstitutets bedömning av nedre gränser i KIX6-länderna och ska också fånga de ytterligare kvantitativa lättnader som centralbanker kan utföra utöver att sänka styrräntan.

modellen kan tolkas som ytterligare kvantitativa lättnader från Riksbankens sida.

Den något lägre löneökningstakten gör att företagens kostnader minskar något. Vidare har lägre räntor en dämpande effekt på företagens kapitalkostnader. Därför minskar företagens kostnader 2021 och 2022, vilket gör att de sätter lägre priser än i huvudscenariot. Därmed blir även den inhemska inflationen något lägre än i huvudscenariot. Effekten är dock marginell eftersom priserna i ekonomin är trögrörliga.

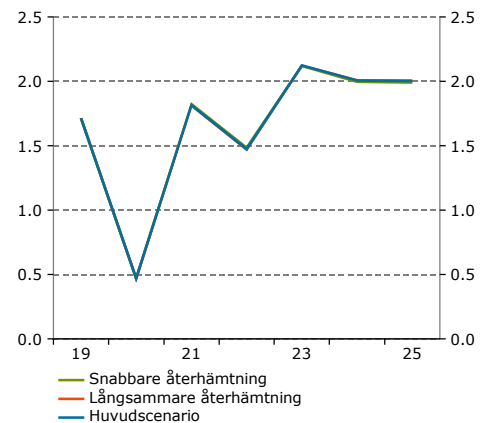
Växelkursen är ungefär samma som i huvudscenariot då skillnaden mellan reporäntan och styrräntan i omvärlden är i stort sett lika stor som i huvudscenariot. (se diagram 106). Priserna på importerade konsumtionsvaror blir marginellt lägre än i huvudscenariot eftersom priserna i omvärlden blir marginellt lägre. Då både inhemsk och importerad inflation minskar något så blir KPIF-inflationen något lägre än i huvudscenariot 2021 och 2022 (se diagram 107). Effekten är dock marginell.

Den lägre hushållskonsumtionen och sysselsättningen leder till att skatteinkomsterna på konsumtion och arbete, och därmed de offentliga inkomsterna, minskar. Samtidigt leder den högre arbetslösheten till högre transfereringar till hushållen. Därmed ökar de offentliga utgifterna. Sammantaget blir det offentligfinansiella sparandet i ekonomin lägre, medan Maastrichtskulden blir högre än i huvudscenariot (se diagram 108 och diagram 109). Det strukturella sparandet utvecklas dock, precis som i scenariot med en snabbare återhämtning, i stort som i huvudscenariot.

Sammanfattningsvis blir resursutnyttjandet i Sverige lägre än i huvudscenariot de närmaste åren eftersom konsumtions-, investerings- och exportefterfrågan blir lägre. Den lägre efterfrågan minskar även sysselsättningen vilket gör att arbetslösheten blir högre.

Diagram 107 KPIF-inflation

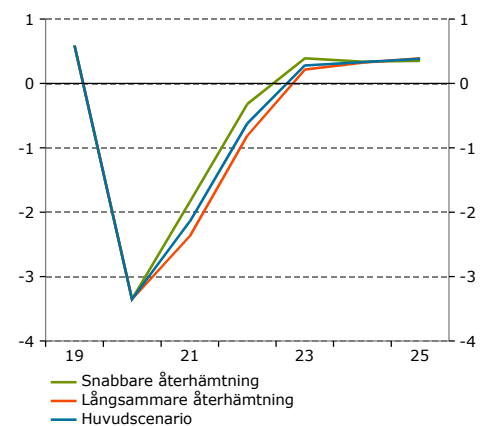
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 108 Finansiellt sparande i offentlig sektor

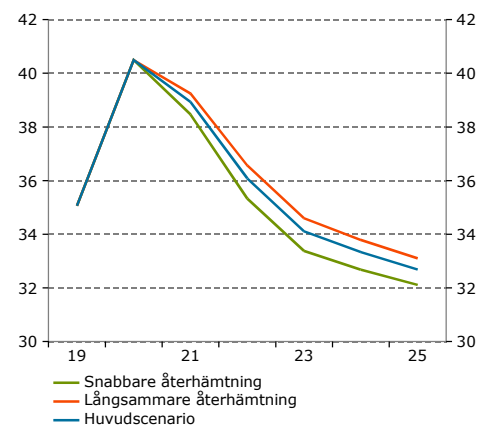
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 109 Maastrichtskuld

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Förändringar i Arbetskraftsundersökningarna 2021

Sveriges officiella arbetsmarknadsstatistik, Arbetskraftsundersökningarna (AKU), redovisas från och med januari 2021 enligt en ny ramlag.²³ Samtidigt förändras den hjälpinformation som AKU använder för att minska statistikens bortfallsfel. Dessa förändringar påverkar nivån för vissa centrala arbetsmarknadsvariabler som sysselsättning, arbetskraftsdeltagande och arbetslöshetsstalet. Implementeringen av den nya ramlagen och den nya hjälpinformationen sker samtidigt som arbetsmarknadsutvecklingen är mycket osäker till följd av den pågående pandemin. Syftet med denna fördjupning är att redogöra för de statistikförändringar som implementeras i år och hur Konjunkturinstitutet har beaktat dessa förändringar i både utfall och prognos.

Implementerade förändringar och precisionsförbättringar i AKU

FÖRÄNDRINGAR I DEFINITIONEN AV DEN ARBETSFÖRA BEFOLKNINGEN

AKU är en månatlig urvalsundersökning där urvalet uppgår till ungefär 20 000 personer.²⁴ Syftet med undersökningen är att kartlägga den arbetsföra befolkningens arbetskraftsstatus (se marginalrutan ”Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och den nya ramlagen”). Till och med 2020 har den arbetsföra befolkningen definierats som ej värnpliktiga i åldrarna 15–74 år. Från och med 2021 utökas den arbetsföra befolkningen och definieras numera som ej värnpliktiga personer i åldrarna 15–89 år. I den löpande bevakningen kommer AKU dock att fortsätta att redovisa hur arbetsmarknaden utvecklas för personer i åldrarna 15–74 år, varför denna förändring inte påverkar Konjunkturinstitutets analyser av arbetsmarknaden.²⁵

²³ Anpassningen av AKU-statistiken till den nya EU-ramlagen görs i enlighet med förordning 2019/1700. Se ”Information om införande av ny ramlag i AKU”, på www.scb.se.

²⁴ Urvalsstorleken har varierat något under åren. År 2020 uppgick urvalet till 18 200 personer.

²⁵ En annan ändring relaterad till arbetsför befolkning som genomförs i samband med den nya ramlagen är att endast personer tillhörande privata hushåll eller studentboenden ingår i urvalet. Detta gör att personer i till exempel äldreboenden inte längre ingår i urvalet.

Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och den nya ramlagen

AKU är en urvalsundersökning som baseras på enkäter riktade till den vuxna befolkningen i arbetsför ålder i Sverige. Enkäten avser att samla in information om det svenska arbetsmarknads-läget genom ett antal intervjuer. Statistiken som sammanställs beskriver utvecklingen på arbetsmarknaden för landets befolkning i åldern 15–74 år (15–89 år från januari 2021) och är den officiella arbetsmarknadsstatistiken i Sverige.

De definitioner som används är gemensamma för alla EU-/EES-medlemsstater och baseras på internationella rekommendationer från Internationella arbetsorganisationen ILO. Enkäten genomförs i de europeiska länderna av de nationella statistiska instituten. Den nya ramlagen som implementeras från den 1 januari 2021 gäller för alla länder vars arbetskraftsundersökningar omfattas av den europeiska statistikmyndigheten Eurostats harmonisering.

Den främsta förändringen av den nya ramlagen är att ett nytt frågeformulär införs. Förändringen skapar ett tidsseriebrott för vissa variabler i AKU. Undersökningen blir därför inte direkt jämförbar för dessa variabler över tid. Under 2021 kommer 80 procent av personerna som ingår i undersökningens urval att få det nya frågeformuläret, medan resterande 20 procent får det gamla frågeformuläret. Med hjälp av denna information kan AKU-statistiken länkas bakåt trots de definitionsförändringar som uppstår i samband med ramlagsbytet. Under 2021 arbetar Statistiska centralbyrån (SCB) med att ta fram länkade tidsserier, men dessa beräknas inte publiceras förrän i slutet på 2021 eller början på 2022.

AKU redovisar aggregerade variabler enligt både den nya och den gamla ramlagen medan länkingsarbetet pågår under året. Syftet med att redovisa statistiken enligt båda definitionerna är att underlätta analysen av vad i statistiken som beror på definitionsförändringar som följd av den nya ramlagen och vad som beror på den faktiska utvecklingen i ekonomin.

SNÄVARE SYSSELSÄTTNINGSDEFINITION GER FÄRRE SYSSELSATTA

AKU ändrar även frågeformuläret vilket resulterar i definitionsändringar för vissa variabler. Den ändring som har störst effekt är definitionen av sysselsatta. Från och med 2021 räknas de som är helt frånvarande från sitt arbete i tre månader eller mer inte längre som sysselsatta. Detta gäller frånvaro som studier utan koppling till lön, säsongsarbetare under lågsäsong, heltidspermittering och personer som är frånvarande på grund av arbetsbrist. Det finns fortfarande vissa undantag där långtidsfrånvaro ändå räknas som sysselsättning, exempelvis föräldraledighet med sjukpenninggrundad föräldrapenning och sjukskrivning med sjukpenning.

I de månatliga undersökningarna i januari och februari resulterade omdefinitionen av sysselsättning i att i genomsnitt knappt 60 000 personer inte längre definierades som sysselsatta.²⁶ En klar majoritet av dessa personer, ca 50 000, klassificerades som utanför arbetskraften medan ytterligare knappt 10 000 personer klassificerades som arbetslösa.

NY HJÄLPINFORMATION FÖRBÄTTRAR PRECISIONEN

AKU använder en rad olika statistiska källor som hjälpinformation för att förbättra statistikunderlaget för arbetskraftsstatus hos den arbetsföra befolkningen i Sverige.²⁷ Från och med 2021 ersätts hjälpinformationen från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) på årsbasis med arbetsgivaruppgifter på individnivå (AGI) på månadsbasis från Skatteverket.²⁸

AKU använder även hjälpinformation från Arbetsförmedlingen. Syftet med hjälpinformationen från Arbetsförmedlingen är att göra en förhandsbedömning av vilka som kommer svara att de är arbetslösa när de tillfrågas av AKU.²⁹ Från och med januari 2021 bedömer SCB att fler av de som är inskrivna på Arbetsförmedlingen också bör vara arbetslösa enligt

²⁶ Utfallen i AKU för januari och februari som redovisas här baseras på de 80 procent av urvalet som får frågor utifrån den nya ramlagen.

²⁷ Till och med 2020 har denna information hämtats från Registret över totalbefolkningen (RTB), Sysselsättningsregistret (SREG) och Arbetsförmedlingens sökanderegister. Såväl RTB som SREG baseras på SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Eftersom RAMS är en totalundersökning på helårsfrekvens publiceras den med viss eftersläpning. I dagsläget är till exempel 2019 det senaste utfallsåret.

²⁸ Eftersom AGI-informationen inte fångar sysselsatta företagare används den RAMS-baserade hjälpinformationen för denna grupp även i fortsättningen.

²⁹ Se "Ny hjälpinformation i AKU" på www.scb.se.

definitionen i AKU.³⁰ Detta skapar en större överensstämmelse mellan den registerbaserade hjälpinformationen och svaren i AKU.

Mer aktuell hjälpinformation medför förändringar i statistiken. I januari och februari minskade till exempel antalet sysselsatta som en följd av ny hjälpinformation med i genomsnitt 38 000 personer. Motsvarande justeringar för arbetskraften och antalet arbetslösa är 55 000 respektive 17 000 färre personer.

En genomsnittlig effekt för januari och februari av den nya ramlagen och den nya hjälpinformationen ger en minskning av arbetskraften med 1,9 procent eller 105 000 personer och en minskning av sysselsättningen med 1,9 procent eller knappt 100 000 personer (se tabell 18). Minskningen av arbetslösheten, utifrån dessa två första månader, uppgår till omkring 7 000 personer. Dessa beräkningar är mycket osäkra och kan komma att revideras längre fram.

Tabell 18 Faktisk och underliggande arbetsmarknadsutveckling

Procentenheter, mätt i tretakt, säsongsrensade siffror

	Januari	Februari	Genomsnitt
Sysselsättningstillväxt	-1,8	-1,1	-1,5
Statistikeffekter	-1,8	-2,0	-1,9
Underliggande utveckling	0,0	0,9	0,4
Arbetskraftstillväxt	-1,5	-0,5	-1,0
Statistikeffekter	-2,0	-1,8	-1,9
Underliggande utveckling	0,5	1,3	0,9

Anm. Sysselsättnings- och arbetskraftstillväxt mäts i tretakt. Det innebär att förändring studeras inom en urvalsgrupp i AKU (kohort). Urvalseffekter påverkar därför inte förändringstakten. Se vidare fotnot 31. Statistikeffekterna innebär att antalet arbetslösa blir 7 000 färre vilket innebär en minskning av arbetslösheten med 0,1 procentenhet. På grund av avrundningar till första decimal fångas inte detta av tabellen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

SVÅRT ATT URSKILJA DEN UNDERLIGGANDE ARBETSMARKNADSUTVECKLINGEN

Det är svårt att identifiera orsaken till förändringar i de arbetsmarknadsvariabler som påverkas av olika implementerade statistikförändringar innan den länkade statistiken finns tillgänglig.

³⁰ Alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är inte arbetslösa enligt definitionen i AKU. SCB beräknade 2016 att 60 procent av de som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen också var det enligt AKU medan ca 20 procent av de som var inskrivna som arbetslösa definierades som sysselsatta enligt AKU och ca 20 procent definierades som varandes utanför arbetskraften. Detta kan dels bero på inskrivna vid Arbetsförmedlingen har arbetat tillräckligt mycket, en timme i veckan, för att klassas som sysselsatta enligt AKU, dels på att personer som inte aktivt söker arbete inte heller klassas som arbetslösa enligt AKU, se www.scb.se.

Tidsserieanalyser som relaterar den historiska utvecklingen för exempelvis sysselsättningen till dess utveckling kommande kvartal ska därför tolkas med stor försiktighet.

Under det första kvartalet i år går det inte med säkerhet att säga någonting om den underliggande arbetsmarknadsutvecklingen för de AKU-variabler som berörs av den nya ramlagen, eftersom det inte går att med någon högre precision separera effekterna av den underliggande arbetsmarknadsutvecklingen från effekterna av den nya ramlagen. Den underliggande arbetsmarknadsutvecklingen för januari och februari kan dock uppskattas genom att ta hänsyn till de kända statistikeffekterna av omläggningen.

Mellan oktober i fjol och februari i år minskade den säsongsrensade sysselsättningen med i genomsnitt 1,5 procent (se tabell 18).³¹ Den sammanlagda effekten av den nya ramlagen och hjälpinformationen gav en genomsnittlig sysselsättningsminskning med 1,9 procent. Detta innebär att sysselsättningen uppskattningsvis steg med 0,4 procent efter att ha tagit hänsyn till statistikförändringarna.

Arbetskraften minskade också i januari och februari men mindre än sysselsättningen (se tabell 18). Statistikeffekten var, avrundat, i genomsnitt densamma som för sysselsättningen medan den underliggande tillväxten var högre. Detta innebär att arbetslösheten väntas stiga första kvartalet 2021 jämfört med fjärde kvartalet 2020. Beräkningarna av den underliggande utvecklingen i tabell 1 är dock behäftade med betydande osäkerhet. Osäkerheten kommer bestå till dess att länkade serier bakåt finns att tillgå.

Konjunkturinstitutet tar in den nivåförändring som inträffar under det första kvartalet i år för samtliga berörda arbetsmarknadsvariabler. Detta innebär att sysselsättningen minskar det första kvartalet i år jämfört med det fjärde kvartalet i fjol (se kapitlet ”Konjunkturen i Sverige 2021–2022”). Från och med det andra kvartalet i år är den procentuella tillväxten för samtliga AKU-relaterade variabler i prognosen representativ för den underliggande arbetsmarknadsutvecklingen, om än med något större osäkerhet än normalt.

Den potentiella sysselsättningen och den potentiella arbetskraften revideras ner med ca 2 procent vardera första kvartalet 2021 vilket innebär att statistikeffekten inte kommer påverka Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten.

³¹ Eftersom AKU är en panelundersökning tillfrågas personer tillhörande tre olika paneler under kvartalets tre månader. För varje ny månad byts även en åttondel av panelen ut. I analysen av månadsstatistiken från AKU är det därför ofta fördelaktigt att undersöka förändringen för respektive panel i stället för månadsförändringen. En sådan jämförelse benämns ofta som tretakt. Den beräkning som utförs här är ett genomsnitt av utvecklingen mätt i tretakt för perioderna oktober 2020 till januari 2021 och november 2020 till februari 2021.

FÖRDJUPNING

En uppdatering av den makroekonomiska modellen SELMA

Den makroekonomiska konjunkturmodellen SELMA, som bland annat används till alternativscenariobeskrivning, har uppdaterats under 2020. I uppdateringen har flera nya moduler förts in i modellen: arbetslöshet, energi, en mer detaljerad omvärldsekonomi och en tidsvarierande neutral ränta. Vidare har parametervärdena i modellen uppdaterats. Det sistnämnda har i de flesta fall inte lett till någon väsentlig skillnad i modellens egenskaper.

SELMA är en allmän-jämviktsmodell för den svenska ekonomin och omvärlden.³² Den används för att analysera olika typer av scenarier, exempelvis hur en lägre omvärldsefterfrågan påverkar svensk ekonomi och hur en snabbare löneökningstakt påverkar svensk ekonomi. Men modellen har hittills inte haft någon beskrivning av arbetsmarknaden som innehåller arbetslöshet. I stället har arbetslösheten beräknats vid sidan av modellen genom enkla tumregler som omvandlar antalet arbetade timmar i modellen till arbetslöshet. Detta har nu åtgärdats.

Arbetslöshet introduceras i modellen

I den nya arbetsmarknadsmodulen skiljer sig nyttan av fritid mellan olika individer.³³ Vissa individer har en låg nytta av fritid, medan andra har en högre. Om nyttan av den konsumtion lönen kan ge är lägre än en persons nytta av den fritid som individen får i frånvaro av arbete, kommer personen inte att delta på arbetsmarknaden. Arbetsutbudet i ekonomin bestäms därmed av antalet individer som har en högre nytta av den konsumtion som lönen ger jämfört med nyttan av fritid i frånvaro av arbete. Ju högre lönen är, desto högre blir arbetsutbudet. Efterfrågan på arbete bestäms i sin tur av lönekostnaden per producerad vara hos insatsvaruföretagen, vilka är de företag som efterfrågar arbetskraft i modellen. När lönen ökar så minskar efterfrågan på arbetskraft.

I SELMA har arbetstagarna viss marknadsmakt, vilket leder till att lönen i ekonomin blir högre än den skulle varit på en

³² För en beskrivning av hela modellen, se "SELMA - Technical documentation" på www.konj.se.

³³ Arbetsmarknadsmodulen baseras på den arbetsmarknadsmodul som presenteras i Galí, J. m.fl., "Unemployment in an Estimated New Keynesian DSGE Model", NBER Macroeconomics Annual, 26(1), 2012, sid. 329–360.

marknad med perfekt konkurrens. Därför blir arbetsutbudet högre än efterfrågan på arbetskraft. På så sätt uppstår arbetslöshet i modellen.³⁴

I samband med införandet av arbetslöshet i modellen har Riksbankens penningpolitiska regel som styr policyräntan i modellen uppdaterats. I nya SELMA tar Riksbanken, utöver inflationen, hänsyn till arbetslösheten i stället för BNP-utvecklingen som tidigare var fallet.³⁵ Vidare har transfereringarna till hushållen ändrats så att de ökar när fler blir arbetslösa och vice versa.

Utöver introduktionen av arbetslöshet i modellen har även andra ändringar gjorts. Dessa beskrivs nedan.

Energipriser påverkar inflationen

I nya SELMA består hushållens konsumtion av både energi och annan typ av konsumtion. En energimodul har introducerats för att bättre kunna modellera inflationen mätt med KPIF, som påverkas direkt av energipriserna. Dessutom blir det möjligt att analysera hur förändringar i energipriserna påverkar den svenska ekonomin. Energimodulen bygger på en motsvarande modul i Riksbankens makroekonomiska modell MAJA.³⁶

Det antas att energikonsumtionen och den övriga konsumtionen är komplement till varandra, eftersom energi normalt efterfrågas i samband med konsumtion av andra varor och tjänster. Det betyder att en energiprisökning påverkar både energikonsumtionen och den andra typen av konsumtion negativt. Energin som används i Sverige består till hälften av utländskt producerad energi, och till hälften av inhemskt producerad energi.

En mer detaljerad omvärld

I nya SELMA skapas omvärldens produktion, precis som för Sverige, av en kombination av realkapital och arbetskraft. Företagen använder realkapitalet i sin produktion och betalar en ersättning till kapitalägarna för detta. Denna kapitalavkastning bestämmer i sin tur hur stora investeringarna i realkapital blir i omvärlden.

³⁴ Om arbetsmarknaden skulle karaktäriseras av perfekt konkurrens skulle lönen i ekonomin anpassas så att utbudet på arbetskraft skulle vara lika stort som efterfrågan på arbetskraft. Ingen arbetslöshet skulle därmed uppstå.

³⁵ Både BNP och arbetslösheten är dock en proxy för resursutnyttjandet i ekonomin.

³⁶ Se Corbo V. och I. Strid, "MAJA – A two-region DSGE model for Sweden and its main trading partners". Working Paper No. 391, Sveriges Riksbank, 2020.

En stor del av svensk export består av investeringsvaror. Det betyder att utvecklingen av omvärldens investeringar är en viktig förklaringsfaktor för den svenska exportens utveckling. Detta förhållande fångas i nya SELMA, där investeringstillväxten i omvärldsekonomin är betydelsefull för BNP-tillväxten i Sverige.

Den neutrala räntan varierar över tid

En tidsvarierande neutral ränta har introducerats i nya SELMA. Räntorna i världsekonomin har successivt minskat under en längre period, och mycket talar för att de neutrala räntorna, det vill säga de riskfria räntor som är förenliga med ett globalt balanserat resursutnyttjande och uppfyllda inflationsmål, också har minskat över tid.³⁷ Detta faktum kan fångas med den tidsvarierande neutrala räntan.

Modelleringen av den neutrala räntan är inspirerad av Riksbankens makroekonomiska modell MAJA. Den neutrala riskfria räntan samvarierar negativt med förändringar i riskpremien i ekonomin samt varierar till följd av en global stokastisk process som fångar upp sådant som modellen inte explicit innehåller (till exempel globala demografiska förändringar). Riksbankens och omvärldens centralbanks styrräntor påverkas i sin tur av förändringar i den neutrala räntan, utöver utvecklingen av resursutnyttjandet i ekonomin och inflationen.

Uppdatering av parametervärdena i modellen

I samband med introduktionen av de nya modulerna har också modellens parametervärden uppdaterats. Tidigare baserades parametervärdena till största delen på värdena i Riksbankens makroekonomiska modeller RAMSES I och II, som estimerats på svenska data för perioderna 1980–2002 och 1995–2008. Majoriteten av parametervärdena har ändrats för att överensstämma med värdena i modellen MAJA som är estimerad på svenska data över perioden 1995–2018. Till exempel har parametrarna i den penningpolitiska regeln uppdaterats. Bland annat är reporäntan i nya SELMA något mer trögrörlig än den var tidigare. Uppdateringen av parametervärdena har i de flesta fall inte lett till någon väsentlig skillnad i modellens egenskaper. Ett undantag är att inflationstakten inte är lika känslig för konjunktursvängningar med de uppdaterade parametervärdena.

³⁷ För mer om detta, se till exempel fördjupningen "Ny, lägre bedömning av realräntor på tio års sikt" i *Konjunkturläget* december 2019.

Tabellbilaga

Internationell konjunktur	68
Tabell A1 BNP i världen.....	68
Tabell A2 Konsumentpriser i världen.....	68
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	69
Tabell A4 Nyckeltal för USA	69
Räntor och växelkurser.....	69
Tabell A5 Räntor och växelkurser	69
Konjunkturen i Sverige.....	70
Tabell A6 Försörjningsbalans	70
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande	71
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande	71
Tabell A9 Bruttonationalinkomst (BNI).....	72
Tabell A10 Produktion.....	72
Tabell A11 Arbetade timmar.....	72
Tabell A12 Produktivitet.....	73
Tabell A13 Arbetsmarknad	73
Tabell A14 Resursutnyttjande	74
Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	74
Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna	75
Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser	75
Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	76
Tabell A19 Konsumentpriser.....	76
Offentliga finanser.....	77
Tabell A20 Offentliga sektorns finanser.....	77
Tabell A21 Statens finanser.....	78
Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser	79
Tabell A23 Kommunsektorns finanser	79
Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster	80
Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter	80
Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll.....	81
Tabell A27 Basbelopp	81
Tabell A28 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal	81
Tabell A29 Statens budgetsaldo och skuld	82
Tabell A30 Utgiftstak för staten	82

Internationell konjunktur

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt ¹	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	2019							
Världen ²	100,0	2,8	-3,6	5,5	4,0	3,3	3,2	3,2
KIX-vägd ³	75,2	1,9	-4,3	4,9	4,2	2,6	2,1	2,0
USA	15,9	2,2	-3,5	6,3	4,4	2,0	1,9	1,8
Euroområdet	14,3	1,3	-6,8	4,1	4,3	2,2	1,5	1,3
Japan	4,1	0,3	-4,9	3,0	2,2	1,3	0,8	0,7
Storbritannien	2,4	1,4	-9,9	4,9	4,9	2,3	1,9	1,6
Sverige	0,4	1,4	-3,1	3,6	3,4	2,2	1,9	1,9
Norge	0,3	0,9	-1,3	3,4	3,0	1,8	1,8	1,8
Danmark	0,3	2,8	-3,3	3,1	3,4	2,0	1,8	1,6
Kina	17,4	6,0	2,2	7,9	5,0	5,3	5,3	5,3
Svensk exportmarknad⁴	...	2,3	-9,7	8,0	6,0	3,7	3,4	3,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners (för information om vilka länder som ingår i KIX, se www.konj.se). ⁴ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond, Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 Konsumentpriser i världen

Procentuell förändring

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
USA	2,4	1,8	1,2	2,5	2,4	2,4	2,3	2,3
Euroområdet	1,8	1,2	0,3	1,4	1,3	1,7	1,9	1,9
Japan	1,0	0,5	0,0	0,0	0,6	1,1	1,3	1,3
Storbritannien	2,3	1,7	1,0	1,5	1,9	2,0	2,0	2,0
Sverige	2,1	1,7	0,5	1,8	1,5	2,1	2,0	2,0
Norge	3,0	2,3	1,2	2,4	2,0	2,0	2,0	2,0
Danmark	0,7	0,7	0,3	0,9	1,3	1,9	1,9	1,9
Kina	2,1	2,9	2,4	0,9	2,8	3,0	3,0	3,0

Anm. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. För Sverige avses KPIF. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Procentuell förändring, fasta priser, procent respektive nivå

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP ¹	1,9	1,3	-6,8	4,1	4,3	2,2	1,5	1,3
HIKP ¹	1,8	1,2	0,3	1,4	1,3	1,7	1,9	1,9
Styrränta ²	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50
Dagslåneränta, euroområdet ³	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	0,1
Tioårig statsobligationsränta ⁴	0,5	-0,2	-0,5	-0,2	0,2	0,6	0,9	1,3
Dollar per euro ⁵	1,18	1,12	1,14	1,19	1,19	1,20	1,21	1,21

¹ Procentuell förändring. ² Procent, vid slutet av året. Avser refinansräntan. ³ Procent, vid slutet av året. Avser estr. ⁴ Procent. Avser Tyskland. ⁵ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Procentuell förändring, fasta priser, procent respektive nivå

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP ¹	3,0	2,2	-3,5	6,3	4,4	2,0	1,9	1,8
KPI ¹	2,4	1,8	1,2	2,5	2,4	2,4	2,3	2,3
Styrränta ²	2,5	1,75	0,25	0,25	0,25	0,50	1,00	1,50
Tioårig statsobligationsränta ³	2,9	2,1	0,9	1,6	1,9	2,2	2,5	2,7
Dollar per euro ⁴	1,18	1,12	1,14	1,19	1,19	1,20	1,21	1,21

¹ Procentuell förändring. ² Procent, vid slutet av året. Avser övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann. ³ Procent. ⁴ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Räntor och växelkurser

Tabell A5 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vid slutet av året								
Reporänta	-0,50	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,50
Styrränta, KIX6-vägd ¹	0,04	-0,05	-0,38	-0,38	-0,34	-0,31	-0,21	0,17
Årsgenomsnitt								
Reporänta	-0,50	-0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,37
5-årig svensk statsobligationsränta	0,1	-0,4	-0,3	-0,1	0,2	0,5	0,9	1,4
10-årig svensk statsobligationsränta	0,7	0,1	0,0	0,5	0,8	1,2	1,5	1,8
KIX	117,6	122,1	118,5	114,4	114,6	114,5	114,4	114,7
Euro	10,26	10,59	10,49	10,17	10,19	10,21	10,22	10,27
Dollar	8,69	9,46	9,21	8,58	8,59	8,53	8,47	8,46

¹ Avser ett genomsnitt av estr för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan. Danmark betraktas i sammanvägningen som ett euroland.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 276	1,2	-4,7	2,9	4,8	2,6	2,5	2,5
Varor	1 042	1,8	0,1	2,9	1,9
Tjänster exkl. bostadstjänster	716	2,1	-12,8	4,2	9,7
Bostadstjänster	432	2,0	2,0	1,3	2,3
Offentliga konsumtionsutgifter	1 300	0,3	-0,5	3,0	1,0	0,9	1,2	0,9
Staten	336	-0,6	0,8	1,8	0,3
Kommunsektorn	964	0,6	-1,0	3,4	1,2
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 204	-3,1	0,6	2,9	3,5	2,6	2,0	1,9
Näringslivet exkl. bostäder	737	-2,8	-1,3	1,9	4,7
Industrin	179	0,5	1,4	6,4	-0,1
Övriga varubranscher	134	-1,1	-5,9	2,0	4,5
Tjänsterbranscher exkl. bostäder	424	-4,7	-1,0	-0,1	6,9
Bostäder	234	-7,9	2,3	1,6	1,2
Offentliga myndigheter	227	1,3	4,7	7,3	2,2
Inhemsk efterfrågan exkl. lager	4 780	-0,2	-2,2	2,9	3,4	2,1	2,0	1,9
Lagerinvesteringar ³	36	-0,1	-0,8	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
Total inhemsk efterfrågan	4 817	-0,3	-3,0	3,4	3,5	2,1	2,0	1,9
Export	2 395	4,8	-5,2	7,0	5,8	3,1	3,0	2,6
Varor	1 663	1,8	-2,2	7,4	5,0
Bearbetade varor	1 322	2,3	-4,3	8,7	6,1
Råvaror	341	-0,2	6,0	2,5	1,0
Tjänster	731	12,5	-12,1	6,2	7,7
Total efterfrågan	7 211	1,3	-3,7	4,6	4,3	2,5	2,4	2,1
Import	2 186	1,3	-5,8	6,6	6,3	3,5	3,4	3,1
Varor	1 474	-0,8	-4,3	7,3	5,3
Bearbetade varor	1 082	0,8	-5,8	8,6	6,4
Råvaror	392	-5,0	-0,2	4,0	2,4
Tjänster	712	6,1	-8,9	5,1	8,6
Nettoexport³	208	1,6	0,0	0,5	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
BNP	5 025	1,4	-2,8	3,7	3,4	2,0	1,9	1,7
BNP per invånare ⁴	489	0,3	-3,7	2,9	2,6	1,3	1,2	1,1

¹ Inklusiva hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusiva hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lönesumma, justerad för utland	2 003	3,9	1,1	3,2	5,3	3,7	3,7	3,9
Timlön enligt NR ^{1,2}	252	3,9	5,0	0,5	2,3	2,5	3,0	3,2
Arbetade timmar ^{1,3}	7 905	-0,2	-3,7	2,7	2,9	1,2	0,8	0,7
Transfereringar från offentlig sektor, netto	658	2,3	5,6	1,9	0,5	0,6	2,1	2,2
Kapitalinkomster, netto	339	16,0	-29,9	23,8	5,0	10,0	4,4	5,2
Övriga inkomster, netto ⁴	344	6,5	4,5	5,5	5,6	5,3	6,0	7,0
Inkomster före skatt⁵	3 344	4,9	-0,8	4,6	4,3	3,8	3,7	4,0
Direkt skatt ⁶	887	0,4	1,1	0,6	0,0	-0,2	-0,1	0,0
Disponibel inkomst	2 457	5,3	0,3	5,2	4,4	3,6	3,7	4,1
Konsumentpris ⁷	...	1,9	1,1	1,8	1,4	2,2	2,1	2,1
Real disponibel inkomst	2 457	3,3	-0,8	3,4	2,9	1,4	1,6	2,0
per invånare ⁸	239	2,3	-1,7	2,5	2,2	0,7	0,9	1,3
Konsumtionsutgifter⁹	2 276	1,2	-4,7	2,9	4,8	2,6	2,5	2,5
Sparande ¹⁰	436	16,1	17,9	17,6	16,1	14,9	13,9	13,3
Nettosparande i avtals- och premiepensioner ¹⁰	255	16,5	-20,2	-6,1	3,0	-1,0	-1,3	-1,2
Eget sparande ¹⁰	181	7,4	11,0	11,4	9,7	8,6	7,7	7,3
Finansiellt sparande ¹⁰	347	12,8	14,5	14,3	12,8	11,6	10,6	10,0

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme. ³ Avser anställdas timmar, miljontals. ⁴ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A20. ⁵ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁶ Direkta skatters bidrag till disponibelinkomstens förändring, uttryckt i procentenheter. ⁷ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁸ Tusental kronor. ⁹ Fasta priser. ¹⁰ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av summan av disponibel inkomst och nettosparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nettoexport	108	208	217	243	248	248	243	237
Varor	122	189	217	233	242
Tjänster	-14	19	0	9	6
Löner, netto	7	10	11	10	11	11	12	12
Kapitalavkastning, netto	81	133	139	123	107	101	98	90
Transfereringar med mera, netto	-70	-91	-97	-86	-93	-99	-114	-119
Bytesbalans	123	257	267	289	273	261	238	220
Procent av BNP	2,5	5,1	5,4	5,5	5,0	4,6	4,0	3,6
Kapitaltransfereringar	1	0	1	-1	-1	-1	-1	-1
Finansiellt sparande	123	257	268	288	272	261	238	220
Procent av BNP	2,6	5,1	5,4	5,5	5,0	4,6	4,0	3,6

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 Bruttonationalinkomst (BNI)

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNI	5 171	5,1	-1,3	4,8	4,8	3,9	3,8	3,7
Deflator, inhemsk användning	...	2,3	1,3	1,5	1,8	2,1	2,1	2,2
Real BNI	...	2,7	-2,5	3,2	3,0	1,8	1,7	1,5
Befolkning	10 279	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Real BNI per invånare¹	503	1,7	-3,4	2,4	2,2	1,1	1,0	0,8

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Varubranscher	1 187	1,6	-3,2	3,8	3,9
varav industri	689	0,6	-5,8	6,7	4,0
byggverksamhet	304	3,4	0,8	-0,1	3,5
Tjänstebanscher	2 318	2,0	-3,8	4,1	4,2
Näringsliv	3 506	1,9	-3,6	4,0	4,1	2,6	2,2	2,2
Offentliga myndigheter	907	0,4	-2,3	2,7	1,1	0,9	0,9	0,9
BNP till baspris¹	4 470	1,6	-3,3	3,7	3,5	2,2	1,9	1,9
Produktskatter/subventioner	561	0,1	-0,8	2,8	2,8	2,0	1,9	1,9
BNP till marknadspris	5 032	1,4	-3,1	3,6	3,4	2,2	1,9	1,9

¹ Inklusive produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Varubranscher	1 946	-1,2	-5,3	2,6	2,5
varav industri	978	-1,8	-7,6	3,9	2,8
byggverksamhet	648	0,4	-5,0	1,7	2,6
Tjänstebanscher	3 916	0,3	-4,6	2,8	4,2
Näringsliv	5 862	-0,2	-4,9	2,7	3,6	1,4	0,7	0,6
Offentliga myndigheter	2 228	-0,6	-1,2	2,2	1,3	0,8	1,0	0,9
Hela ekonomin¹	8 261	-0,3	-3,8	2,5	2,9	1,2	0,8	0,7

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå							
	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Varubranscher	610	2,8	2,2	1,2	1,4
varav industri	705	2,4	2,0	2,7	1,2
byggverksamhet	469	2,9	6,2	-1,7	0,8
Tjänstebranscher	592	1,7	0,9	1,3	0,0
Näringsliv	598	2,0	1,3	1,2	0,5	1,2	1,5	1,6
Offentliga myndigheter	407	1,1	-1,1	0,5	-0,2	0,0	-0,1	0,0
Hela ekonomin¹	541	1,8	0,5	1,2	0,5	1,0	1,1	1,2

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Arbetade timmar ¹	8 261	-0,3	-3,8	2,5	2,9	1,2	0,8	0,7
Medelarbetstid för sysselsatta ²	31,0	-0,9	-2,5	3,2	1,4	0,0	0,0	0,0
Sysselsatta	5 132	0,7	-1,3	-0,7	1,5	1,2	0,7	0,7
Sysselsättningsgrad ³	...	68,3	67,2	66,5	67,2	67,8	67,9	68,1
Arbetskraft	5 504	1,1	0,3	-0,4	0,6	0,5	0,7	0,7
Arbetskraftsdeltagande ⁴	...	73,3	73,3	72,8	72,9	72,9	73,1	73,2
Arbetslöshet ⁵	373	6,8	8,3	8,6	7,7	7,1	7,0	7,0
Befolkning 15-74 år	7 510	0,7	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,8	6,8	6,8	6,9	6,9	7,0	7,0	7,0
Faktisk arbetslöshet ²	6,3	6,8	8,3	8,6	7,7	7,1	7,0	7,0
Potentiellt arbetade timmar	1,3	0,8	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
varav potentiell sysselsättning	1,3	1,1	0,9	-1,2	0,7	0,7	0,7	0,7
Faktiskt arbetade timmar	1,9	-0,3	-3,8	2,5	2,9	1,2	0,8	0,7
Arbetsmarknadsgap ³	0,9	-0,1	-4,5	-2,7	-0,6	-0,1	0,0	0,0
Produktivitet								
Potentiell produktivitet	0,6	1,3	0,8	1,1	0,8	1,1	1,1	1,2
varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,0	1,3	1,3	1,2	1,2	1,4	1,5	1,6
Faktisk produktivitet	0,2	1,7	0,8	1,0	0,5	1,0	1,1	1,2
Produktivitetsgap ⁴	0,1	0,5	0,5	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
BNP								
Potentiell BNP	1,9	2,0	1,4	1,8	1,5	1,8	1,8	1,9
Faktisk BNP	2,1	1,4	-3,1	3,6	3,4	2,2	1,9	1,9
BNP-gap ⁵	1,1	0,4	-4,0	-2,3	-0,5	-0,1	0,0	0,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	2019	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Näringsliv	69	2,5	2,0	2,6	2,2	2,6	3,0	3,2	
Varubranscher	22	2,4	1,3	2,6	2,0	
varav industri	15	2,6	1,1	2,6	2,0	
byggverksamhet	7	2,0	1,6	2,6	1,9	
Tjänstebanscher	47	2,5	2,3	2,5	2,4	
Kommunal sektor	25	2,8	2,1	2,7	2,3	
Stat	6	2,8	2,4	2,1	2,3	
Totalt	100	2,6	2,0	2,6	2,3	2,5	3,0	3,2	
Real timlön (KPI) ¹	...	0,8	1,6	0,9	0,9	0,3	0,7	0,7	
Real timlön (KPIF) ²	...	0,8	1,6	0,7	0,8	0,4	0,9	1,2	

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring

	Nivå	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ej kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	260	4,1	5,1	-0,4	2,3	3,1	3,0	3,8
Arbetsgivaravgifter ² (i procent av lönen)	...	43,3	41,3	42,9	42,9
Arbetskostnad per timme ³	373	4,2	3,6	0,7	2,3
Produktivitet ⁴	580	2,2	0,8	1,2	0,6
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	2,0	2,9	-0,5	1,7
Kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	259	4,0	5,8	-0,1	2,3	2,6	3,0	3,2
Arbetskostnad per timme ³	372	4,1	4,3	1,0	2,3
Produktivitet ⁴	578	2,1	1,2	1,3	0,6
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	2,0	3,1	-0,4	1,7

¹ Beräknat med enbart anställdas arbetade timmar. ² Kollektiva avgifter och löneskatter. ³ NR-lön och arbetsgivaravgifter. ⁴ Exklusive små- och fritidshus. ⁵ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BNP	69,7	2,7	1,4	1,5	1,8	2,1	2,0	2,1
Offentliga myndigheter ^{1, 2}	13,3	3,3	3,1	1,5	2,9	2,9	3,1	3,6
Näringsliv ²	48,6	2,6	1,0	1,9	1,3	1,8	1,7	1,8
Skattenetto	7,8	2,1	0,9	-1,2	2,9
Import	30,3	2,9	-4,2	0,9	1,1	1,4	1,4	1,6
Bearbetade varor	15,0	2,6	-1,1	-2,7	-0,3
Råvaror	5,4	1,3	-15,9	11,4	5,0
Tjänster	9,9	4,2	-1,9	1,3	1,2
Tillförsel/användning³	100,0	2,7	-0,3	1,3	1,6	1,8	1,8	1,9
Offentliga konsumtionsutgifter	18,0	3,1	2,5	1,6	2,7	2,8	2,7	3,2
Hushållens konsumtionsutgifter	31,6	1,9	1,1	1,8	1,4	2,2	2,1	2,1
Fasta investeringar	16,7	2,2	0,5	0,9	1,6	1,2	1,5	1,5
Export	33,2	3,6	-3,5	0,9	1,2	1,3	1,3	1,5
Bearbetade varor	18,3	4,8	-1,9	-2,9	0,7
Råvaror	4,7	-0,2	-13,5	15,1	2,4
Tjänster	10,1	3,2	-1,0	1,5	1,5

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusive lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljarder kronor löpande priser, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå							
	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Förädlingsvärde ¹	3 498	4,5	-0,9	5,7	4,7	4,1	3,9	3,8
Arbetade timmar, anställda ²	5 485	-0,1	-4,2	3,3	3,6	0,8	0,6	0,0
Arbetskostnad per timme ³	373	4,2	3,6	0,7	2,3	3,7	3,1	3,6
Total arbetskostnad ⁴	2 046	4,1	-0,7	4,0	6,0	4,5	3,7	3,6
Bruttoöverskott	1 452	5,0	-1,1	8,1	3,0
Vinstandel	...	41,5	41,4	42,4	41,6	41,4	41,5	41,6
Justerad vinstandel ⁵	...	35,9	35,8	37,1	36,4	36,2	36,3	36,4

¹ Beräknat till faktorpris. ² Miljoner timmar. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskostnader för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus och justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A19 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt							
	2020	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
KPI	100,0	1,8	0,5	1,6	1,4	2,2	2,2	2,5
Räntekostnader, bostadsränta	...	1,8	0,4	-5,4	-1,8	1,4	5,5	13,0
KPIF	100,0	1,7	0,5	1,8	1,5	2,1	2,0	2,0
Varor	45,7	1,0	0,8	0,7	1,0
Tjänster	27,0	2,1	1,5	1,9	1,6
Boende exkl. räntekostnader och energi	16,8	1,9	1,6	1,7	1,8
Energi	7,1	3,1	-9,7	7,7	0,8
Räntekostnader, kapitalstock	3,4	5,8	5,6	5,7	5,6	5,2	4,9	4,6
KPIF exkl. energi	92,9	1,6	1,3	1,4	1,5
HIKP	...	1,7	0,7	2,0	1,4
Råolja (Brent) ¹	...	64,3	41,8	61,5	65,4	76,0	86,1	89,3

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: U.S. Energy Information Administration, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Tabell A20 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	2 390	2 452	2 401	2 536	2 658	2 776	2 879	2 997
<i>Procent av BNP</i>	49,5	48,8	48,5	48,6	48,5	48,6	48,5	48,6
Skatter och avgifter	2 107	2 157	2 103	2 215	2 323	2 433	2 533	2 634
<i>Procent av BNP</i>	43,6	42,9	42,5	42,5	42,4	42,6	42,7	42,7
Skattekvot ¹	43,8	43,1	42,6	42,6	42,5	42,7	42,8	42,9
Kapitalinkomster	75	77	70	75	78	82	88	96
Övriga inkomster	208	218	228	246	257	261	257	266
Utgifter	2 351	2 423	2 567	2 647	2 692	2 760	2 855	2 961
<i>Procent av BNP</i>	48,7	48,2	51,8	50,8	49,1	48,3	48,1	48,0
Konsumtion	1 258	1 300	1 327	1 388	1 440	1 494	1 554	1 618
Transfereringar	829	848	967	960	942	945	968	993
Hushåll	656	673	712	725	729	733	749	766
Företag	93	94	162	143	118	112	117	121
Utland	80	82	93	92	95	99	103	106
Investeringar ²	233	245	248	273	284	290	297	307
Kapitalutgifter	30	29	25	26	27	31	36	43
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	0	1	4	12
Finansiellt sparande⁴	40	30	-166	-112	-34	16	20	24
<i>Procent av BNP</i>	0,8	0,6	-3,3	-2,1	-0,6	0,3	0,3	0,4
Primärt finansiellt sparande⁵	-5	-18	-211	-161	-86	-35	-32	-29
<i>Procent av BNP</i>	-0,1	-0,4	-4,3	-3,1	-1,6	-0,6	-0,5	-0,5
Strukturellt sparande	16	30	-60	-56	-18	19	20	20
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,3	0,6	-1,2	-1,0	-0,3	0,3	0,3	0,3
Maastrichtskuld	1 879	1 762	2 005	2 029	1 979	1 948	1 978	2 014
<i>Procent av BNP</i>	38,9	35,1	40,5	38,9	36,1	34,1	33,3	32,7
BNP, löpande pris	4 828	5 025	4 952	5 213	5 485	5 710	5 934	6 163
Potentiell BNP, löpande pris	4 776	5 003	5 159	5 334	5 511	5 714	5 934	6 163
Finansiell nettoställning	1 156	1 430	1 339	1 324	1 350	1 424	1 501	1 581
<i>Procent av BNP</i>	24,0	28,4	27,0	25,4	24,6	24,9	25,3	25,7

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen. ⁵ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 Statens finanser

Miljard kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 264	1 288	1 229	1 319	1 384	1 460	1 512	1 575
Skatter och avgifter	1 106	1 124	1 053	1 130	1 188	1 259	1 316	1 371
Kapitalinkomster	28	29	33	31	32	32	32	34
Övriga inkomster	130	135	142	158	165	169	163	170
Utgifter	1 198	1 219	1 396	1 425	1 385	1 388	1 424	1 466
Transfereringar	747	751	913	913	858	840	854	871
Ålderspensionssystemet ¹	24	23	26	26	25	24	24	25
Kommunsektorn	277	278	336	351	325	314	318	321
Hushåll	310	313	338	344	339	334	339	346
Företag	60	60	124	105	79	72	75	78
Utland	76	77	89	88	91	95	98	102
Konsumtion	321	332	339	351	362	375	388	403
Investeringar ²	105	113	126	142	147	152	158	165
Kapitalutgifter	25	22	17	18	18	21	24	28
varav ränteutgifter	19	17	11	12	12	14	17	20
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	16	46	63	86
Finansiellt sparande⁴	66	69	-167	-105	-17	26	26	24
Procent av BNP	1,4	1,4	-3,4	-2,0	-0,3	0,4	0,4	0,4
Statsskuld	1 197	1 054	1 218	1 214	1 131	1 068	1 064	1 062
Procent av BNP	24,8	21,0	24,6	23,3	20,6	18,7	17,9	17,2
Finansiell nettoställning	-134	-37	-230	-272	-249	-198	-145	-94
Procent av BNP	-2,8	-0,7	-4,6	-5,2	-4,5	-3,5	-2,4	-1,5

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, påverkas inte. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	318	328	324	340	356	366	381	397
Socialförsäkringsavgifter	257	267	268	279	293	304	315	327
Statliga ålderspensionsavgifter	24	23	26	26	25	24	24	25
Kapitalinkomster	35	37	27	33	35	36	39	42
Övriga inkomster	2	2	3	3	3	3	3	3
Utgifter	311	322	334	340	349	359	369	378
Inkomstpensioner	304	315	326	331	341	350	360	369
Kapitalutgifter	1	0	0	0	0	0	0	0
Övriga utgifter	6	7	7	8	8	8	9	9
Finansiellt sparande	7	6	-10	1	7	8	12	19
Procent av BNP	0,1	0,1	-0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3
Finansiell nettoställning	1 402	1 617	1 715	1 743	1 761	1 794	1 832	1 878
Procent av BNP	29,0	32,2	34,6	33,4	32,1	31,4	30,9	30,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A23 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomster	1 119	1 147	1 221	1 263	1 279	1 301	1 340	1 383
Skatter	726	748	762	785	821	848	879	912
Kommunal fastighetsavgift	18	19	19	20	21	22	23	24
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	273	276	333	349	322	312	315	319
Kapitalinkomster	12	12	10	11	12	15	17	20
Övriga inkomster	89	93	96	97	103	103	105	108
Genomsnittlig kommunalskattesats ¹	32,12	32,19	32,28	32,27	32,27	32,27	32,27	32,27
Utgifter	1 151	1 193	1 209	1 270	1 319	1 364	1 416	1 475
Transfereringar	84	90	97	99	100	102	105	107
Hushåll	44	47	49	51	51	51	52	53
Övriga transfereringar	40	43	47	48	49	51	53	55
Konsumtion	933	964	984	1 033	1 073	1 115	1 161	1 210
Investeringar ²	128	132	122	131	137	137	139	142
Kapitalutgifter	6	6	7	8	8	10	12	15
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	-16	-46	-59	-74
Finansiellt sparande⁴	-33	-46	11	-7	-24	-17	-18	-18
Procent av BNP	-0,7	-0,9	0,2	-0,1	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3
Finansiell nettoställning	-112	-151	-147	-147	-162	-173	-186	-203
Procent av BNP	-2,3	-3,0	-3,0	-2,8	-3,0	-3,0	-3,1	-3,3

¹ Procent. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, inte att påverkas. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Hushållens direkta skatter	15,6	15,0	15,1	14,8	14,7	14,7	14,7	14,7
Företagens direkta skatter	3,0	3,2	2,8	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Arbetsgivaravgifter ¹	12,1	12,0	11,7	11,9	11,9	12,0	12,0	12,0
Mervärdesskatt	9,2	9,1	9,3	9,1	9,1	9,1	9,2	9,2
Punktskatter	2,2	2,1	2,1	1,9	1,9	2,0	2,0	2,0
Övriga skatter	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Skattekvot²	43,8	43,1	42,6	42,6	42,5	42,7	42,8	42,9
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,3	4,3	4,6	4,7	4,7	4,6	4,3	4,3
Primära inkomster	48,0	47,3	47,1	47,2	47,0	47,2	47,0	47,1
Kapitalinkomster	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,6
Inkomster	49,5	48,8	48,5	48,6	48,5	48,6	48,5	48,6

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Anm. Avser offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler, det vill säga utifrån regelverket i senaste budgetproposition. Eventuella urfasningar av temporära ändringar är beaktade.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Konsumtion	26,1	25,9	26,8	26,6	26,2	26,2	26,2	26,3
Transfereringar	17,2	16,9	19,5	18,4	17,2	16,5	16,3	16,1
Hushåll	13,6	13,4	14,4	13,9	13,3	12,8	12,6	12,4
Företag	1,9	1,9	3,3	2,7	2,1	2,0	2,0	2,0
Utland	1,6	1,6	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
Investeringar ¹	4,8	4,9	5,0	5,2	5,2	5,1	5,0	5,0
Primära utgifter	48,1	47,6	51,3	50,3	48,6	47,8	47,5	47,3
Kapitalutgifter	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7
Utgifter	48,7	48,2	51,8	50,8	49,1	48,3	48,1	48,0

¹ Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm.

Anm. Avser offentliga sektorns utgifter vid bibehållen personaltätthet inom offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i linje med historiskt mönster samt oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll

Procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pensioner ¹	7,5	7,5	7,9	7,6	7,5	7,3	7,3	7,2
varav inkomstpension	6,3	6,2	6,6	6,3	6,2	6,1	6,0	6,0
Arbetsmarknad ²	0,6	0,6	0,9	1,0	0,8	0,6	0,6	0,6
Ohälsa ³	1,6	1,5	1,6	1,5	1,3	1,3	1,2	1,2
Familj och barn ⁴	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5
Studier ⁵	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Övrigt ⁷	1,5	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4
Transfereringar till hushållen	13,6	13,4	14,4	13,9	13,3	12,8	12,6	12,4

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, pensionstillägg, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning, merkostnadsersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebidrag och övrig studiehjälp. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll.

Anm. Avser transfereringar från offentlig sektorn till hushåll vid oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Basbelopp

Tusental kronor, löpande priser

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prisbasbelopp	45,5	46,5	47,3	47,6	48,2	48,8	49,9	51,0
Förhöjt prisbasbelopp	46,5	47,4	48,3	48,6	49,2	49,8	50,9	52,0
Inkomstbasbelopp	62,5	64,4	66,8	68,2	70,8	73,4	75,3	77,5

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Inkomstindex	1,5	3,1	3,8	2,2	3,7	3,8	2,5	3,0
Balansindex	2,6	3,1	3,8	2,2	3,7	3,8	2,5	3,0
Balanstal ^{1, 2}	1,013	1,012	1,017	1,027	1,028	1,021	1,032	...
Nominell inkomstpension³	1,0	1,4	2,1	0,5	2,1	2,1	0,9	1,3

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Följsamhetsindexering, dvs. procentuell förändring av inkomstindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2018	2019	2020	2021	2022
Budgetsaldo	80	112	-221	10	91
Avgränsningar	10	-62	21	-74	-87
Försäljning av aktier med mera	-2	0	-1	0	0
Extraordinära utdelningar	0	-1	0	-4	-3
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	18	-58	23	-46	-60
Övriga avgränsningar	-6	-3	-1	-23	-24
Periodiseringar	-23	21	26	-41	-21
varav skatteperiodiseringar	-19	15	17	-34	-19
ränteperiodiseringar	1	7	9	-8	-2
Övrigt	-2	-2	7	0	0
Finansiellt sparande i staten	66	69	-167	-105	-17
Statens lånebehov ¹	-80	-112	221	-10	-91
Värdeförändringar i statsskulden	12	-31	-57	6	8
Statsskuldens förändring	-68	-143	164	-4	-83
Statsskuld	1197	1054	1218	1214	1131
<i>Procent av BNP</i>	<i>24,8</i>	<i>21,0</i>	<i>24,6</i>	<i>23,3</i>	<i>20,6</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A30 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor, löpande priser

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utgiftstak för staten	1 337	1 351	1 743	1 695	1 634	1 539
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>28,0</i>	<i>27,0</i>	<i>33,8</i>	<i>31,8</i>	<i>29,6</i>	<i>26,9</i>
Takbegränsade utgifter	1 282	1 308	1 501	1 509	1 483	1 491
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>26,8</i>	<i>26,2</i>	<i>29,1</i>	<i>28,3</i>	<i>26,9</i>	<i>26,1</i>
Budgeteringsmarginal	55	43	242	186	151	48
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>4,3</i>	<i>3,3</i>	<i>16,1</i>	<i>12,3</i>	<i>10,2</i>	<i>3,2</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.

Marginalrutor

Grundläggande antaganden för prognosen

Covid-19-pandemin innebär att den föreliggande prognosen är mer osäker än normalt. Prognosen baseras på ett antal grundläggande antaganden för hur den påbjudna sociala distanseringen och myndigheternas andra åtgärder påverkar ekonomin. De mest betydande antagandena är:

- Tillgången till godkända vaccin mot covid-19 i Sverige och hos våra viktigaste handelspartners antas bli betydligt högre det andra kvartalet i år än det första kvartalet. I stort sett alla vuxna i Sverige antas ha erbjudits vaccin senast det tredje kvartalet.
- Covid-19-pandemin fortsätter under året. Smittspridningen mattas dock successivt av i många länder, delvis som en följd av en stigande vaccinationsgrad.
- De restriktioner som införts i omvärlden kommer till stor del att ligga kvar det andra kvartalet 2021.
- Spridningen av covid-19 i Sverige ligger på en relativt hög nivå under våren. Fortsatta restriktioner och påbud om social distansering, fler vaccinerade samt varmare väder bidrar till att smittspridningen börjar dämpas en bit in på det andra kvartalet. Därefter fortsätter smittspridningen att minska, delvis som en följd av att en stor andel av den vuxna befolkningen vaccinerats.
- De restriktioner som införts och de påbud om social distansering som utfärdats i Sverige kommer i allt väsentligt att ligga kvar fram till och med maj. Restriktionerna kommer därefter att fasas ut i takt med att smittspridningen minskar.
- I förskolor och låg- och mellanstadieskolor bedrivs undervisningen i huvudsak på plats i skolorna, medan andra utbildningsenheter i viss utsträckning förlitar sig på distansundervisning fram till sommaren.
- Restriktioner och självpåtagen distansering i Sverige och omvärlden innebär att det dröjer till efter sommaren innan resandet börjar återhämta sig. Till hösten återgår gränshandeln till mer normala nivåer.

Så mäts offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion är statens, kommunernas och regionernas användning av resurser för att tillhandahålla olika typer av skattefinansierade tjänster. En stor del av konsumtionen produceras i egen regi, men en del verksamhet köps in från producenter i näringslivet (som till exempel friskolor). Den offentliga konsumtionen kan delas upp i kollektiv och individuell konsumtion. Den kollektiva konsumtionen tillhandahålls utifrån ett gemensamt behov och riktar sig således inte till en specifik mottagare. Exempel är statsförvaltning, polis, försvar, miljö- och klimatarbete och samhällsplanering. Den kollektiva konsumtionen mäts i nationalräkenskaperna utifrån vad den kostar att utföra (kostnadsmetoden). Volymutvecklingen utgörs då av den fastprisberäknade kostnaden.

Den individuella konsumtionen tillhandahålls utifrån ett individuellt behov och till en specifik mottagare. Här ryms det mesta inom vård, skola och omsorg. I nationalräkenskaperna mäts huvuddelen av den individuella konsumtionen med olika volymmått (volymmetoden). Exempel på detta är antalet vårdtillfällen, studenter på högskolan eller inskrivna elever i grundskolan. I de fall där det saknas relevanta volymmått används i stället kostnadsmetoden. All offentlig konsumtion i löpande priser mäts också enligt kostnadsmetoden.

Se vidare i fördjupningen ”Produktivitetsutveckling i offentlig sektor” i Konjunkturläget, december 2018.

Vad skiljer scenario från prognos?

Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen av svensk ekonomi till och med 2022.

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande tre åren. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Inga nya störningar drabbar ekonomin. Ekonomin strävar därför mot ett konjunkturellt balanserat resursutnyttjande.
- Finanspolitiken anpassas så att överskottsmålet uppfylls på sikt, av Konjunkturinstitutet operationaliserat som att det strukturella sparandet i offentlig sektor når 0,3 procent av potentiell BNP. Penningpolitiken bedrivs så att målet om en KPIF-inflation på 2 procent nås på några års sikt.
- BNP-tillväxten är på längre sikt utbudsbestämd och beror därmed i huvudsak på produktivitetstillväxten och hur utbudet av arbetskraften utvecklas.
- Sveriges överskott i bytesbalansen bedöms falla tillbaka något på längre sikt. Det sker genom ett successivt lägre hushållssparande och fallande nettoexport som andel av BNP.
- Offentlig konsumtion och investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltäthet i offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning ungefär i linje med historisk utveckling.

Prognos och scenario

På kort sikt gör Konjunkturinstitutet prognoser för de offentliga finanserna. Den finanspolitiska prognosen för 2021 utgår från statens budget för 2021 samt de extra ändringsbudgetar som presenterats.

För prognosåret 2022 och scenarioåren 2023–2025 antas finanspolitiken bedrivs så att den är förenlig med det finanspolitiska ramverket. På sikt antas därför det strukturella sparandet uppgå till en tredjedels procent av potentiell BNP, vilket om ekonomin är nära konjunkturell balans innebär att det finansiella sparandet är i linje med överskottsmålet.

Begrepp och antaganden

Strukturellt sparande visar vad offentlig sektors finansiella sparande skulle vara om ekonomin var i konjunkturell balans.

Budgetutrymmet visar utrymmet för nya ofinansierade finanspolitiska åtgärder. Det beräknas enligt Konjunkturinstitutets definition som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP.

Med oförändrade regler menas att inga nya beslut fattas av riksdag, regering eller kommuner.

Den demografiskt betingade efterfrågan visar hur efterfrågan på offentlig konsumtion och investeringar ändras när befolkningens storlek och sammansättning ändras.

Konjunkturinstitutets finanspolitiska scenario bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltätheten inom offentligt finansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster.
- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. I scenariot sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Vid större avvikelser bör en stegvis återgång ske till ett strukturellt sparande på en tredjedels procent av potentiell BNP.
- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på -0,3 procent av BNP nås på några års sikt.

En utförligare beskrivning av dessa begrepp och antaganden finns på www.konj.se/var-verksamhet/sa-gor-vi-prognoser/antaganden-gallande-offentliga-finanser.

Offentlig sektor och Maastrichtskulden

Offentlig sektor består av staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet. I kommunsektorn ingår både primärkommuner och regioner. Riksgälden, som sköter den statliga upplåningen, ingår i den offentliga sektorn. Riksbanken är en myndighet under riksdagen men ingår inte i offentlig sektor.

Maastrichtskulden är den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Maastrichtskulden är konsoliderad i bemärkelsen att interna skulder inom den offentliga sektorn räknas bort och den motsvarar därmed den skuld som staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet sammantaget har gentemot långivare utanför den offentliga sektorn.

Det finanspolitiska ramverket

På nationell nivå bygger Sveriges finanspolitiska ramverk på

- ett överskottsmål, sedan 2019 definierat som ett finansiellt sparande i offentlig sektor på i genomsnitt 1/3 procent av BNP över en konjunkturcykel,
- ett utgiftstak för statens utgifter, exklusive statsskuldräntor men inklusive ålderspensionssystemets utgifter,
- ett kommunalt balanskrav,
- en stram och välordnad statlig budgetprocess och
- ett skuldankare för Maastrichtskulden med ett riktvärde på 35 procent av BNP.

På EU-nivå reglerar stabilitets- och tillväxtpakten Sveriges budgetunderskott och skuld i två delar:

- En förebyggande del som inkluderar ett medelfristigt budgetmål för det strukturella sparandet inom offentlig sektor, för Sveriges del -1 procent av potentiell BNP.

- En korrigerande del som anger att budget-underskottet inte får överstiga 3 procent av BNP för ett enskilt år och att Maastrichtskulden inte får överstiga 60 procent av BNP.

Vid en avvikelse från reglerna i den korrigerande delen kan Europeiska rådet besluta om att en medlemsstat ska placeras i det så kallade underskottsförfarandet (Excessive Deficit Procedure). Förfarandet innebär att medlemsstaten ska specificera hur och när underskotten ska åtgärdas. Viss flexibilitet finns dock i händelse av en djup lågkonjunktur och därtill en allmän undantagsklausul som gör det möjligt för alla medlemsländer att avvika från de budgetskyldigheter som annars gäller inom ramverket. Denna undantagsklausul aktiverades i samband med utbrottet av covid-19 våren 2020.

Offentlig konsumtion vid oförändrade regler

För statlig konsumtion så finns det regler för vad som händer i frånvaron av aktiv finanspolitik. Det finns dock inte motsvarande regler för den kommunala konsumtionen.

Statlig konsumtion skrivs fram med pris- och löneomräkning (PLO) vid oförändrade regler.

Kommunsektorn antas uppnå god ekonomisk hushållning vid oförändrade regler. Detta har Konjunkturinstitutet operationaliserat så att kommunsektorns finansiella sparande på sikt når $-0,3$ procent av BNP. Kommunsektorns inkomster minskar som andel av BNP vid oförändrade regler, eftersom statsbidragen är oförändrade, vilket i dagsläget skapar ett tryck på minskande utgifter för att sparandet ska nå den önskvärda nivån.

Kommunal konsumtion blir således residualt beräknad för att kommunsektorn ska nå god ekonomisk hushållning vid oförändrade regler.

Hur offentlig sektor utvecklas vid oförändrade regler beskrivs mer ingående i fördjupningen ”Automatisk budgetförstärkning ger utrymme för ofinansierade reformer” i Konjunkturläget, oktober 2019.

Vad är ett alternativscenario?

I detta avsnitt beskrivs en alternativ utveckling av ekonomin jämfört med prognosen för åren 2021–2022 samt det medelfristiga scenario som följer för de närmaste åren därpå. I avsnittet beskrivs hur de ekonomiska förutsättningarna kan skilja sig från prognosen och huvudscenariot, och vilka effekter dessa alternativa förutsättningar kan ha på den svenska ekonomin.

Alternativscenarierna är framtaget med Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA. Analysen som presenteras är helt och hållet modellbaserad och därmed en konsekvens av de antaganden som gjorts i modellen.

En uppdaterad SELMA

SELMA uppdaterades i december 2020 med en arbetslöshetsmodul, en mer detaljerad omvärld, en tidsvarierande neutral ränta och en energimodul. Vidare uppdaterades modellens parametervärden. Detta gör att resultaten från modellen skiljer sig något från tidigare. Läs mer om detta i fördjupningen ”En uppdatering av den makroekonomiska modellen SELMA”.

Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och den nya ramlagen

AKU är en urvalsundersökning som baseras på enkäter riktade till den vuxna befolkningen i arbetsför ålder i Sverige. Enkäten avser att samla in information om det svenska arbetsmarknadsläget genom ett antal intervjuer. Statistiken som sammanställs beskriver utvecklingen på arbetsmarknaden för landets befolkning i åldern 15–74 år (15–89 år från januari 2021) och är den officiella arbetsmarknadsstatistiken i Sverige.

De definitioner som används är gemensamma för alla EU-/EES-medlemsstater och baseras på internationella rekommendationer från Internationella arbetsorganisationen ILO. Enkäten genomförs i de europeiska länderna av de nationella statistiska instituten. Den nya ramlag som implementeras från den 1 januari 2021 gäller för alla länder vars arbetskraftsundersökningar omfattas av den europeiska statistikmyndigheten Eurostats harmonisering.

Den främsta förändringen av den nya ramlagen är att ett nytt frågeformulär införs. Förändringen skapar ett tidsseriebrott för vissa variabler i AKU. Undersökningen blir därför inte direkt jämförbar för dessa variabler över tid. Under 2021 kommer 80 procent av personerna som ingår i undersökningens urval att få det nya frågeformuläret, medan resterande 20 procent får det gamla frågeformuläret. Med hjälp av denna information kan AKU-statistiken länkas bakåt trots de definitionsförändringar som uppstår i samband med ramlagsbytet. Under 2021 arbetar Statistiska centralbyrån (SCB) med att ta fram länkade tidsserier, men dessa beräknas inte publiceras förrän i slutet på 2021 eller början på 2022.

AKU redovisar aggregerade variabler enligt både den nya och den gamla ramlagen medan länkingsarbetet pågår under året. Syftet med att redovisa statistiken enligt båda definitionerna är att underlätta analysen av vad i statistiken som beror på definitionsförändringar som följd av den nya ramlagen och vad som beror på den faktiska utvecklingen i ekonomin.